

RADA GMINY
w Tuszowie Narodowym

Załącznik do Uchwały Nr XVIII/174/2017
Rady Gminy Tuszów Narodowy
z dnia 28 marca 2017 roku

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016 – 2022

Projekt „Ożywienie obszarów zdegradowanych w gminie Tuszów Narodowy – wypracowanie dokumentu pn. Lokalny Programu Rewitalizacji dla gminy Tuszów Narodowy” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Podkarpackiego.

Spis treści

WSTĘP	3
1. METODOLOGIA	5
2. KONSULTACJE SPOŁECZNE	7
3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W WYNIKU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.....	9
4. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO – ANALIZA NATĘŻENIA NEGATYWNYCH ZJAWISK	17
4.1 SFERA SPOŁECZNA	17
4.2 SFERA GOSPODARCZA.....	31
4.3 SFERA PRZESTRZENNO – INFRASTRUKTURALNA I ŚRODOWISKOWA	37
5. WNIOSKI STRATEGICZNE – WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO / REWITALIZACJI.....	49
5.1 OBSZAR ZDEGRADOWANY	49
5.2 OBSZAR REWITALIZACJI.....	54
6. CELE PROGRAMU REWITALIZACJI	55
7. ZGODNOŚĆ CELÓW LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	57
8. OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	78
9. OPIS PRZEDSIĘWZIEĆ REWITALIZACYJNYCH I RAMY FINANSOWE	79
10. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ (KOMPLEMENTARNOŚĆ)	103
11. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	106
12. STRUKTURA ZARZĄDZANIA I OPIS MONITOROWANIA	107
13. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	114
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW.....	118

WSTĘP

Program rewitalizacji to wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Dokument ten obędzie odgrywać istotne znaczenie w procesie ubiegania się o wsparcie z funduszy UE w perspektywie finansowej 2014-2020, poprzez określenie priorytetowych działań zmierzających do poprawy warunków życia na obszarach cechujących się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Opracowanie programu rewitalizacji stanowi podstawowy warunek pozyskania przez Gminę Tuszów Narodowy funduszy unijnych na rewitalizację wsi w ramach priorytetu 9b *wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich* Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020.

Rewitalizacja to wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące łącznie kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe oraz kulturowe), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie swoich specyficznych uwarunkowań oraz wzmocnienie lokalnych potencjałów i jest procesem wieloletnim, prowadzonym we współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz.

Jednym z integralnych elementów prowadzenia rewitalizacji jest wykonanie pełnej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego wskazanego w programie rewitalizacji oraz zdefiniowaniu dotyczących go problemów. Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z

następujących negatywnych zjawisk: 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Obszar rewitalizacji może obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację. Nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 został opracowany zgodnie Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. (dalej „wytyczne horyzontalne”) oraz Instrukcji przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (Załącznik do Uchwały nr 194/3956/16 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 12 lipca 2016) (dalej „Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji”). Podstawą prawną przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

1. METODOLOGIA

Istotnym elementem zdiagnozowania obszaru zdegradowanego jest zapoznanie się z faktycznymi problemami mieszkańców gminy. To oni najlepiej znają swoje miejscowości i wiedzą, które obszary cechują się największą koncentracją negatywnych zjawisk. Pierwszym etapem prac było pozyskanie danych jakościowych. Mieszkańcy gminy oraz inni potencjalni interesariusze działań rewitalizacyjnych zostali zaangażowani do prac mających na celu wskazanie obszarów, które w sposób szczególny kumulują negatywne zjawiska oraz zdiagnozowania najważniejszych problemów społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, a infrastrukturalnych i środowiskowych. Kolejnym etapem prac było grupowanie, zliczanie oraz analiza statystyczna danych ilościowych odnoszących się do obszaru gminy oraz scharakteryzowanych przez interesariuszy obszarów zdegradowanych.

Celem tego etapu prac było zbadanie, czy zidentyfikowane obszary spełniają kryteria obszaru zdegradowanego, określone w ustawie o rewitalizacji, wytycznych horyzontalnych oraz instrukcji przygotowania programów rewitalizacji. Porównana została skala problemów dotyczących zidentyfikowane obszary zdegradowane do skali problemów dotyczących cały obszar Gminy Tuszów Narodowy. Następnie analizie zostały poddane wartości wybranych wskaźników, które zostały skonfrontowane z wartościami referencyjnymi dla województwa podkarpackiego według metodologii określonej w Instrukcji przygotowania programów rewitalizacji. Ostatnim etapem prac było wyciągnięcie wniosków strategicznych oraz wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

2. KONSULTACJE SPOŁECZNE

W celu rozpoznania kluczowych problemów gminy oraz rzeczywistych potrzeb społecznych, ekonomicznych, przestrzennych – infrastrukturalnych i środowiskowych do prac nad diagnozą obszaru zdegradowanego zostali zaangażowani mieszkańcy gminy. To oni najlepiej znają swoje miejscowości i wiedzą, które obszary cechują się największą koncentracją negatywnych zjawisk. Zaangażowanie społeczności lokalnej w tworzenie dokumentu strategicznego badanego obszaru ma kluczowe znaczenie dla kierunków rozwoju gminy ponieważ to właśnie do nich adresowane są przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji. W dniach 11 i 18 października 2016 r. odbyły się spotkania mające na celu włączenie się interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji do prac nad zdiagnozowaniem najważniejszych problemów gminy oraz obszarów szczególnie dotkniętych problemami. Podczas niniejszych spotkań zostały zaprezentowane i omówione najważniejsze problemy mieszkańców oraz potencjalne zagrożenia w sytuacji braku podjęcia działań naprawczych. Mieszkańcy wskazali obszary, w granicach których występuje największa kumulacja negatywnych zjawisk społecznych oraz zaprezentowali własne propozycje przedsięwzięć związanych z rewitalizacją gminy. W kategorii najważniejszych problemów wymieniano najczęściej niski stopień przedsiębiorczości, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców gminy oraz zły stan infrastruktury technicznej, w szczególności dróg i chodników. Cechą charakterystyczną gminy jest silne uzależnienie gospodarcze od sąsiadującej gminy i miasta Mielec, z uwagi na powyższe dla wielu mieszkańców gmina Tuszów Narodowy traktowana jest wyłącznie w kategoriach „sypialni”. Istnieje zidentyfikowana potrzeba podjęcia działań ukierunkowanych na zwiększenie integracji i tożsamości społecznej mieszkańców oraz stworzenie odpowiednich warunków do inwestowania. W kategoriach obszarów szczególnie problemowych najczęściej wskazywany był teren w okolicy ośrodka zdrowia w Tuszowie Narodowym oraz budynku Urzędu Gminy, obszar przynależący do budynku starej szkoły w Grochowem II oraz teren po byłym lądowisku w Tuszowie Narodowym.

W dniu 14 października 2016 r. na stronie internetowej gminy została udostępniona ankieta, która, stanowi podstawę wyznaczenia obszaru zdegradowanego / rewitalizacji. Ta metoda pozyskiwania danych jakościowych jest najbardziej miarodajna z uwagi na

skonkretyzowany zakres i formę. Wszyscy potencjalni interesariusze działań rewitalizacyjnych zostali poproszeni o wskazanie obszaru lub obiektu, który wymaga rewitalizacji oraz zdiagnozowanie najważniejszych problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego. Do każdego z wymienionych przykładowych problemów została przypisana skala 1 – najmniej istotny, 2 – raczej nieistotny, 3 – trudno powiedzieć, 4 – raczej istotny, 5 – najbardziej istotny. Dodatkowo w przypadku zidentyfikowania problemu innego niż wymienione ankietowani mieli możliwość wymienienia go i opisanie. Mieszkańcy zostali poproszeni o scharakteryzowanie przedsięwzięć, które ich zdaniem w pierwszej kolejności wymagają realizacji w ramach wdrażanego problemu rewitalizacji oraz zagrożeń, w przypadku niepodjęcia działań rewitalizacyjnych na terenie wybranego obszaru. W ostatnim pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie korzyści, które ich zdaniem przyniesie wdrożenie działań rewitalizacyjnych.

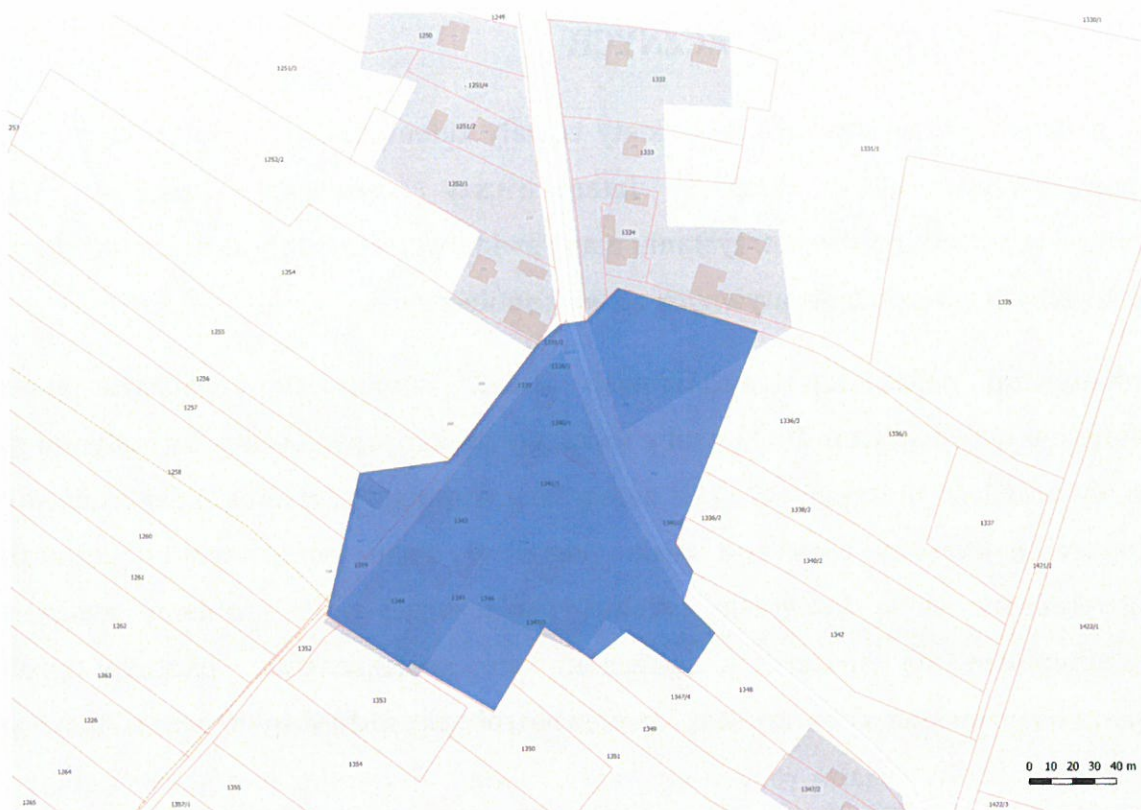
W wyznaczonym terminie do siedziby Urzędu Gminy Tuszów Narodowy wpłynęły 82 ankiety. 39 ankiet wypełniły kobiety, a 38 mężczyźni. 5 osób nie wypełniło rubryki dotyczącej płci. Największa grupa ankietowanych to osoby w wieku 36 – 60 lat (33 osoby), 30 osób zaznaczyło przedział wiekowy 21 – 35 lat, 9 osób przedział do 20 lat i 9 osób przedział powyżej 60 lat. 1 osoba nie wypełniła rubryki dotyczącej wieku.

3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W WYNIKU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Na podstawie przeprowadzonej ankiety zostały zidentyfikowane potencjalne obszary zdegradowane, które według interesariuszy wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przy wykorzystaniu mapy ewidencyjnej zostały zaznaczone obszary o szczególnym natężeniu negatywnych zjawisk społecznych.

Ankietowani najczęściej identyfikowali obszar kumulujący negatywne zjawiska społeczne w Grochowie II. 22 osoby wskazały obszar przynależący do budynku starej szkoły oraz jego otoczenie. W skali najbardziej istotnego problemu zidentyfikowanego obszaru najczęściej określano niski udział w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców, słabą integrację lokalnej społeczności oraz problemy związane z wyludnianiem się obszaru i starzeniem się społeczeństwa. Istotnym problemem scharakteryzowanego obszaru jest również bezrobocie, niski stopień przedsiębiorczości, brak inwestorów i słabo rozwinięty sektor usług. W wyniku partycypacji społecznej został zidentyfikowany następujący obszar o szczególnej kumulacji negatywnych zjawisk:

Mapa 1. Podobszar Grochowe II

Opracowanie własne

Zidentyfikowany obszar jest zamieszkały przez 29 osób

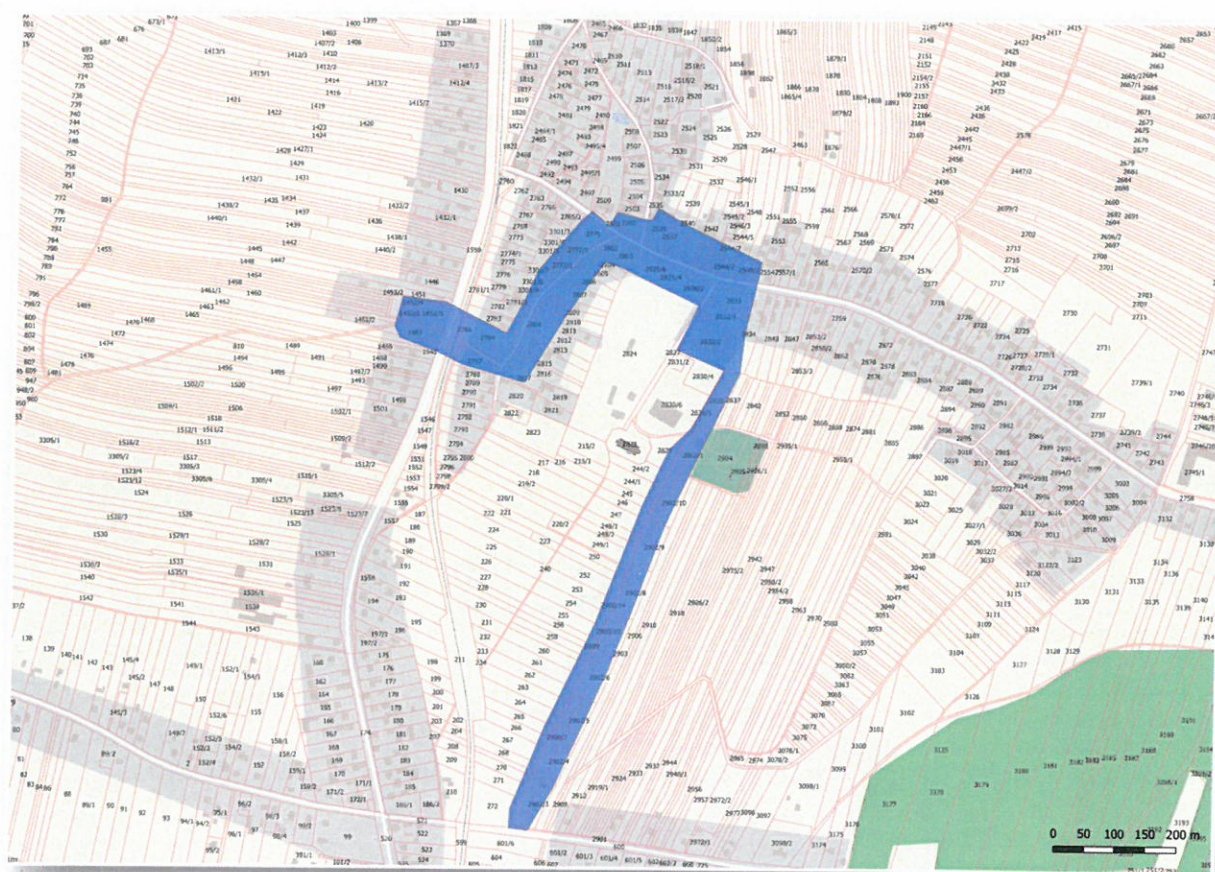
Jego powierzchnia wynosi: 2,18 ha

Podobszar zabudowany w większości budynkami znajdującymi się w niezadowalającym stanie technicznym, powstałymi przed 1989 r. Brak budynków wielorodzinnych. W obrębie podobszaru znajduje się budynek starej szkoły, który obecnie nie pełni żadnej funkcji. Budynek jest w bardzo złym stanie technicznym, a jego otoczenie jest zdewastowane.

Siedemnastu ankietowanych zidentyfikowało koncentrację negatywnych zjawisk społecznych w najbliższym otoczeniu ośrodka zdrowia w Tuszowie Narodowym oraz budynku Urzędu Gminy. Podobnie jak w przypadku obszaru w Grochowym II ankietowani w skali najbardziej istotnego problemu zidentyfikowanego obszaru najczęściej określali niski udział w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców, słabą integrację lokalnej społeczności oraz problemy związane z wyludnianiem się obszaru i starzeniem się społeczeństwa oraz problemy gospodarcze związane z niskim stopniem

przedsiębiorczości, brakiem inwestorów i słabo rozwiniętym sektorem usług. Ankietowani, jako bardzo istotne wskazywali również problemy przestrzenno funkcjonalne związane z brakiem dostępu do urzędzeń, sieci przesyłowych infrastruktury technicznej, brakiem terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz niską estetyką przestrzeni publicznej. W wyniku partycypacji społecznej został zidentyfikowany następujący obszar o szczególnej kumulacji negatywnych zjawisk:

Mapa 2. Podobszar Tuszów Narodowy

Opracowanie własne

Zidentyfikowany obszar jest zamieszkały przez 99 osób

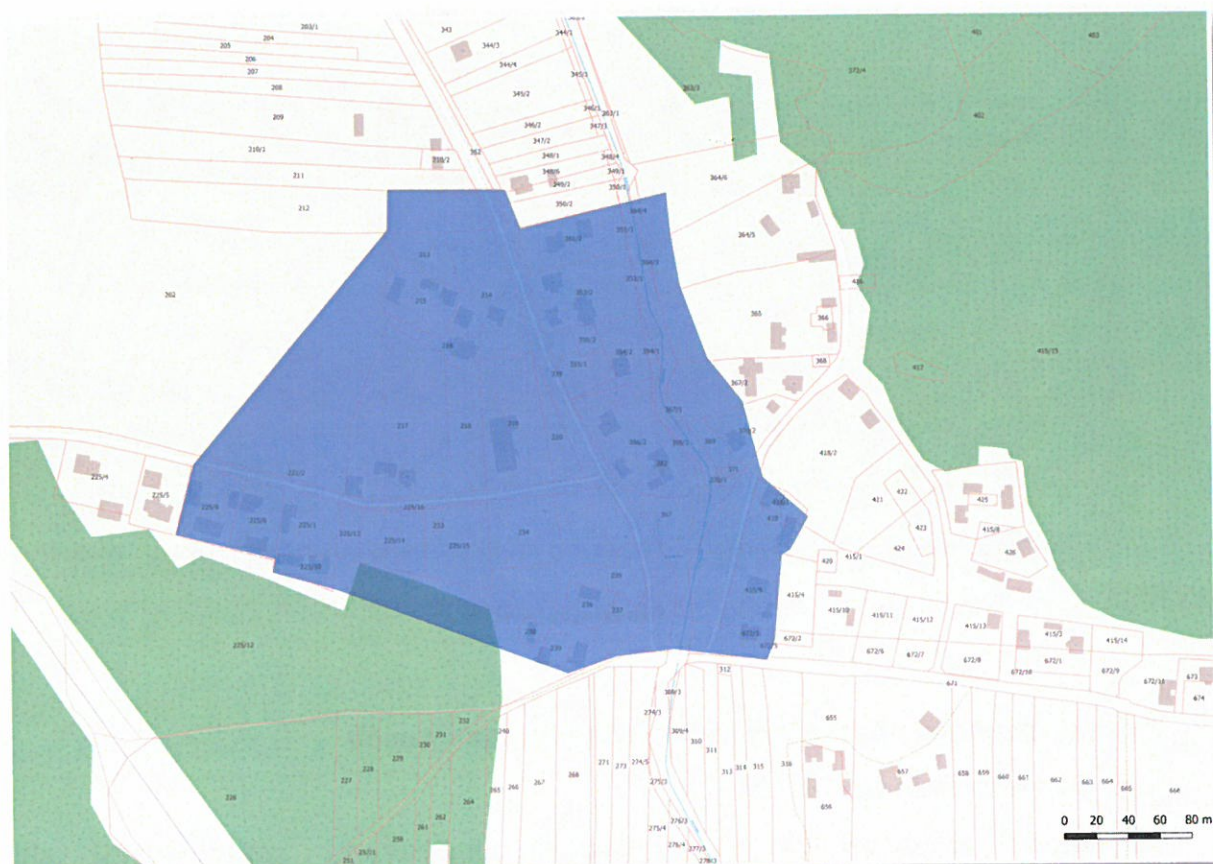
Jego powierzchnia to: 10,7 ha

Podobszar zabudowany w większości budynkami znajdującymi się w niezadowalającym stanie technicznym, powstałymi przed 1989 r. Brak budynków wielorodzinnych. Na terenie podobszaru znajduje się ośrodek zdrowia. Budynek

jest w złym stanie technicznym, nie posiada utwardzonego parkingu, a teren wokół jest niezagospodarowany. W obszarze brakuje chodników oraz odpowiedniego oświetlenia ulicznego. Na terenie podobszaru zlokalizowany jest również budynek urzędu gminy, który nie jest w pełni dostosowany dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Obok budynku zlokalizowany jest plac im. gen. W. Sikorskiego, który nie jest w pełni zagospodarowany ale posiada duży potencjał do lokalizacji wydarzeń społecznych i kulturalnych.

Dwunastu ankietowanych jako obszar zdegradowany wskazało teren wokół byłej szkoły w Dębiakach. W kategorii najbardziej istotny mieszkańcy wskazywali najczęściej niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, patologie społeczne oraz niski stopień przedsiębiorczości.

Mapa 3. Podobszaz Dębiaki

Opracowanie własne

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Zidentyfikowany obszar jest zamieszkały przez 72 osoby

Jego powierzchnia to: 7,98 ha

Podobszar zabudowany w większości budynkami znajdującymi się w niezadowalającym stanie technicznym, powstałymi przed 1989 r. Brak budynków wielorodzinnych. W granicach podobszaru znajduje się budynek po byłej szkole. Budynek jest w ogólnie złym stanie technicznym, a teren wokół niego jest niezagospodarowany.

Dwunastu ankietowanych określiło kumulację negatywnych zjawisk w obszarze wokół byłej poczty w Sarnowie. Według mieszkańców najistotniejszym problemem zidentyfikowanego obszaru jest zły stan infrastruktury drogowej oraz słaba integracja lokalnej społeczności. Istotnym problemem jest również słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw i brak inwestorów. W wyniku partycypacji społecznej został zidentyfikowany następujący obszar o szczególnej kumulacji negatywnych zjawisk:

Mapa 4. Podobszar Sarnów

Opracowanie własne

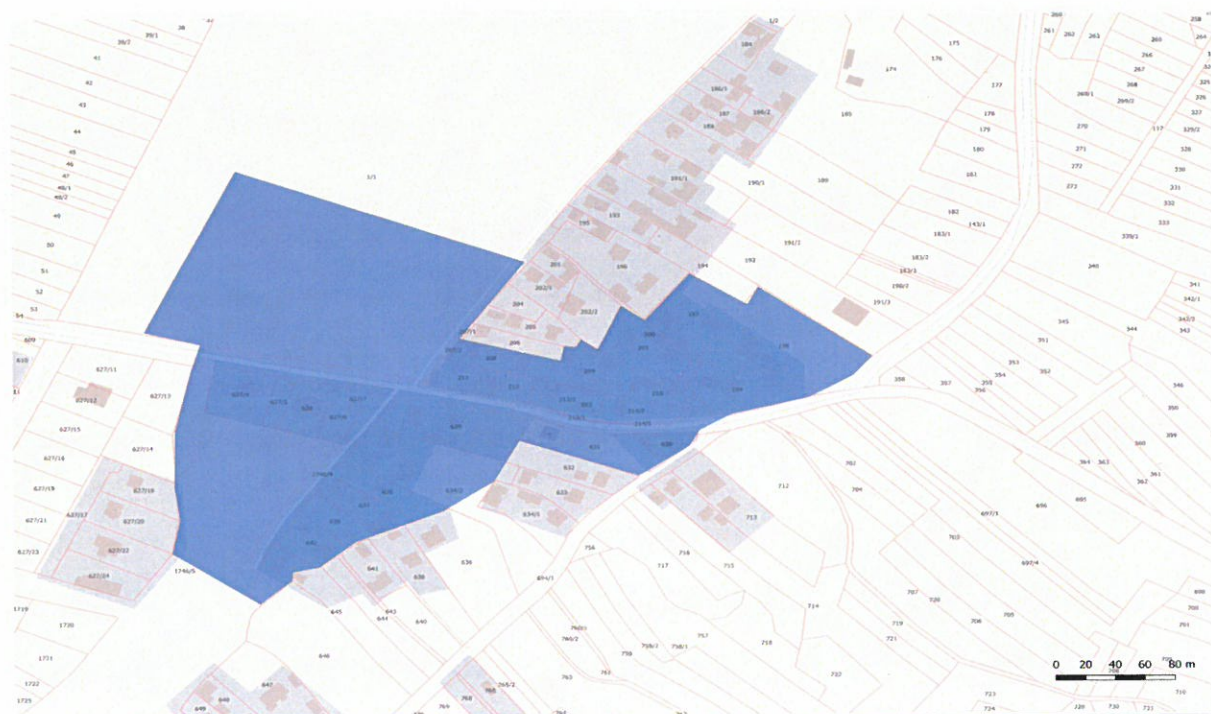
Zidentyfikowany obszar jest zamieszkały przez 83 osoby

Jego powierzchnia to: 5,26 ha

Podobszar zabudowany w większości budynkami znajdującymi się w niezadowalającym stanie technicznym, powstałymi przed 1989 r. Brak budynków wielorodzinnych. Na terenie podobszaru znajduje się budynek dawnej poczty, wykorzystywany również jako punkt przedszkolny w okresie 2009-2012. Aktualnie budynek jest niewykorzystywany i niszczeje. Teren wokół jest niewykorzystywany.

Dziewięciu ankietowanych określiło kumulację negatywnych zjawisk w obszarze wokół Domu Strażaka i Wiejskiego Domu Kultury i Rekreacji w Grochowie I. Do najbardziej istotnych problemów mieszkańcy zaliczyli bariery architektoniczne w zakresie dostępności osób niepełnosprawnych do budynków, dróg i chodników, brak terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, niską estetykę przestrzeni publicznej, wyludnianie się społeczeństwa i brak inwestorów. W wyniku partycypacji społecznej został zidentyfikowany następujący obszar o szczególnej kumulacji negatywnych zjawisk:

Mapa 5. Podobszar Grochowe I

Opracowanie własne

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

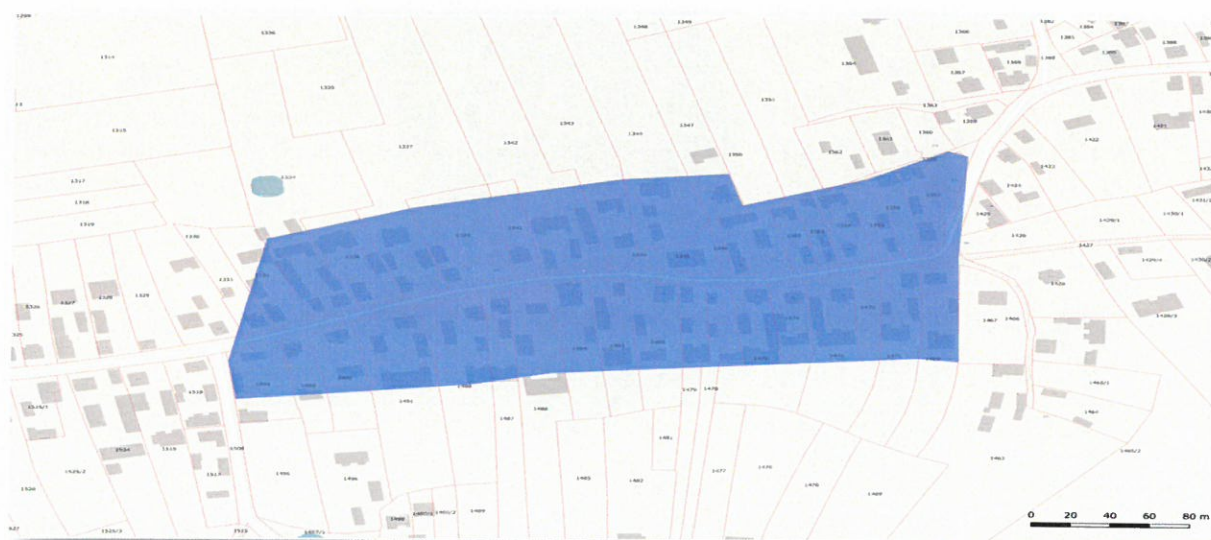
Zidentyfikowany obszar jest zamieszkały przez 55 osób

Jego powierzchnia to: 8,13 ha

Podobszar zabudowany w większości budynkami znajdującymi się w niezadowalającym stanie technicznym, powstałymi przed 1989 r. Brak budynków wielorodzinnych. Na terenie podobszaru znajdują się budynki OSP, Wiejskiego Domu Kultury i Rekreacji oraz szkoły podstawowej. Wizualnie stan budynków jest dobry, jednak nie są one wyposażone w odpowiednią infrastrukturę techniczną. Dodatkowo budynek OSP nie posiada odpowiednich instalacji sanitarnych. Teren wokół jest niezagospodarowany.

Pięciu ankietowanych jako obszar zdegradowany wskazało okolice budynku OSP w Jaślanach. Najistotniejszym problemem scharakteryzowanego obszaru jest bezrobocie, niski stopień przedsiębiorczości, brak inwestorów i słabo rozwinięty sektor usług. Obszar cechuje duża kumulacja problemów przestrzenno-funkcjonalnych takich jak, m.in. brak dostępu do urzędzeń, sieci przesyłowych infrastruktury technicznej, brak terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz niska estetyką przestrzeni publicznej. W wyniku partycypacji społecznej został zidentyfikowany następujący obszar o szczególnej kumulacji negatywnych zjawisk:

Mapa 6. Podobszar Jaślany

Opracowanie własne

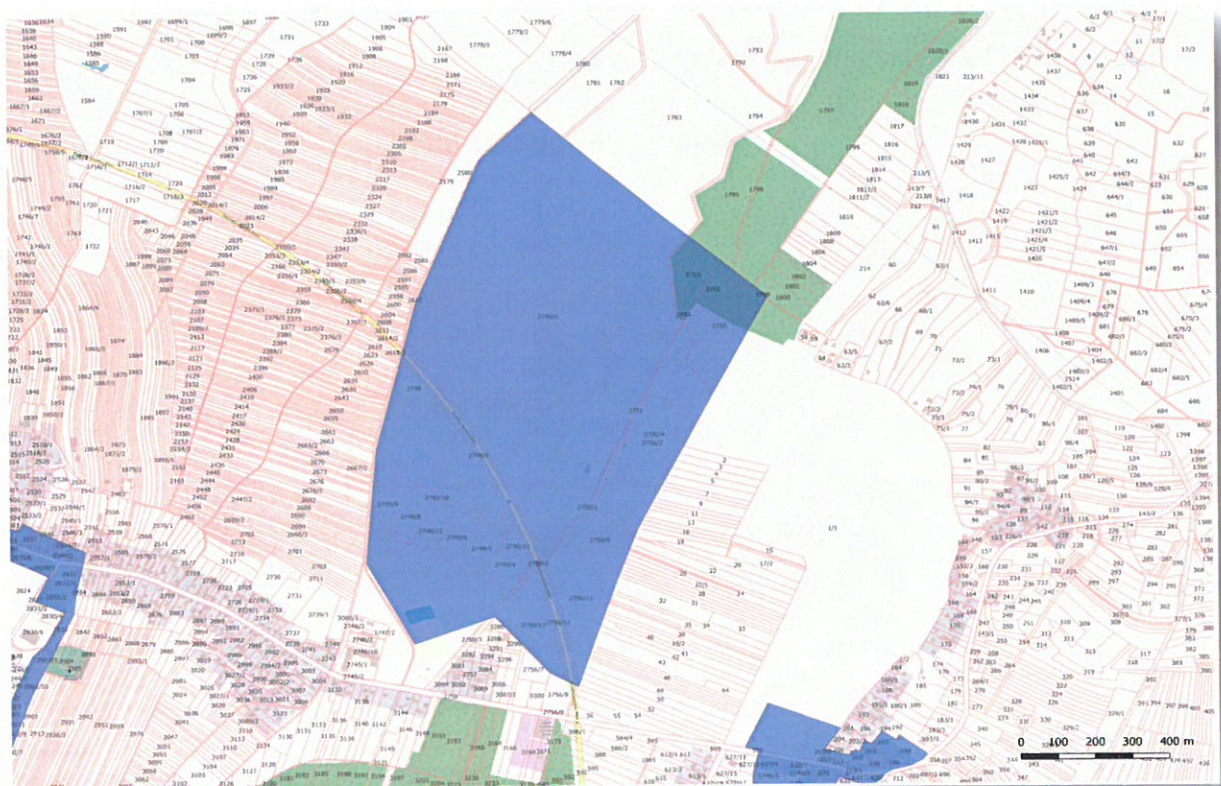
Zidentyfikowany obszar jest zamieszkały przez 76 osób

Jego powierzchnia to: 5,4 ha

Podobszar zabudowany w większości budynkami znajdującymi się w niezadowalającym stanie technicznym, powstałymi przed 1989 r. Brak budynków wielorodzinnych. W granicach podobszaru znajduje się budynek OSP, w ogólnie złym stanie technicznym. Budynek jest nieefektywny energetycznie i nie posiada ogrzewania. Teren wokół jest niezagospodarowany.

Pięciu ankietowanych wskazało teren po byłym lądowisku w Tuszowie Narodowym. Jest to wyludniony teren, którego aktualnie największym problemem jest niedostateczna infrastruktura techniczna. Konsekwencją jest całkowita stagnacja i niszczenie obszaru oraz brak rozwoju przedsiębiorczości. W wyniku partycypacji społecznej został zidentyfikowany następujący obszar o szczególnej kumulacji negatywnych zjawisk:

Mapa 7. Podobszar Tuszów Narodowy teren po byłej baraniarni

Opracowanie własne

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Zidentyfikowany obszar nie jest zamieszkały

Jego powierzchnia to: 107,3 ha

Podobszar jest niezagospodarowany i nie posiada odpowiedniej infrastruktury technicznej (brak kanalizacji, prądu, wodociągu itd.). Aktualnie obszar częściowo jest wykorzystywany jako lądowisko.

4. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO – ANALIZA NATEŻENIA NEGATYWNYCH ZJAWISK

W celu zdiagnozowania, czy zidentyfikowane w wyniku partycypacji społecznej obszary cechują się zwiększoną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych w stosunku do pozostałego obszaru gminy, analizie zostały poddane dane statystyczne odnoszące się do całego obszaru gminy w poszczególnych sferach problemowych. Kolejno przeanalizowana została częstotliwość i skala zidentyfikowanych w ramach konsultacji społecznych problemów w poszczególnych sferach. Na tej podstawie zostały wybrane określone wskaźniki, których wartości określają skalę nateżenia poszczególnych problemów zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego na tle całego obszaru gminy Tuszów Narodowy i wartości referencyjnych dla województwa podkarpackiego.

4.1 SFERA SPOŁECZNA

Analiza struktury społeczeństwa jest szczególnie istotnym elementem procesu diagnostycznego na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, gdyż zasadniczym celem planowanych działań jest poprawa warunków i jakości życia społeczności lokalnej.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, o stanie kryzysowym na danym obszarze gminy świadczy „koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym”. Determinantem skutecznych działań jest właściwe zidentyfikowanie

najbardziej problematycznych kwestii w obszarach szczególnie ważnych z perspektywy mieszkańców.

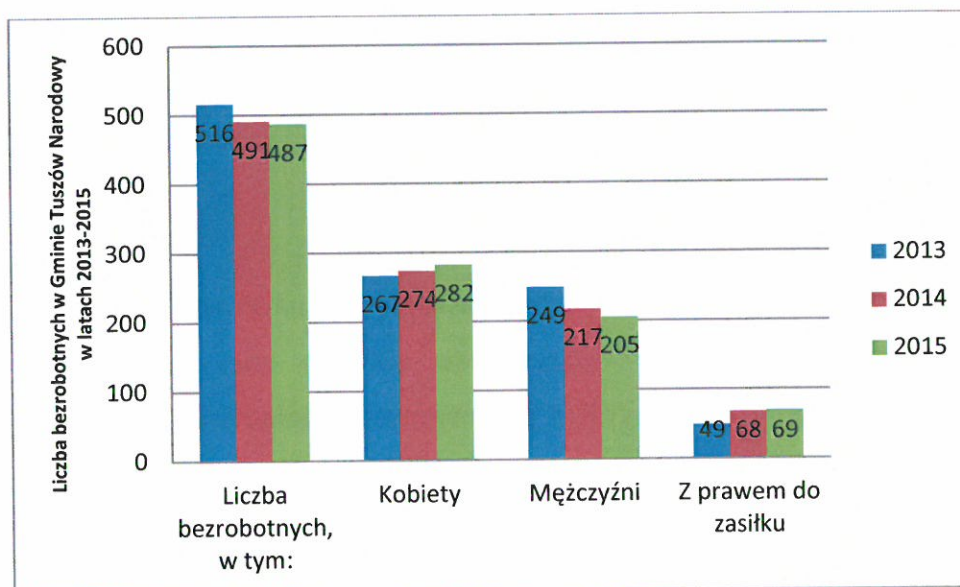
Z uwagi na brak możliwości pozyskania części danych szczegółowych dla poszczególnych obszarów ewidencyjnych, niektóre wskaźniki charakteryzujące sferę społeczną podane zostały wyłącznie jako średnia dla całej gminy.

ANALIZA SFERY SPOŁECZNEJ W OBSZARZE GMINY

Bezrobocie

Na koniec października 2016 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Mielcu było zarejestrowanych 360 osób, co stanowiło ok. 4,4 % ogółu mieszkańców Gminy Tuszów Narodowy. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2014 r. w Gminie wynosił 9,7 %¹. Porównując liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2013–2015 należy zauważyć tendencję spadkową w tym zakresie. Jednakże kwestia bezrobocia jest nadal istotnym problemem społecznym zidentyfikowanym na terenie Gminy.

Wykres 1. Liczba bezrobotnych w Gminie Tuszów Narodowy w latach 2013-2015.

Źródło: PUP w Mielcu.

¹ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015.

Jak pokazują statystyki, najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby młode do 35 roku życia oraz osoby w wieku 45-59 lat. Największy problem ze znalezieniem pracy mają osoby z niskim wykształceniem i bez kwalifikacji zawodowych. Strukturę bezrobocia w Gminie Tuszów Narodowy obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura bezrobocia w Gminie Tuszów Narodowy.

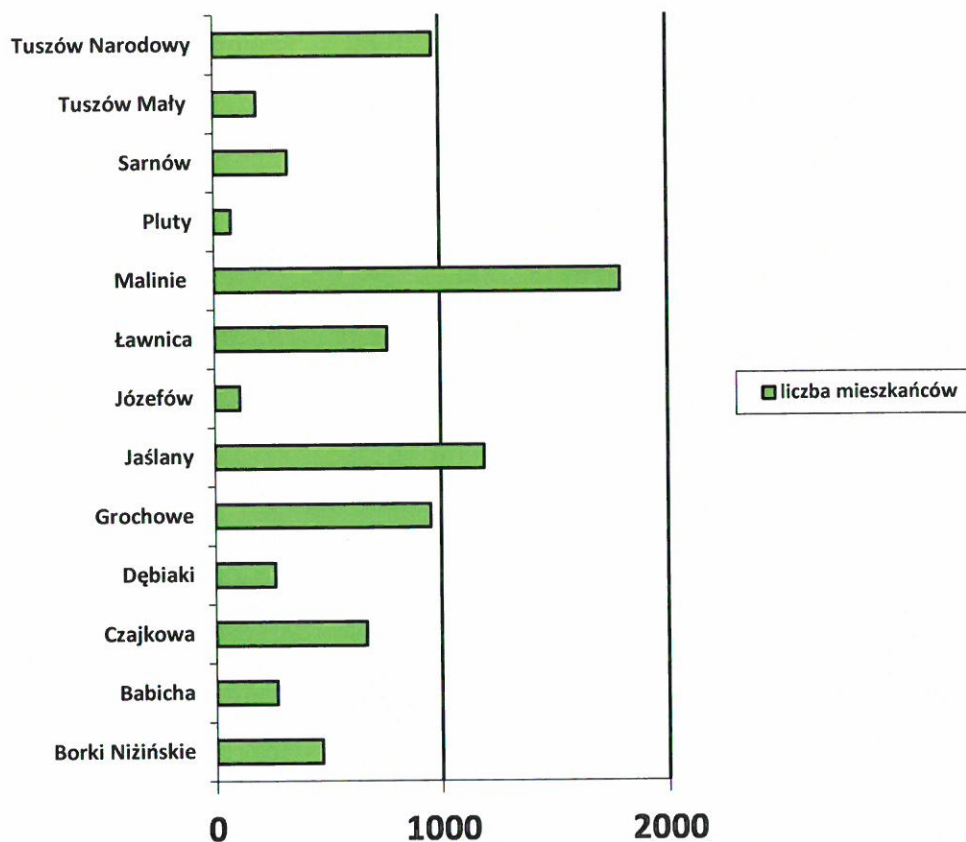
Wyszczególnienie	2015
Do 25 r. życia	81
Do 35 r. życia	162
Grupa wiekowa 45-59	115
Bez kwalifikacji zawodowych (wykształcenie gimnazjalne i niższe)	126
Z wykształceniem zawodowym.	184
Z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym.	95
Z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.	66
Z wykształceniem wyższym.	38
Długotrwale bezrobotne	137

Źródło: PUP w Mielcu z dnia 2015-12-28

Demografia

Według danych Urzędu Gminy Tuszów Narodowy na dzień 16.11.2016 r. teren Gminy zamieszkiwało 8 111 osób. Porównując ten wynik z poprzednimi latami można zauważyć, że liczba ludności w Gminie stale rosła i w stosunku do 2012 r. zwiększyła się o 177 osób.

Wykres 2. Liczba mieszkańców Gminy Tuszów Narodowy z podziałem na sołectwa.

Źródło: Dane z UG w Tuszowie Narodowym.

Na wszystkich podobszarach wskazanych do rewitalizacji w listopadzie 2016 r. mieszkało łącznie 414 osób, co stanowi 5,1% wszystkich mieszkańców Gminy. Największe pod względem liczby ludności są podobszary Tuszów Narodowy (obszar I) oraz Jaślany.

W analizie sytuacji demograficznej Gminy wzięto pod uwagę również wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli miarę pokazującą relację pomiędzy liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym, produkcyjnym i w wieku poprodukcyjnym - liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Należy

zauważyć tendencję rosnącą w przypadku odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającego na 100 osób w wieku produkcyjnym. Średnia dla Gminy wynosi 26,3².

Tabela 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla Gminy Tuszów Narodowy.

Wskaźniki obciążenia demograficznego	jedn.	2012	2013	2014	2015
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	60,2	59,2	58,9	59,3
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	75,5	75,1	77,3	79,6
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	25,9	25,4	25,7	26,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Na przestrzeni 2 lat zaobserwować można wzrost liczby urodzeń oraz zbliżoną liczbę zgonów, od kilku lat można zaobserwować dodatni przyrost naturalny. Jednakże dodatnia wartość przyrostu naturalnego dla całej Gminy nie ma odzwierciedlenia w podobszarach przeznaczonych do rewitalizacji. Dla całego obszaru rewitalizacji również obserwujemy wartość ujemną. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania dla obszaru rewitalizacji wynosi -0,72.

² Dane za 2015 r. BDL GUS.

Tabela 3. Ruch naturalny wg płci w latach 2014-2015.

Wyszczególnienie	2014		2015	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Urodzenia	40	39	41	56
Ogółem urodzenia	79		97	
Zgony	26	41	31	34
Ogółem zgony	67		65	
Przyrost naturalny	14	-2	10	22
Ogółem	12		32	

Źródło: Urząd Gminy w Tuszowie Narodowym

Pomoc społeczna

Instytucją, która organizuje pomoc społeczną w gminie jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji wypłacane są zasiłki stałe, okresowe, celowe, finansowane są składki zdrowotne i dożywianie dla dzieci oraz świadczone są usługi opiekuńcze.

Pomoc społeczna przyznawana jest rodzinom najczęściej z powodu ubóstwa, ale także bezrobocia, niepełnosprawności, alkoholizmu, długotrwałej choroby oraz zdarzeń losowych.

Tabela 4. Rodziny korzystające z pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszowie Narodowym w latach 2014-2015.

Wyszczególnienie	2014	2015
Liczba rodzin korzystająca z pomocy, w tym z tytułu:	591	558
Bezrobocia	209	197

Niepełnosprawności	72	73
Długotrwałej choroby	77	74
Alkoholizmu	8	7
Ubóstwa	225	207

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszowie Narodowym.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszowie Narodowym za rok 2014 wynika, że aż 225 rodzin (633 osoby) korzystało z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, a w 2015 r. 207 rodzin (576 osób).

Przestępczość

Niepokojącym zjawiskiem w Gminie Tuszów Narodowy, jest zwiększająca się liczba przestępstw. Potwierdzają to dane Komisariatu Policji w Tuszowie Narodowym, przedstawione 5 lutego 2016 r., przy okazji konsultacji na temat bezpieczeństwa na terenie gmin: Tuszów Narodowy, Gawłuszowice oraz Padew Narodowa. Liczba przestępstw na terenie Gminy Tuszów w 2015 r. wyniosła 218 (w tym 46 kryminalnych), co stanowi blisko 84% wszystkich przestępstw na terenie 3 gmin (Gawłuszowice – 8, Padew Narodowa – 34)³.

Poziom edukacji

Do oceny poziomu edukacji wykorzystano wyniki egzaminu po VI klasie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2014/2015. Przedstawiono tu wskaźnik opisujący średni wynik obejmujący przedmioty z części humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej oraz j. angielskiego (poziom podstawowy) . Najwyższe oceny uczniowie osiągnęli z języka obcego (61,8%). Przedmiot ścisły wypadł natomiast słabiej – wynik na poziomie 43,9%. Osiągnięte przez uczniów odbiegają od wartości średnich dla województwa podkarpackiego. W przypadku języka polskiego absolwenci szkół

³ Dane KPP w Tuszowie Narodowym

podstawowych wypadli słabiej niż ich koledzy w województwie. Przedmiotowe wyniki obrazuje poniższa tabela⁴.

Tabela 5. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Tuszowie Narodowym w roku szkolnym 2014/2015.

	Humanistyczna				Matematyczno- przyrodnicza				Języki obce	
	j. polski		Historia i WOS		matematyka		p. przyrodnicze		j. angielski podst.	
	%	stanin	%	stanin	%	stanin	%	stanin	%	stanin
Szkoła	58,	4	66,7	6	43,9	4	52,9	7	61,8	5
Powiat	62	5	60	6	50,2	6	52,1	6	66,7	6
Woj.	70	6	60	6	50,3	6	51,2	6	65,2	6

Źródło: Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Tuszowie Narodowym.

ANALIZA SFERY SPOŁECZNEJ OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Wyniki ankiety

Najczęściej wymienianym przez mieszkańców gminy Tuszów Narodowy problemem społecznym w scharakteryzowanych podobszarach jest przestępczość (problem został zaznaczony przez 76 ankietowanych). Pomimo najwyższej częstotliwości określania przedmiotowego problemu wyłącznie jedna osoba scharakteryzowała go w skali 5 - Najbardziej istotny. Ponad 39% wszystkich ankietowanych określiło problem przestępczości w skali 3 - Trudno powiedzieć, a tylko 20% w skali 4 - Raczej istotny.

⁴ <http://www.gimtusow.pl/www/news.php>

Analiza wyników ankiety pozwala na wyciągnięcie wniosku, że problem przestępczości istnieje jednak jego skala nie szczególnie jest istotna. Analizując wyniki ankiety pod kątem częstotliwości wskazywania problemu w skali 5 – Najbardziej istotny najczęściej definiowany w tej skali jest problem słabej integracji lokalnej społeczności (45 ankietowanych uznaje przedmiotowy problem za najbardziej istotny, co stanowi 54,88% wszystkich ankietowanych). Kolejnym istotnym problemem jest starzenie się społeczeństwa (44 ankietowanych uznaje przedmiotowy problem za najbardziej istotny, co stanowi 53,66% wszystkich ankietowanych). Na trzecim miejscu scharakteryzowano problem wyludniania się miejscowości (39 ankietowanych uznaje przedmiotowy problem za najbardziej istotny, co stanowi 47,56% wszystkich ankietowanych). Wśród zidentyfikowanych zagrożeń najczęściej wskazywane było wyludnienie się scharakteryzowanych obszarów oraz wzrost bezrobocia. Pomimo, że problem bezrobocia nie stanowi aktualnie najbardziej istotnego problemu (w skali częstotliwości wskazywania problemu występuje na 5 miejscu, natomiast tylko 6 ankietowanych zaznaczyło przedmiotowy problem w skali 5 – Najbardziej istotny) ankietowani uznali je za jedno z najbardziej istotnych zagrożeń w przypadku niepodjęcia działań naprawczych.

Problemy społeczne:

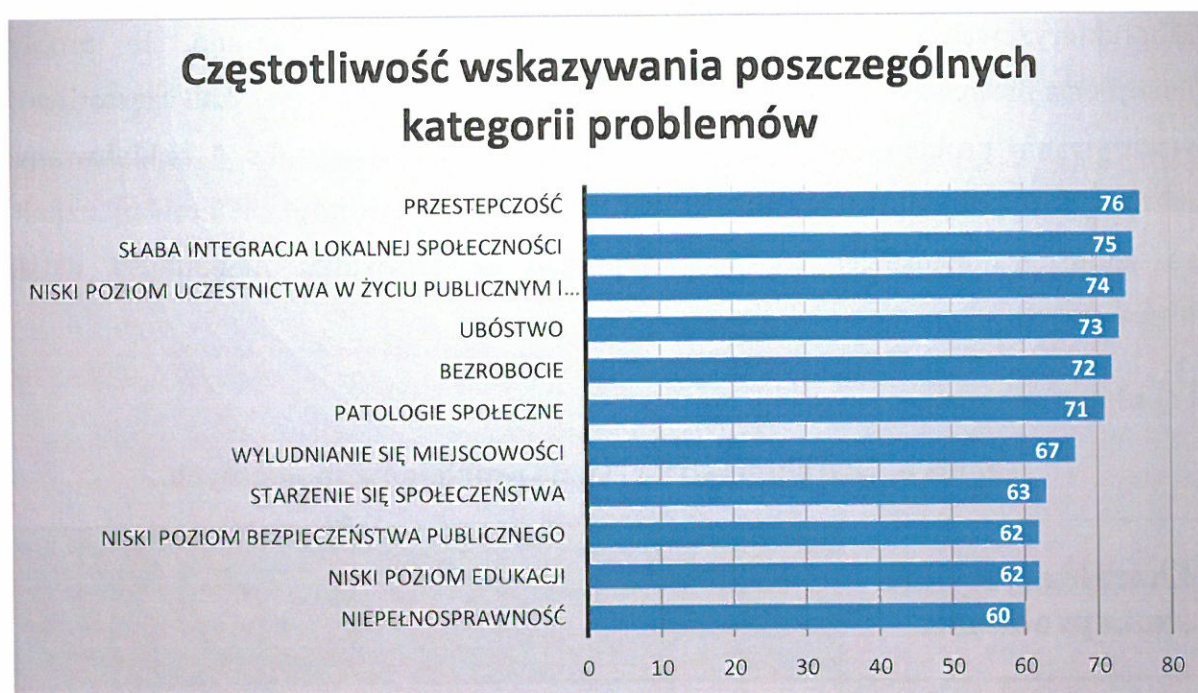
Tabela 6. Charakterystyka i skala problemów społecznych.

Charakterystyka i skala problemu	Mało istotny	Raczej nieistotny	Trudno powiedzieć	Raczej istotny	Najbardziej istotny
Przestępczość	11	15	32	17	1
Ubóstwo	8	17	32	16	
Bezrobocie		10	23	33	6
Patologie społeczne		2	26	24	19
Niski poziom edukacji	2	11	30	12	7
Niepełnosprawność	8	14	8	26	4
Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	1	4	4	41	24

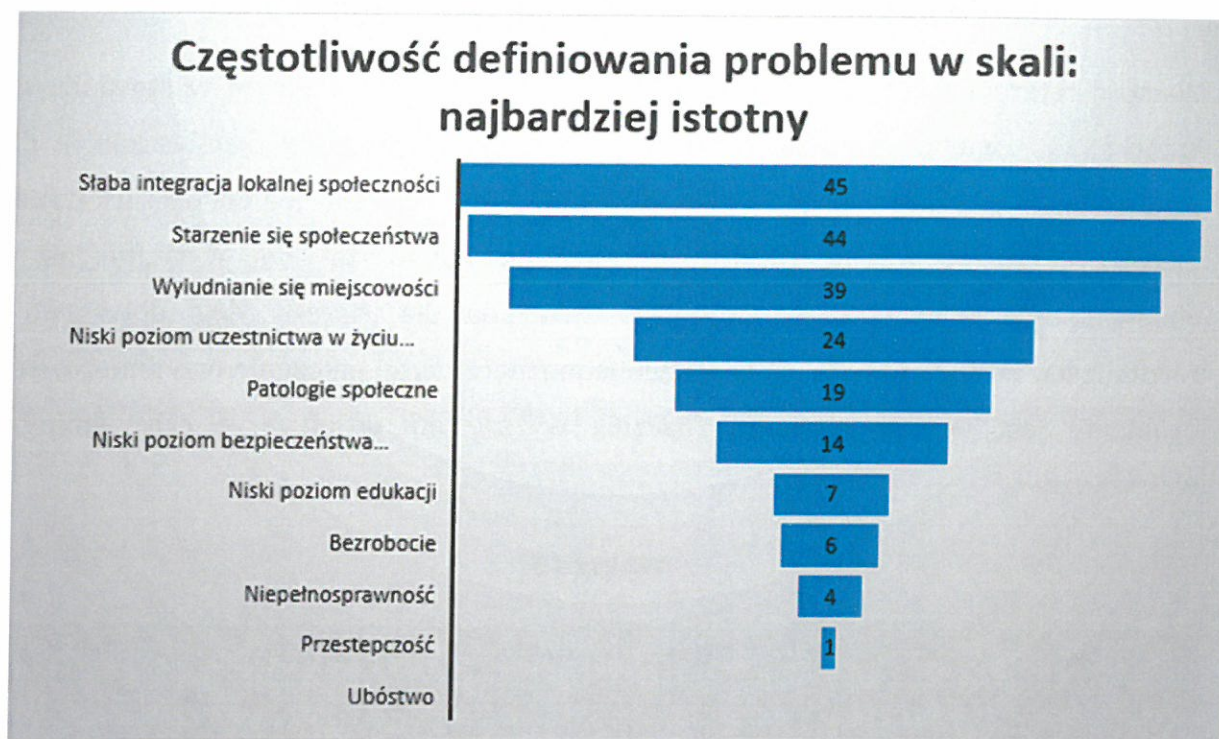
Słaba integracja lokalnej społeczności			8	22	45
Wyludnianie się miejscowości			4	24	39
Niski poziom bezpieczeństwa publicznego	5	8	8	27	14
Starzenie się społeczeństwa		2	4	13	44
Inne					

Opracowanie własne

Wykres 3.

Wykres 4.

Mając na uwadze brak mierzalnych wskaźników określających stopień integracji społecznej mieszkańców, analizie zostały poddane wskaźniki odnoszące się do problemu starzenia się społeczeństwa, wyludniania się miejscowości oraz zagrożenia wzrostu bezrobocia. Wybrane zostały następujące wskaźniki obrazujące skalę wybranych problemów charakterystycznych dla zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji:

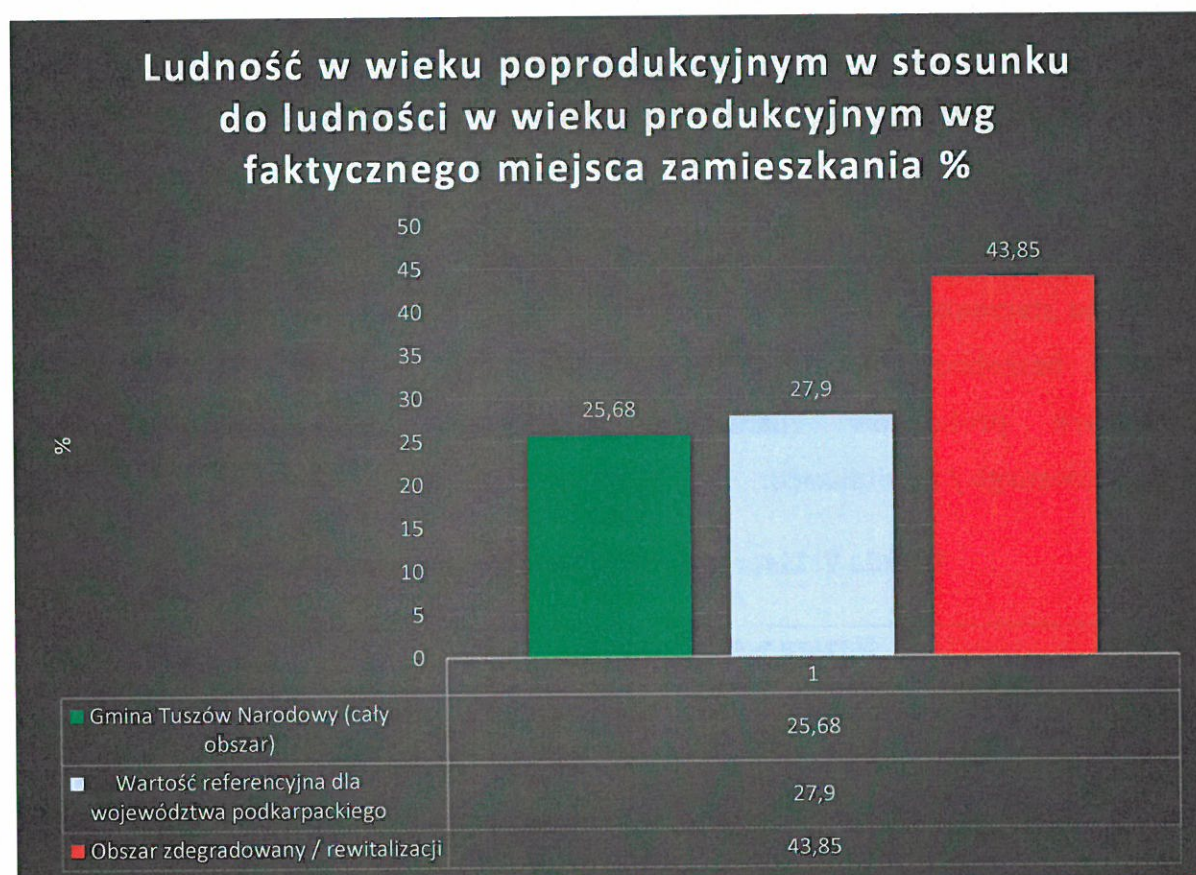
Tabela 7. Lista wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa wskaźnika	Kategoria
I. Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	Demografia
II. Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Demografia
III. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Rynek pracy

Wskaźnik: Ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ludności w wieku nieprodukcyjnym dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji

Wartość referencyjna wskaźnika Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania dla województwa podkarpackiego wynosi **27,9%**. Wartość referencyjna dla obszaru Gminy Tuszów Narodowy wynosi **25,68%**. Problem ten ma niższą skalę w gminie niż w województwie. Wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji wynosi 43,85%, co wskazuje jednoznacznie, że natężenie przedmiotowego problemu jest w tym obszarze znacznie wyższe niż w obszarze całej gminy i województwa.⁵

Wykres 5.

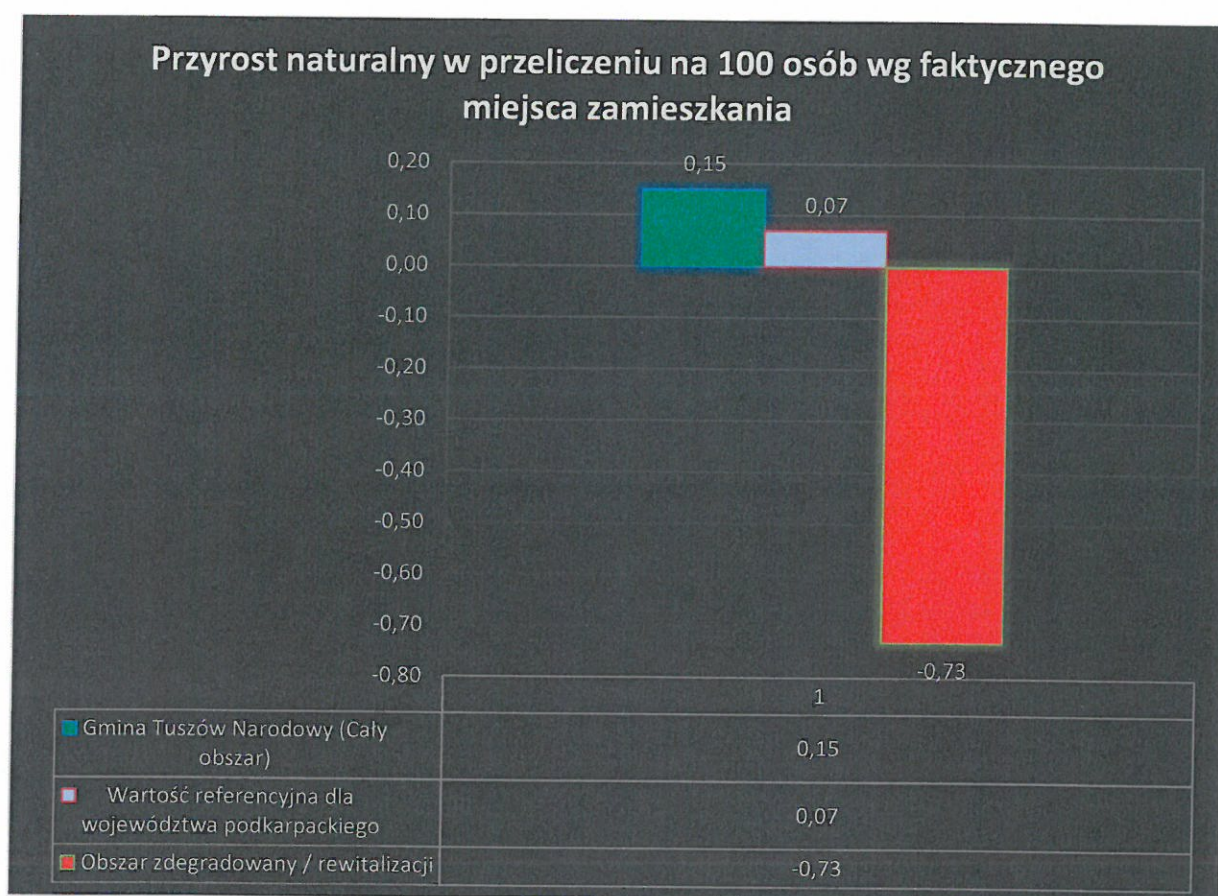

⁵ Źródła pozyskiwania danych i metodologia oszacowania wartości wskaźnika dla zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji, poszczególnych podobszarów oraz całej gminy określa Matryca wskaźników.

Wskaźnik: Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji

Wartość referencyjna wskaźnika Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania dla województwa podkarpackiego wynosi **0,07**. Wartość referencyjna dla obszaru Gminy Tuszów Narodowy wynosi **0,15**. Problem ten ma niższą skalę w gminie niż w województwie. Wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji wynosi **-0,73**. Ujemny przyrost naturalny stanowi istotny problem badanego obszaru. Natężenie przedmiotowego problemu jest w tym obszarze znacznie wyższe niż w obszarze całej gminy i województwa.⁶

Wykres 6.

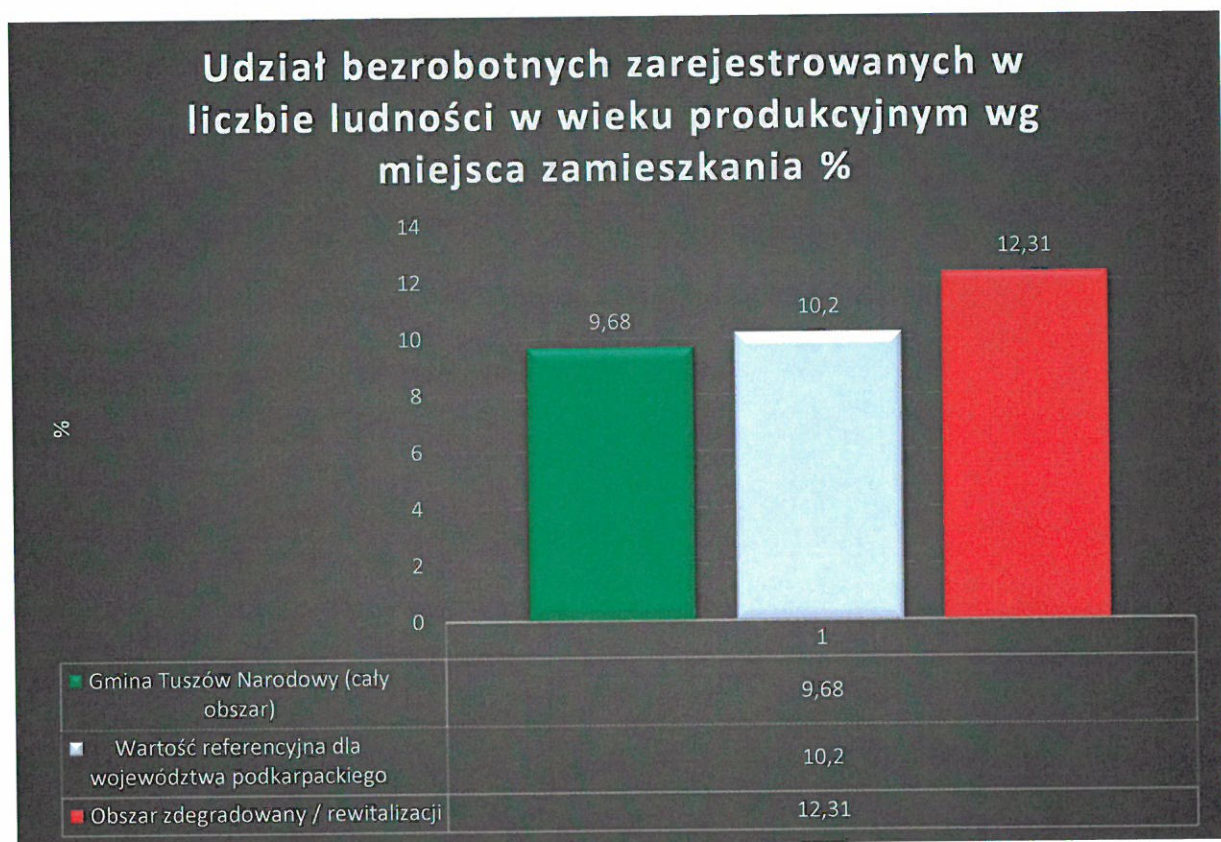

⁶ Źródła pozyskiwania danych i metodologia oszacowania wartości wskaźnika dla zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji, poszczególnych podobszarów oraz całej gminy określa Matryca wskaźników.

Wskaźnik: Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji

Wartość referencyjna wskaźnika Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania dla województwa podkarpackiego wynosi **10,2%**. Wartość referencyjna dla obszaru Gminy Tuszów Narodowy wynosi **9,68%**. Problem ten ma niższą skalę w gminie niż w województwie. Wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji wynosi **12,31%**. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w obszarze zdegradowanym / rewitalizacji jest znacznie wyższy niż w obszarze całej gminy i województwa.⁷

Wykres 7.

⁷ Źródła pozyskiwania danych i metodologia oszacowania wartości wskaźnika dla zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji, poszczególnych podobszarów oraz całej gminy określa Matryca wskaźników.

4.2 SFERA GOSPODARCZA

Rozwój miejscowej gospodarki jest szczególnie istotny dla mieszkańców Gminy, głównie ze względu na szansę zmniejszenia stopy bezrobocia i wzrost poziomu jakości życia.

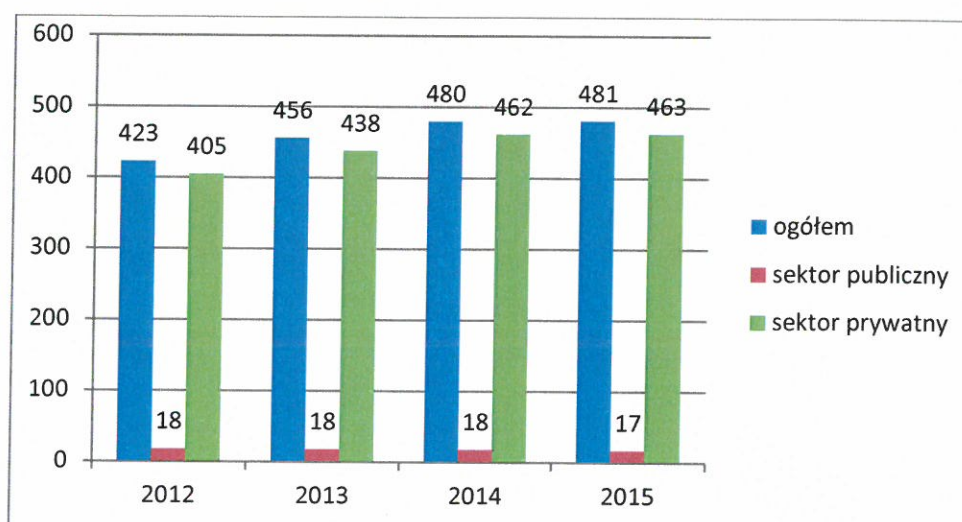
W myśl art. 9 ust. 1 pkt. 1 ustawy o rewitalizacji, obszar znajdujący się na terenie gminy można uznać za obszar zdegradowany z uwagi na koncentrację negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, w szczególności takich jak: „niski stopień przedsiębiorczości czy słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw”.

ANALIZA SFERY GOSPODARCZEJ W OBSZARZE GMINY

Analizując przedmiotowe zagadnienie, pod uwagę wzięto liczbę podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Na przestrzeni ostatnich lat można zaobserwować tendencję rosnącą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze całej Gminy, co przedstawia poniższy wykres.

Wskaźnik dla całego obszaru gminy Tuszów Narodowy, obrazujący liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski, jest zbliżony do wartości dla województwa i wynosi 0,5 podmiotu na 100 osób.

Wykres 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON dla Gminy Tuszów Narodowy w latach 2012-2015 (stan w dniu 31 XII).

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Struktura działowa podmiotów gospodarki narodowej wykazuje, że najwięcej podmiotów w gminie w 2015 r. działało w sekcji handel oraz naprawy (99), co stanowi 20,6% wszystkich przedsiębiorstw na terenie gminy. Dużą rolę odgrywają też następujące sekcje: Przetwórstwo przemysłowe – 18,1% oraz Budownictwo – 16,4%.

Tabela 8. Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007.

Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007	2012	2013	2014	2015
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9	8	7	6
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1	2	1	1
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	76	79	84	87
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	1	1	1
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	3	3	4
Sekcja F - Budownictwo	70	74	76	79
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	91	97	101	99
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	34	37	35	32
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10	12	11	11
Sekcja J - Informacja i komunikacja	5	6	6	6
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9	11	11	11
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	7	8	8
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	17	18	19	27
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4	7	11	7
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	16	16	16	16
Sekcja P - Edukacja	13	13	13	14
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	15	15	19	16
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14	14	15	16

Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	31	36	43	39
---	----	----	----	----

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

ANALIZA SFERY GOSPODARCZEJ OBSZARU ZDEGRADOWANEGO**Wyniki ankiety**

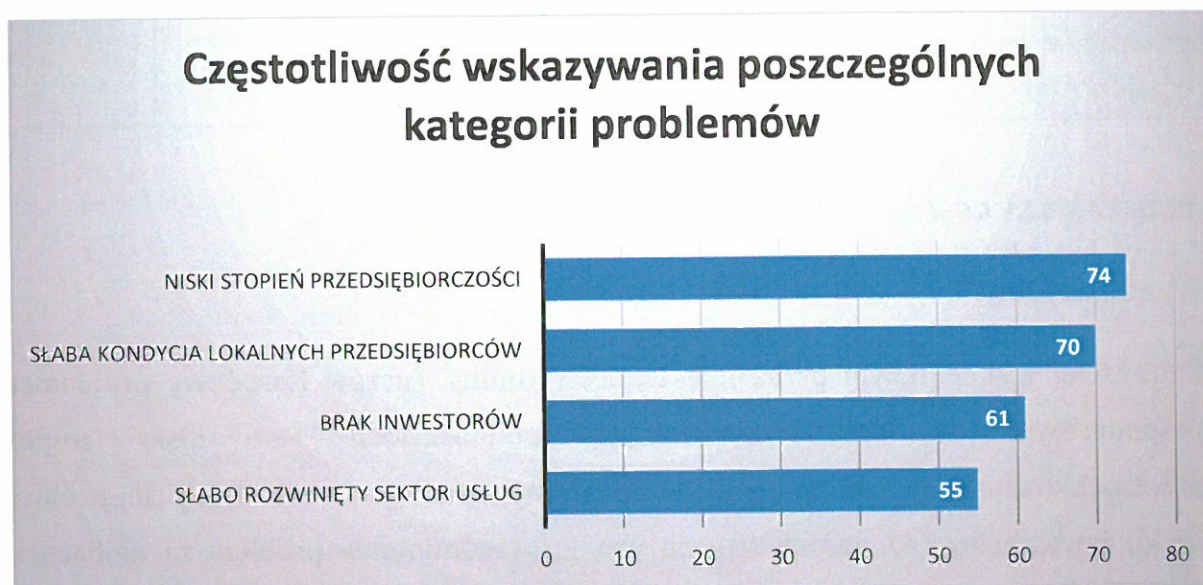
Najczęściej wymienianym przez mieszkańców Gminy Tuszów Narodowy problemem gospodarczym w scharakteryzowanych podobszarach jest niski stopień przedsiębiorczości. W skali 5 – najbardziej istotny wymieniany był najczęściej problem braku inwestorów (47 ankietowanych uznaje przedmiotowy problem za najbardziej istotny, co stanowi 57,31% wszystkich ankietowanych). Kolejnym bardzo istotnym problemem jest słabo rozwinięty sektor usług (42 ankietowanych uznaje przedmiotowy problem za najbardziej istotny, co stanowi 51,22% wszystkich ankietowanych). Według ankietowanych bardzo mała liczba osób decyduje się na zarejestrowanie działalności gospodarczej w zidentyfikowanym obszarze. Istotnym problemem jest również niedostateczna infrastruktura terenów inwestycyjnych, które mogłyby przyciągnąć potencjalnych inwestorów.

Tabela 9. Charakterystyka i skala problemów gospodarczych

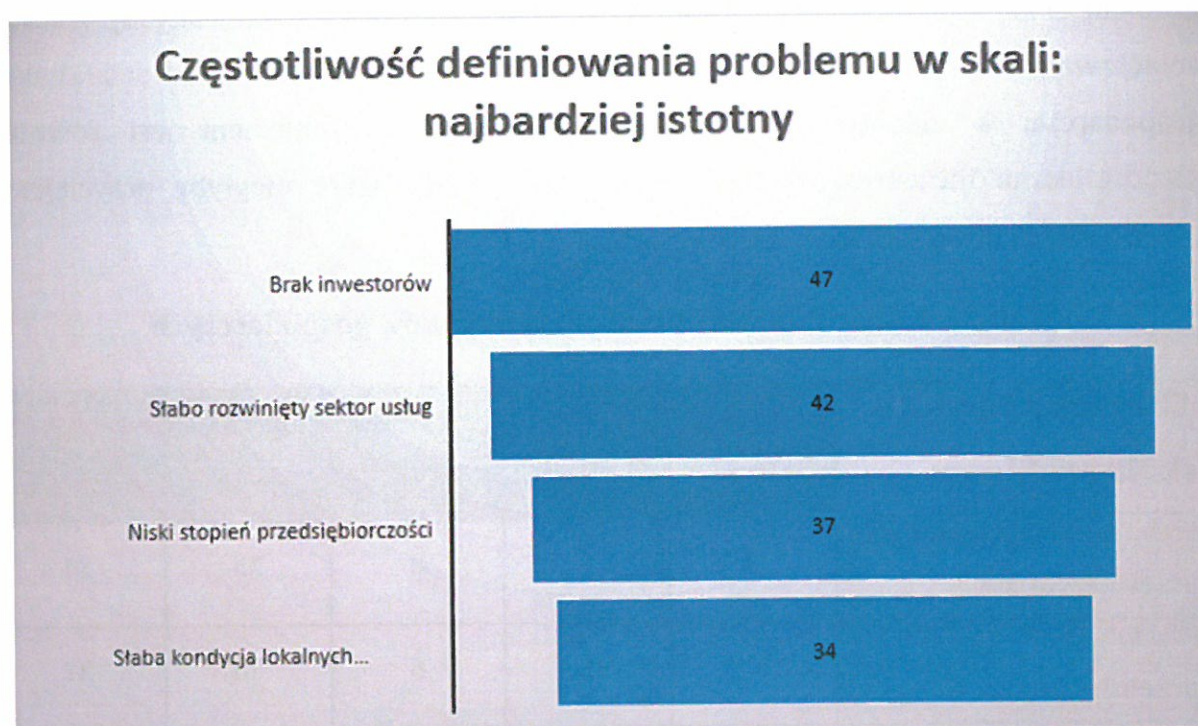
Charakterystyka i skala problemu	Mało istotny	Raczej nieistotny	Trudno powiedzieć	Raczej istotny	Najbardziej istotny
Słaba kondycja lokalnych przedsiębiorców	2	1	8	25	34
Niski stopień przedsiębiorczości		1	6	30	37
Brak inwestorów			3	11	47
Słabo rozwinięty sektor usług			2	11	42
Inne					

Opracowanie własne

Wykres 9.

Wykres 10.

Mając na uwadze wyniki przeprowadzonej ankiety analizie zostały poddane wskaźniki odnoszące się do stopnia przedsiębiorczości oraz ilości przedsiębiorstw nowo zarejestrowanych. Przyjęte wskaźniki odnoszą się wyłącznie do obszaru wiejskiego, jednak ich wartości zostały również skonfrontowane z wartością referencyjną ogółem

dla województwa podkarpackiego. Wybrane zostały następujące wskaźniki obrazujące skalę wybranych problemów charakterystycznych dla zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji:

Tabela 10. Lista wskaźników dla sfery gospodarczej

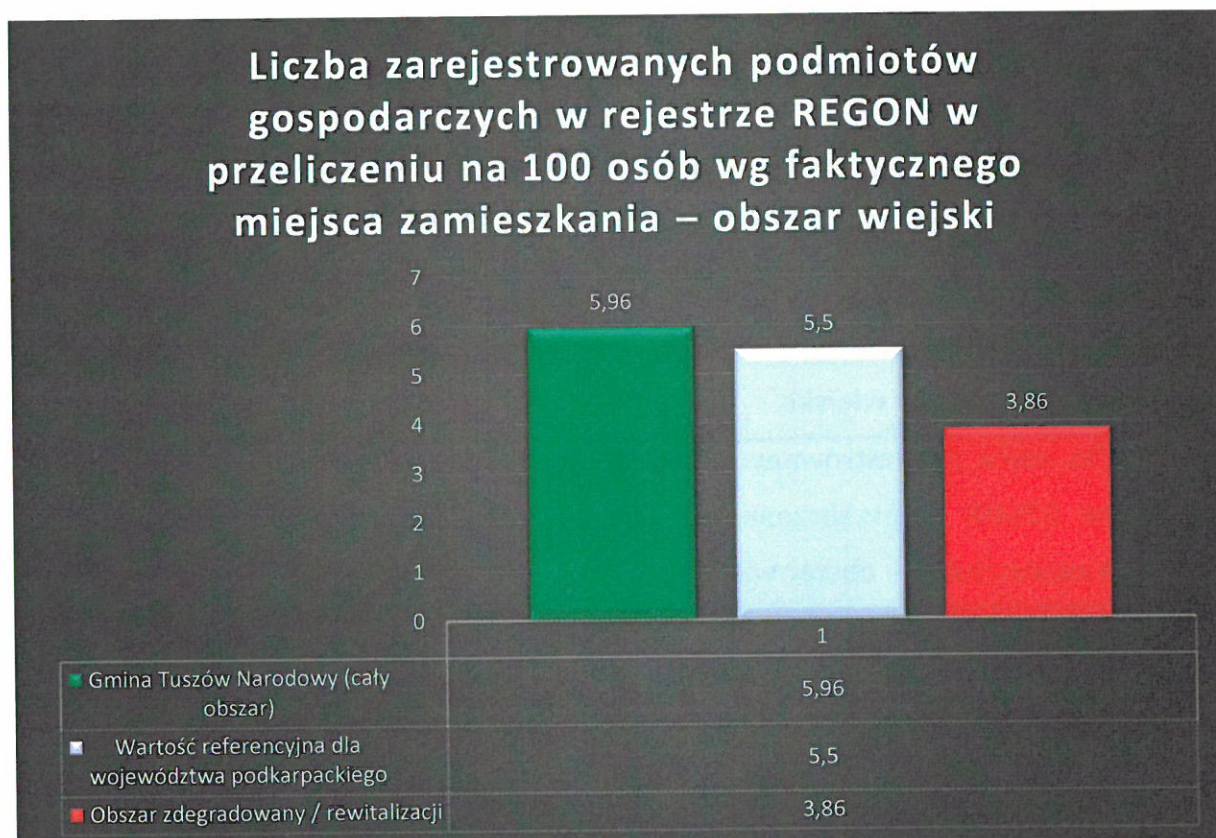
Nazwa wskaźnika	Kategoria
I. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	Podmioty gospodarcze
II. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	Podmioty gospodarcze

Wskaźnik: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji

Wartość referencyjna wskaźnika Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski dla województwa podkarpackiego wynosi **5,5**. Wartość referencyjna dla obszaru gminy Tuszów Narodowy wynosi **5,96**. W obszarze gminy wartość wskaźnika jest korzystniejsza niż w obszarze województwie. Wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji wynosi **3,86**. Natężenie przedmiotowego problemu jest w tym obszarze znacznie wyższe niż w obszarze całej gminy i województwa.⁸

⁸ Źródła pozyskiwania danych i metodologia oszacowania wartości wskaźnika dla zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji, poszczególnych podobszarów oraz całej gminy określa Matryca wskaźników.

Wykres 11.

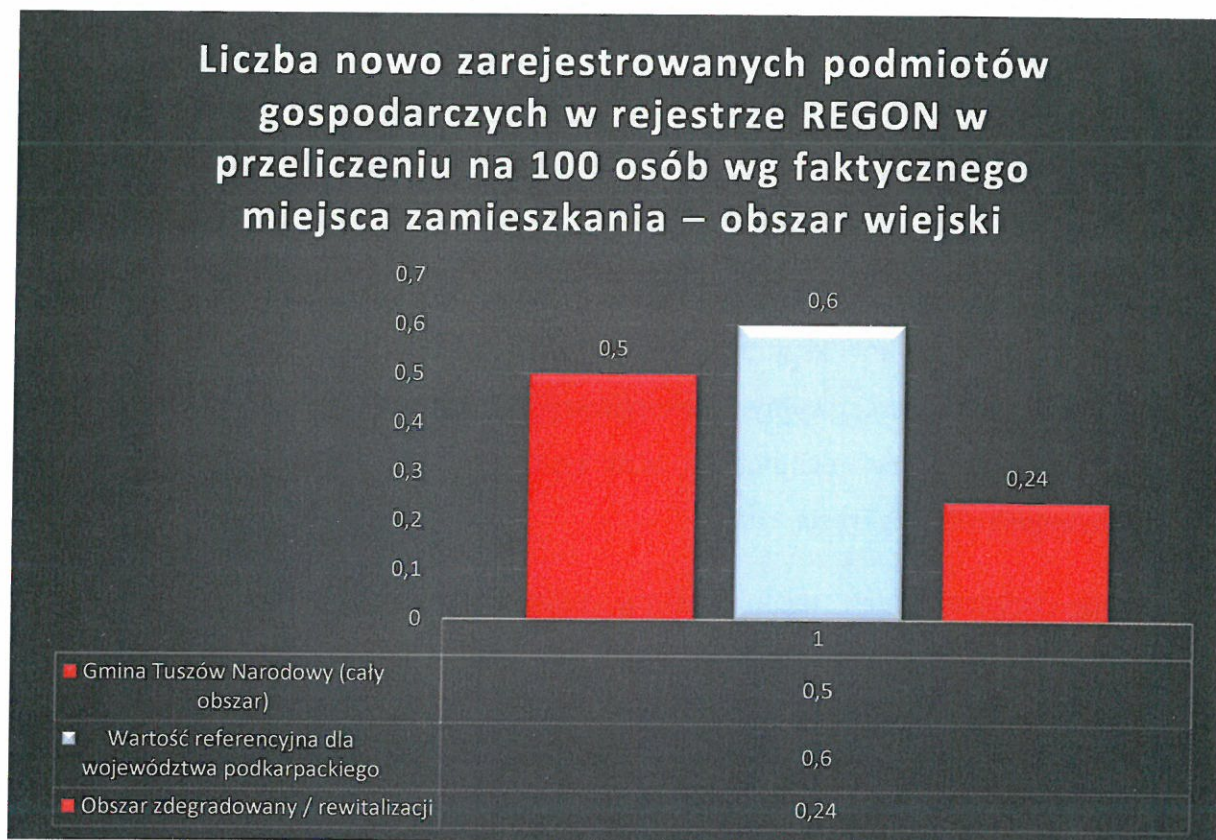

Wskaźnik: Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji

Wartość referencyjna wskaźnika Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski dla województwa podkarpackiego wynosi **0,6**. Wartość referencyjna dla obszaru Gminy Tuszów Narodowy wynosi **0,5**. W obszarze gminy wartość wskaźnika jest mniej korzystniejsza niż w obszarze województwie. Wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji wynosi **0,24**.

Natężenie przedmiotowego problemu jest w tym obszarze znacznie wyższe niż w obszarze całej gminy i województwa.⁹

Wykres 12.

4.3 SFERA PRZESTRZENNO – INFRASTRUKTURALNA I ŚRODOWISKOWA

O potencjale i atrakcyjności danego obszaru świadczą dużej mierze warunki przestrzenno-infrastrukturalne i środowiskowe. Mogą one stać się przyczynkiem do przyciągania nowych mieszkańców lub potencjalnych inwestorów.

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 -2020, obszar gminy może znajdować się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno- funkcjonalnych, a w szczególności „niewystarczającego wyposażenia w

⁹ Źródła pozyskiwania danych i metodologia oszacowania wartości wskaźnika dla zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji, poszczególnych podobszarów oraz całej gminy określa Matryca wskaźników.

infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych”.

Określenie obszarów problemowych w tym zakresie dotyczyć będzie wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Infrastruktura techniczna jest niezwykle istotnym elementem danej jednostki terytorialnej. Spełnia kilka ważnych funkcji: jest czynnikiem spajającym całą gminę, a jej dobry standard zwiększa jakość życia mieszkańców.

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną w kontekście jej struktury, lokalizacji, jakości i dostępności ma znaczny wpływ na rozwój jednostki samorządu oraz stanowi jeden z podstawowych czynników kształtujących jej atrakcyjność i konkurencyjność. Przesądza również o kosztach inwestycyjnych rewitalizacji danego obszaru. Im wyższy jest stopień rozwoju infrastruktury technicznej, tym lepsze są warunki do przeprowadzenia zaplanowanych w jej zakresie zadań.

O stanie infrastruktury technicznej w dużej mierze świadczy rozwinięta sieć wodociągowa, gazowa oraz kanalizacyjna.

ANALIZA SFERY PRZESTRZENNO-INFRASTRUKTURALNEJ I ŚRODOWISKOWEJ W OBSZARZE GMINY

Na koniec 2015 r. terenie Gminy Tuszów Narodowy ponad 90% ludności posiadało dostęp do sieci wodociągowej, 28,2 % korzystało z kanalizacji oraz 39,3% ludności korzystało z sieci gazowej.

Tabela 11. Odsetek ludności korzystających z instalacji.

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	2012	2013	2014	2015
z wodociągu	91	91,1	91,2	91,3
z kanalizacji	26,3	26,9	27,9	28,2
z gazu	39	38,7	39,1	39,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Istotny problem stanowi słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna. W 2015 r. długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosiła 43,7 km i dostęp do niej posiadało 2 280 osób¹⁰. Niski odsetek stanowi również dostęp do sieci gazowej. Na koniec 2015 r. długość czynnej sieci gazowej ogółem wynosiła 42 717 m i miało do niej dostęp niespełna 40% ogółu ludności. Czynne przyłącza do sieci posiadało 1 037 budynków (mieszkalnych i niemieszkalnych)¹¹.

W aspekcie środowiskowym istotnym problemem jest kwestia przekroczenia standardów jakości środowiska, czy obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska.

Na stan i jakość środowiska naturalnego są w dużej mierze wpływa rozwój infrastruktury technicznej. Przykładem może tu być dostęp mieszkańców do sieci kanalizacyjnej. Im lepiej rozwinięta infrastruktura w tym zakresie tym mniejsze prawdopodobieństwo występowania problemu degradacji środowiska. Na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji ludność praktycznie nie posiada dostępu do sieci kanalizacyjnej.

Na sferę środowiskową negatywnie także wpływa również zanieczyszczenie powietrza. Analiza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie corocznie opracowywanych raportów przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim. Na terenie Gminy Tuszów Narodowy zanotowano przekroczenie wartości docelowej średniorocznego poziomu benzo(a)pirenu (przedstawiciel wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych tzw. WWA. Wykazuje małą toksyczność ostrą, ale za to dużą toksyczność przewlekłą, co powiązane jest z jego zdolnością kumulacji w organizmie) w pyłe PM10¹².

---

¹⁰ Bank Danych Lokalnych GUS.

¹¹ Tamże.

¹² *Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim w 2015 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rzeszów 2016.

ANALIZA SFERY PRZESTRZENNO-INFRASTRUKTURALNEJ I ŚRODOWISKOWEJ OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Wyniki ankiety

Problemy środowiskowe

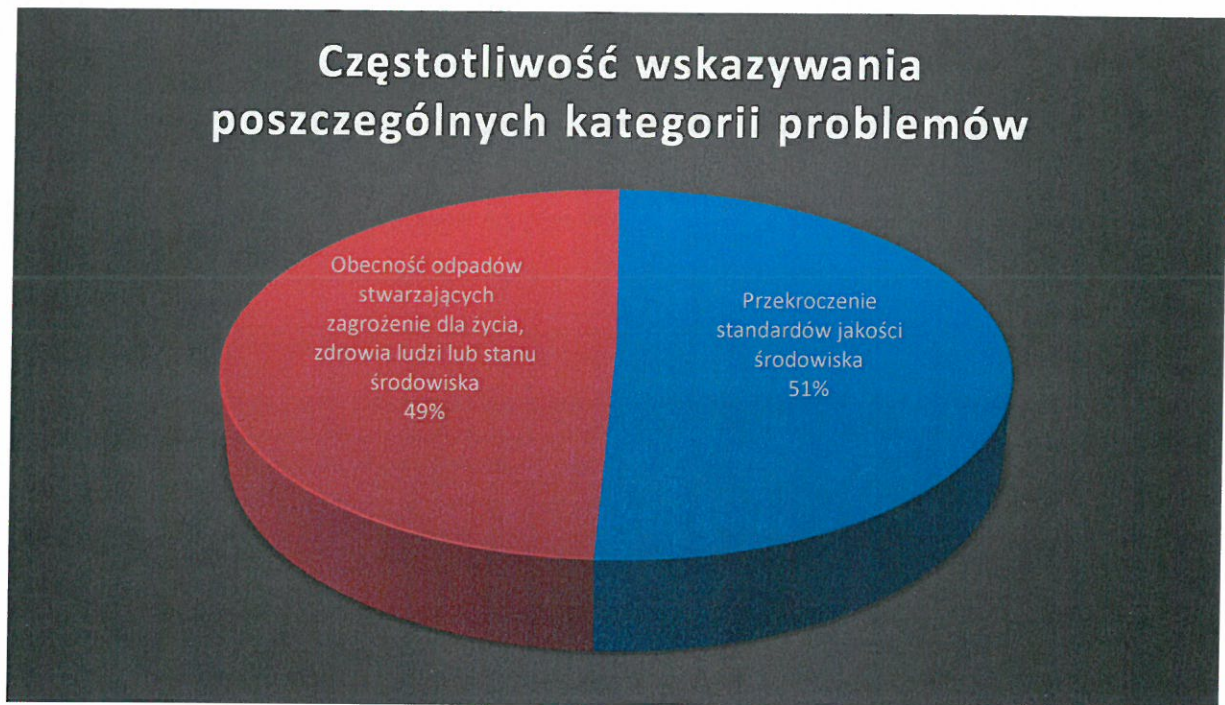
Najczęściej wymienianym przez mieszkańców Gminy Tuszów Narodowy problemem środowiskowym w scharakteryzowanych podobszarach jest przekroczenie standardów jakości środowiska. Większość ankietowanych nie uznaje jednak przedmiotowego problemu w kategorii 5 – najbardziej istotny. Wśród zagrożeń w przypadku niepodjęcia działań rewitalizacyjnych, ani razu nie zostały wymienione literalnie problemy środowiskowe. Zidentyfikowanym problemem z obszaru techniczno-środowiskowego jest natomiast marginalny dostęp do sieci kanalizacyjnej.

Tabela 12. Charakterystyka i skala problemów środowiskowych.

Charakterystyka i skala problemu	Mało istotny	Raczej nieistotny	Trudno powiedzieć	Raczej istotny	Najbardziej istotny
Przekroczenie standardów jakości środowiska	22	1	20	23	12
Obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	20	11	32	7	6
inne					

Wykres 13.

Problemy przestrzenno-funkcjonalne

Najczęściej wymienianym przez mieszkańców Gminy Tuszów Narodowy problemem przestrzenno-funkcjonalnym w scharakteryzowanych podobszarach jest brak dostępu do urządzeń, sieci przesyłowych infrastruktury technicznej (energetyka, ciepło, woda, gaz, ścieki) (Problem ten został zaznaczony przez 79 osób, co stanowi ponad 96% wszystkich ankietowanych). W skali 5 – najbardziej istotny najczęściej wskazywany był problem niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę społeczną: przedszkola, szkoły, ośrodki: zdrowia, kultury, sportowe, rekreacyjne (62 ankietowanych uznało przedmiotowy problem za najbardziej istotny, co stanowi 75,61% wszystkich ankietowanych). Kolejnym bardzo istotnym problemem są bariery architektoniczne w zakresie dostępności osób niepełnosprawnych do: budynków, dróg, chodników (54 ankietowanych zaznaczyło ten problem jako najbardziej istotny). Literalnie ankietowani często wymieniali brak terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz niską estetykę przestrzeni publicznych. Wskazany został marginalny dostęp do sieci kanalizacyjnej, co zostało zaznaczone również przy analizie problemów środowiskowych.

Tabela 13. Charakterystyka i skala problemów przestrzenno – funkcjonalnych.

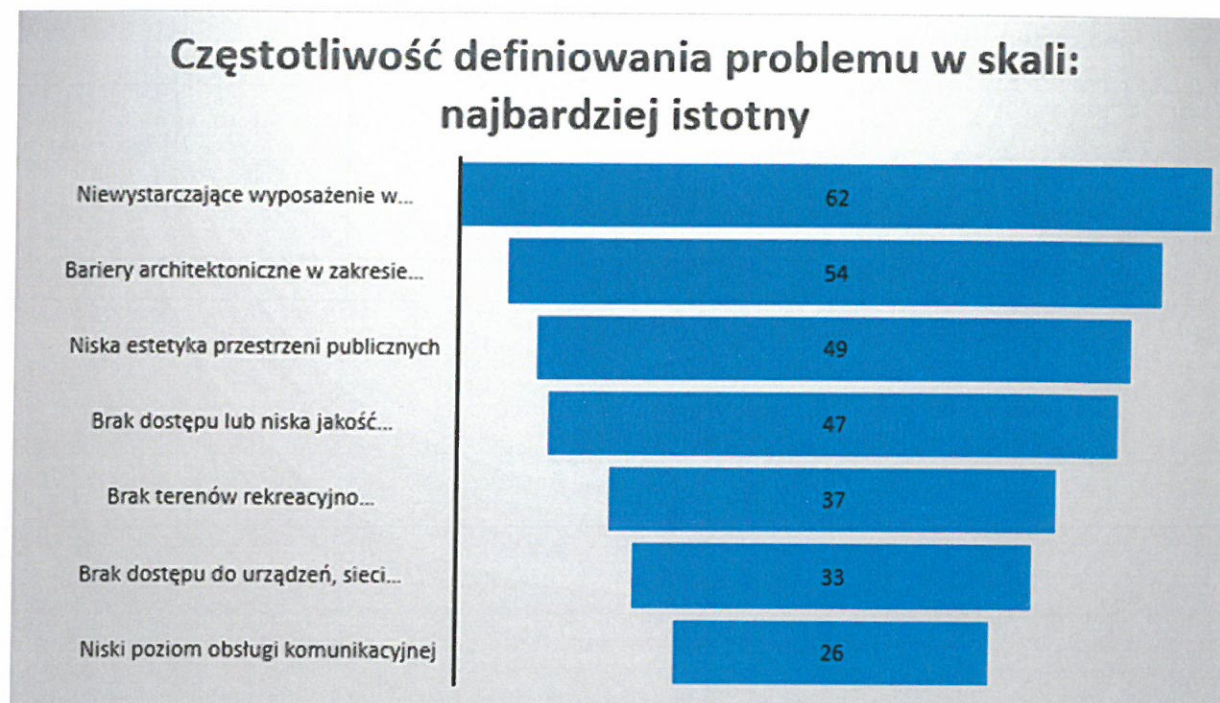
Charakterystyka i skala problemu	Mało istotny	Raczej nieistotny	Trudno powiedzieć	Raczej istotny	Najbardziej istotny
Brak dostępu do urzędzeń, sieci przesyłowych infrastruktury technicznej (energetyka, ciepło, woda, gaz, ścieki)		4	6	36	33
Bariery architektoniczne w zakresie dostępności osób niepełnosprawnych do: budynków, dróg, chodników	1		4	18	54
Brak dostępu lub niska jakość podstawowych usług		2	7	18	47
Brak terenów rekreacyjno-wypoczynkowych		17	3	6	37
Niski poziom obsługi komunikacyjnej	2	3	3	31	26
Niska estetyka przestrzeni publicznych		2	7	10	49
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną: przedszkola, szkoły, ośrodki: zdrowia, kultury, sportowe, rekreacyjne			3	9	62
inne					

Wykres 14.

Wykres 15.

Problemy techniczne

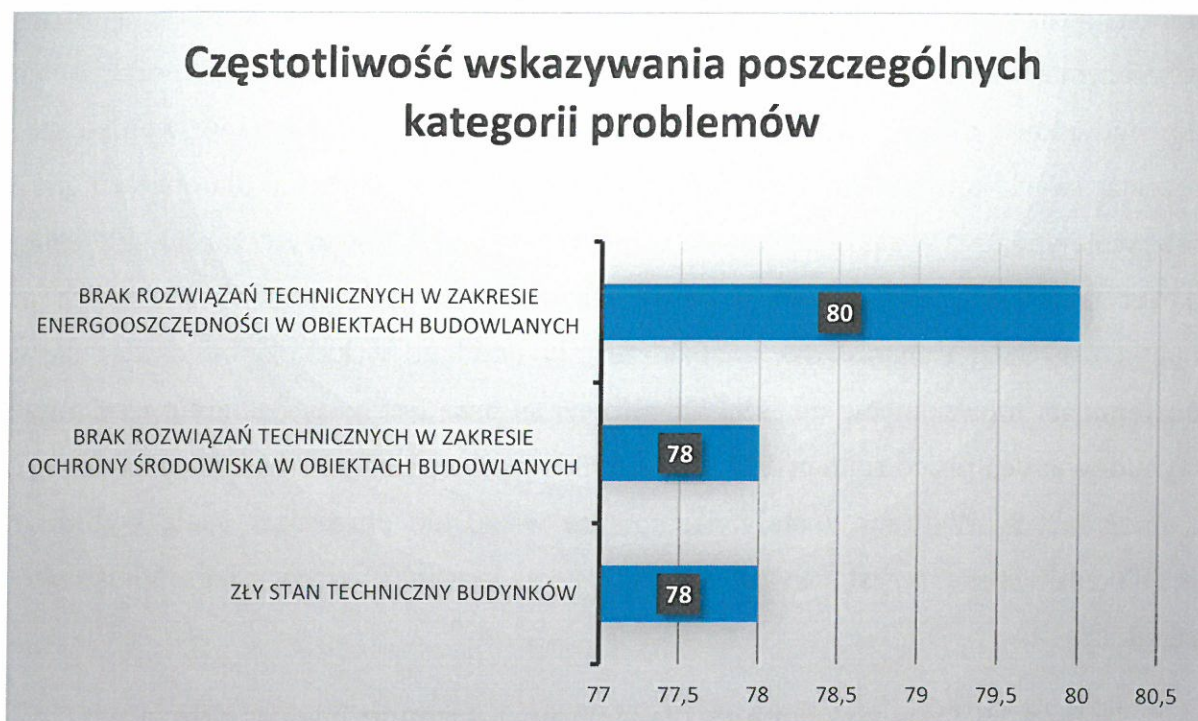
Najczęściej wymienianym przez mieszkańców Gminy Tuszów Narodowy problemem technicznym w scharakteryzowanych podobszarach jest brak rozwiązań technicznych w zakresie energooszczędności w obiektach budowlanych. Ankietowani wskazali przedmiotowy problem również jako najbardziej istotny (62 osoby określiły ten problem jako najbardziej istotny, co stanowi 75,61% wszystkich ankietowanych). Problemy techniczne w scharakteryzowanym obszarze zdegradowanym wynikają przede wszystkim z przestarzałych technik wykorzystywanych w budownictwie. Większość budynków powstało przed 1989 rokiem.

Tabela 14. Charakterystyka i skala problemów technicznych

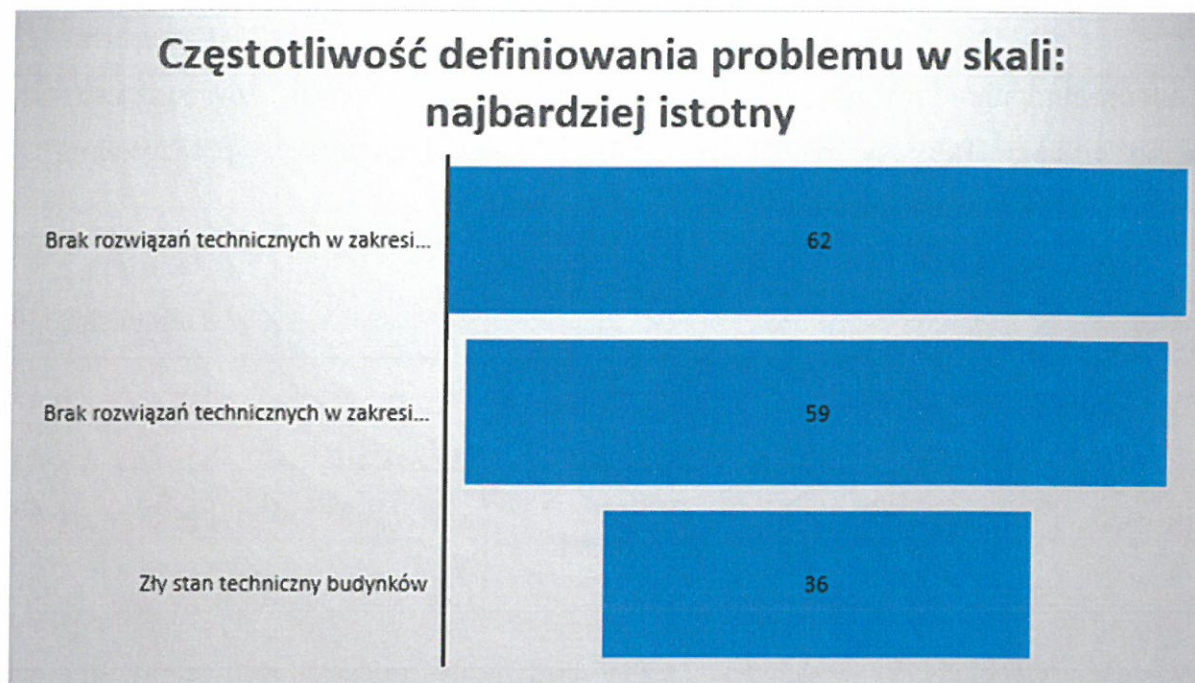
Charakterystyka i skala problemu	Mało istotny	Raczej nieistotny	Trudno powiedzieć	Raczej istotny	Najbardziej istotny
Zły stan techniczny budynków		6	2	34	36
Brak rozwiązań technicznych w zakresie energooszczędności w obiektach budowlanych			4	14	62
Brak rozwiązań technicznych w zakresie ochrony środowiska w obiektach budowlanych			4	15	59
inne					

Wykres 16.

Wykres 17.

Mając na uwadze wyniki przeprowadzonej ankiety do najważniejszych problemów przestrzenno – infrastrukturalnych i środowiskowych w scharakteryzowanym obszarze

jest marginalny dostęp do sieci kanalizacyjnej, niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną: przedszkola, szkoły, ośrodki: zdrowia, kultury, sportowe, rekreacyjne, bariery architektoniczne w zakresie dostępności osób niepełnosprawnych do: budynków, dróg, chodników oraz problemy techniczne budynków wynikające z przestarzałych konstrukcji. Z uwagi na brak danych referencyjnych dla obszaru gminy oraz województwa w zakresie stopnia wyposażenie budynków użyteczności publicznej i barier architektonicznych w zakresie dostępności osób niepełnosprawnych do budynków, dróg i chodników, analizie zostały poddane wskaźniki odnoszące się do dostępności mieszkańców do sieci kanalizacyjnej oraz liczby budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych. Wybrane zostały następujące wskaźniki obrazujące skalę wybranych problemów charakterystycznych dla zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji:

Tabela 15. Lista wskaźników dla sfery przestrzenno-infrastrukturalnej i środowiskowej

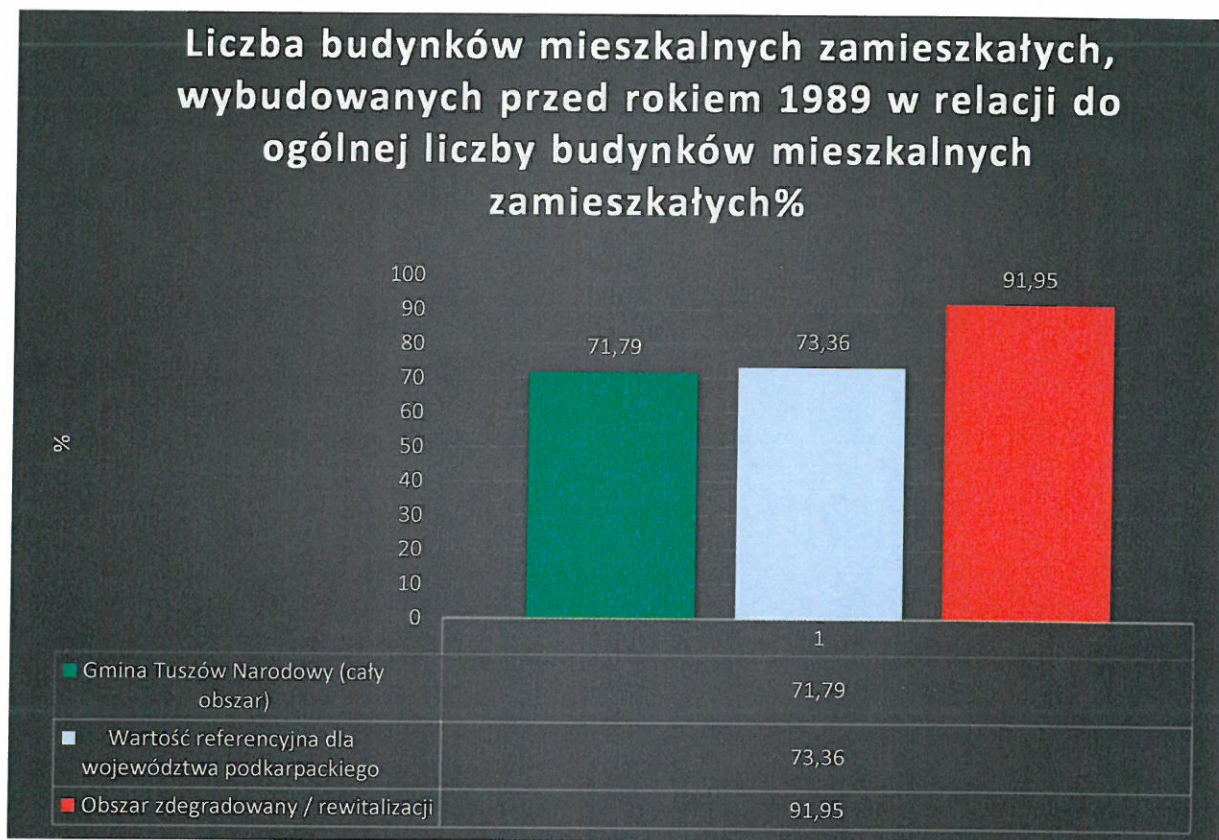
Nazwa wskaźnika	Kategoria
I. Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	Uwarunkowania przestrzenne
II. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Ochrona środowiska

Wskaźnik: Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych

Wartość referencyjna wskaźnika Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych dla województwa podkarpackiego wynosi **73,36%**. Wartość referencyjna dla obszaru Gminy Tuszów Narodowy wynosi **71,79%**. W obszarze gminy wartość

wskaźnika jest korzystniejsza niż w obszarze województwa. Wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji wynosi **91,95%**. Natężenie przedmiotowego problemu jest w tym obszarze bardzo duże, wyższe niż w obszarze całej gminy i województwa.¹³

Wykres 17.

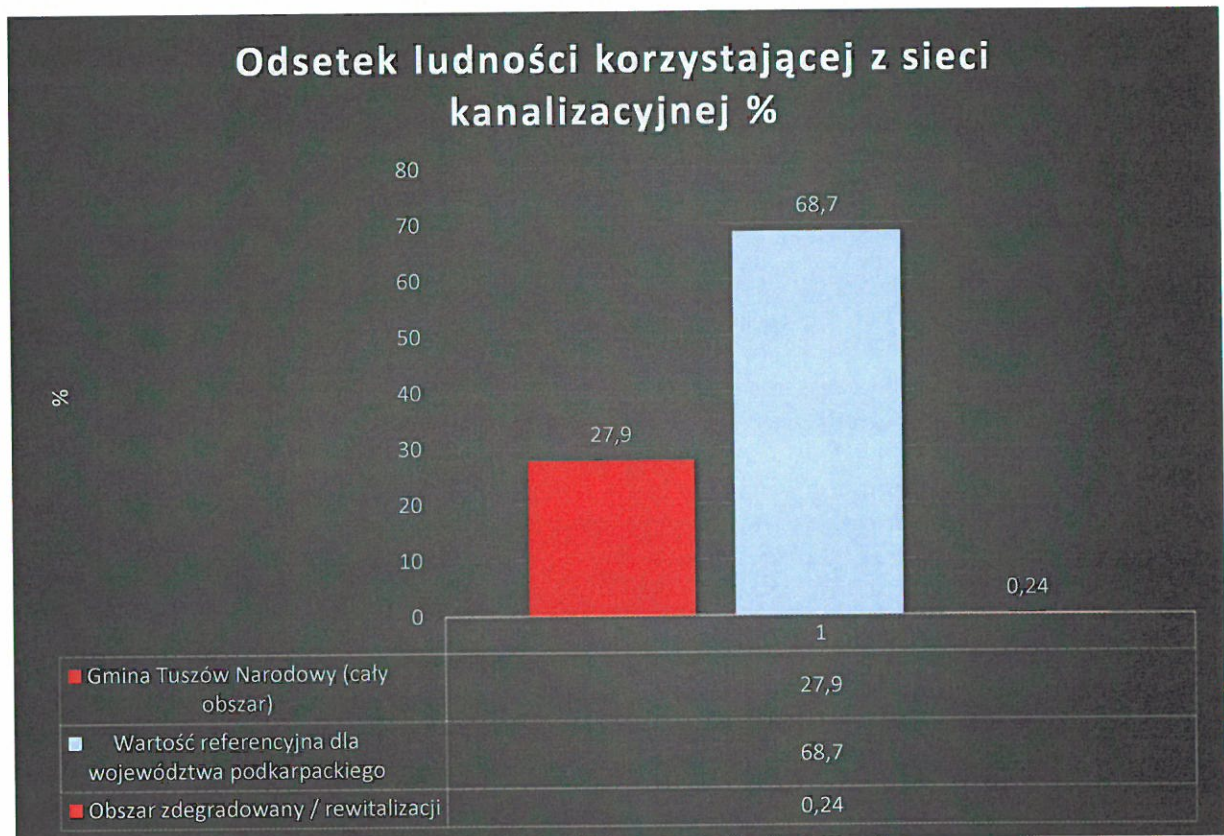
Wskaźnik: Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji

Wartość referencyjna wskaźnika Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej dla województwa podkarpackiego wynosi **68,7%**. Wartość referencyjna dla obszaru Gminy Tuszów Narodowy wynosi 27,9%. Odsetek ludności korzystającej z sieci

¹³ Źródła pozyskiwania danych i metodologia oszacowania wartości wskaźnika dla zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji, poszczególnych podobszarów oraz całej gminy określa Matryca wskaźników.

kanalizacyjnej obszarze gminy jest o wiele niższy wartości referencyjnej dla województwa. Wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji wynosi **0,24**. Natężenie przedmiotowego problemu jest w tym obszarze ogromne, wyższe niż w obszarze całej gminy i województwa.¹⁴

Wykres 18.

¹⁴ Źródła pozyskiwania danych i metodologia oszacowania wartości wskaźnika dla zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego / rewitalizacji, poszczególnych podobszarów oraz całej gminy określa Matryca wskaźników.

5. WNIOSKI STRATEGICZNE – WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO / REWITALIZACJI

5.1 OBSZAR ZDEGRADOWANY

W wyniku szczegółowych konsultacji i analiz terenu gminy w zakresie identyfikacji i zogniskowania obszarów charakteryzujących się występowaniem największej ilości problemów oddziałujących na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną, infrastrukturalną i środowiskową wyznacza się obszar zdegradowany w określony granicami na mapach nr 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7¹⁵.

Obszar zdegradowany Gminy Tuszów Narodowy składa się z następujących podobszarów:

Grochowe II (Mapa 1)

Zidentyfikowany podobszar obejmuje w całości działki ewidencyjne nr:

1331/2, 1338/1, 1339, 1340/1, 1341/1, 1341/2, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347/3,

oraz częściowo obszary działek ewidencyjnych nr:

1255, 1256, 1257, 1258, 1319, 1336/3, 1338/2, 1340/2, 1347/4, 1348.

Tuszów Narodowy (Mapa 2)

Zidentyfikowany podobszar obejmuje w całości działki ewidencyjne nr:

1452/4, 1452/2, 1452/5, 1483, 2786, 2784, 2787, 2770, 2772/1, 2772/2, 2808, 2803, 2502, 2501, 2536, 2537, 2544/2, 2544/7, 2549/2, 2825/4, 2825/6, 2826/2, 2830/5, 2832/1, 2832/2, 2833, 2835, 2899, 2900/10, 2900/14, 2902/1, 2902/3, 2902/4, 2902/5, 2902/6, 2900/7, 2902/8, 2902/9, 2902/10,

oraz częściowo obszary działek ewidencyjnych nr:

244/1, 244/2, 245, 246, 247, 248/1, 248/2, 249/1, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 1453/2, 1462, 1461/2, 1559, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544/7, 2548, 2779, 2781/3, 2782, 2783,

¹⁵ Część 3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W WYNIKU PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ.

2804, 2805, 2806, 2807, 2808, 2809, 2810, 2811, 2812, 2813, 2814, 2815, 2816, 2817, 2829, 2834, 3301/33301/4, 3301/5, 3301/7, 3301/8.

Dębiaki: (Mapa 3)

Zidentyfikowany podobszar obejmuje w całości działki ewidencyjne nr:

219, 220, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 225/1, 225/6, 225/8, 225/10, 225/13, 225/14, 225/15, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 351/1, 351/2, 351/8, 353/1, 353/2, 354/1, 354/2, 355/1, 355/2, 356/1, 356/2, 357, 364/3, 367/1, 369, 371, 415/5, 418/1, 419, 672/3,

oraz częściowo obszary działek ewidencyjnych nr:

202, 212, 221/2, 225/12, 225/16, 339, 352, 364/3, 364/4, 364/6, 364/5, 365, 367/2, 370/2, 415/1, 672/5.

Sarnów (Mapa 4):

Zidentyfikowany podobszar obejmuje w całości działki ewidencyjne nr:

190,191,192, 193,221,222, 223/1, 223/3, 223/4, 223/6, 223/7, 223/8, 223/9, 223/10, 223/11, 224,225,226,251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 262, 263

oraz częściowo obszary działek ewidencyjnych nr:

228, 261, 318/1, 320, 333/3.

Grochowe I (Mapa 5)

Zidentyfikowany podobszar obejmuje w całości działki ewidencyjne nr:

197, 198, 199, 203, 207/2, 208, 209, 210, 211, 212, 213/1, 213/2, 214/1, 214/2, 283, 627/4, 627/5, 627/6, 627/7, 628, 629, 630, 631, 635, 637, 639, 642, 1746/4;

oraz częściowo obszary działek ewidencyjnych nr:

1/1, 200, 583, 634/2, 645, 1746/5.

Jaślany (Mapa 6):

Zidentyfikowany podobszar obejmuje w całości działki ewidencyjne nr:

1345, 1346, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1472, 1474;

oraz częściowo obszary działek ewidencyjnych nr:

1331, 1332, 1334, 1337, 1338, 1339, 1341, 1342, 1343, 1344, 1347, 1350, 1468, 1471, 1473, 1475, 1478, 1479, 1480, 1483, 1484, 1486, 1487, 1488, 1491, 1492, 1493, 1494.

Tuszów Narodowy teren po byłym lądowisku (Mapa 7)

Zidentyfikowany podobszar obejmuje w całości działki ewidencyjne nr:

1798, 2748, 2749/1, 2749/2, 2749/4, 2749/5, 2749/6, 2749/8, 2749/9, 2749/10, 2749/11, 2749/12, 2750/1, 2750/2, 2751, 2752, 2753, 2754, 2755, 2756/2, 2756/4, 2756/5, 2756/11, 2756/12, 2756/13.

Zidentyfikowany w wyniku analizy obszar spełnia kryteria obszaru zdegradowanego, określone w ustawie o rewitalizacji, wytycznych horyzontalnych oraz instrukcji przygotowania programów rewitalizacji. Obszar zdegradowany składa się z 7 podobszarów, niemających ze sobą wspólnych granic, jednak funkcjonalnie od siebie zależnych. Podobszar w Tuszowie Narodowym po byłym lądowisku nie jest zamieszkały, jednak występuje na nim szczególna koncentracja negatywnych typowych dla obszaru zdegradowanego, innych niż społeczne.

Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi: **146,95 ha**, co stanowi **1,65 %** powierzchni całego obszaru Tuszów Narodowy (89,24km² - 8924 ha)

Obszar ten zamieszkały jest przez **414** mieszkańców, co stanowi **5,1%** wszystkich mieszkańców gminy Tuszów Narodowy.

Obszar ten cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych. Do największych problemów obszaru rewitalizacji należy zaliczyć niski udział w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców, słabą integrację lokalnej społeczności oraz problemy związane z wyludnianiem się obszaru i starzeniem się społeczeństwa.

Przestrzeń publiczną charakteryzuje przestarzała architektura budynków mieszkalnych oraz pogłębiająca się degradacja budynków sektora publicznego, w szczególności byłych szkół, zamkniętych w wyniku zdiagnozowanych problemów demograficznych. W sferze gospodarczej istotnym problemem jest bezrobocie, niski stopień przedsiębiorczości oraz brak inwestorów.

Na podstawie danych jakościowych zostały wybrane odpowiednie wskaźniki w celu rozpoznania faktycznej skali problemów obszaru rewitalizacji na tle województwa oraz pozostałych obszarów gminy. Zdiagnozowane problemy zostały zmierzone na podstawie następujących wskaźników z 5 kategorii:

Tabela 16. Zestawienie wskaźników

	Nazwa wskaźnika	Kategoria
1.	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	Demografia
2.	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Demografia
3.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Rynek pracy
4.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	Podmioty gospodarcze
5.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	Podmioty gospodarcze
6.	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	Uwarunkowania przestrzenne
7.	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Ochrona środowiska

W kategorii demografia zdiagnozowanym problemem społecznym jest starzejące się społeczeństwo oraz niski przyrost naturalny. Wartość wskaźnika *Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania* w obszarze rewitalizacji wynosi 43,85%, podczas gdy średnia wartość tego wskaźnika w województwie podkarpackim wynosi 27,9%, a w gminie 25,68%.

Bardzo niepokojącym zjawiskiem w obszarze rewitalizacji jest ujemny przyrost naturalny. Wartość wskaźnika *Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania* w obszarze rewitalizacji wynosi -73. Średnia wartość wskaźnika dla województwa podkarpackiego wynosi 0,07, natomiast dla gminy 0,15. W kategorii rynek pracy zidentyfikowanym problemem jest wysoki udział osób bezrobotnych. Wartość wskaźnika *Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania* w obszarze rewitalizacji wynosi 12,31. Wartość tego wskaźnika dla województwa podkarpackiego wynosi 10,2, natomiast dla gminy 9,68. W kategorii podmioty gospodarcze zidentyfikowanym problemem w obszarze rewitalizacji jest niski stopień przedsiębiorczości oraz mała aktywność przedsiębiorstw nowopowstałych. Wartość wskaźnika *Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania* wynosi 3,86. Średnia wartość tego wskaźnika w województwie podkarpackim wynosi 5,5 (obszary wiejskie), natomiast w gminie 5,96. Wartość wskaźnika *Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania* wynosi w obszarze rewitalizacji 0,24, podczas gdy w województwie 0,6 (obszary wiejskie), a w gminie 0,51. W kategorii uwarunkowania przestrzenne zidentyfikowanym problemem obszaru rewitalizacji jest przestarzała architektura budynków, głównie z okresu PRL-u. Powyższe wynika przede wszystkim z niskiej atrakcyjności osadniczej zidentyfikowanych podobszarów, czego konsekwencją jest relatywnie mały przyrost zabudowy mieszkalnej. Wartość wskaźnika *Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych* w obszarze zdegradowanym wynosi 91,95%. Wartość tego wskaźnika dla województwa podkarpackiego wynosi 76,36, natomiast dla całego obszaru gminy 71,79%. W kategorii ochrona środowiska zidentyfikowanym problemem obszaru rewitalizacji jest brak dostępu do sieci kanalizacyjnej. *Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej* jest w obszarze rewitalizacji marginalny, wynosi 0,24 podczas, gdy wartość tego wskaźnika w województwie podkarpackim wynosi 68,7, natomiast w gminie 27,9.

Stopień koncentracji negatywnych zjawisk określony na podstawie wartości przyjętych wskaźników dla zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego jest zdecydowanie wyższy od wartości referencyjnych dla obszaru gminy Tuszów Narodowy oraz województwa podkarpackiego.

5.2 OBSZAR REWITALIZACJI

Na całym obszarze zdegradowanym wyznacza się obszar rewitalizacji.

W wyniku partycypacji społecznej stwierdza się, że cały obszar zdegradowany wymaga podjęcia niezbędnych działań mających na celu przywrócenie lub nadanie mu nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych. Na obszarze po byłej baraniarni w Tuszowie Narodowym istnieje zidentyfikowana potrzeba wdrożenia przedsięwzięć, których realizacja będzie wpływać na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom w zamieszkałych jednostkach zdegradowanych. Obszar rewitalizacji obejmuje 7 podobszarów, które nie mają ze sobą wspólnych granic jednak cechują się szczególnym natężeniem tożsamyh obszarów problemowych. Z uwagi na niewielką powierzchnię obszaru gminy wszystkie podobszary są usytuowane w bliskiej od siebie odległości, co umożliwia zaplanowanie takich działań, które będą pośrednio lub bezpośrednio będą oddziaływały na wszystkie podobszary rewitalizacji. Charakterystyka zdiagnozowanych podobszarów umożliwia zaplanowanie takich projektów, których rezultaty obejmują cały obszar rewitalizacji. Wszystkie inwestycje w infrastrukturę społeczną i techniczną przyczynią się do utworzenia bazy materialnej, stanowiącą potencjalny fundament dla rozwoju kapitału społecznego gminy, a w perspektywie długoterminowej mogą wyraźnie wesprzeć rozwój społeczno – ekonomiczny tych obszarów oraz wpłynąć na ich wzrost konkurencyjności. Głównymi celami społecznymi uzyskanymi dzięki procesowi rewitalizacji będzie odczuwalna poprawa jakości (warunków) życia mieszkańców, zmniejszanie napięć społecznych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez budowę nowej infrastruktury technicznej, uporządkowanie i przywrócenie estetyki otoczenia, nadanie obszarom nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do ich rozwoju poprzez eliminację czynników prowadzących do wykluczenia społecznego.

6. CELE PROGRAMU REWITALIZACJI

Główny cel Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016 – 2022

Odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych w obszarze rewitalizacji.

Cele strategiczne oraz odpowiadające im kierunki działań zakładają realizację celu głównego programu rewitalizacji poprzez wyeliminowanie lub ograniczenie negatywnych zjawisk występujących w obszarze rewitalizacji.

Cele strategiczne Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016 – 2022 w sposób kompleksowy zakładają eliminację lub ograniczenie problemów, które zostały zdiagnozowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz analizy wskaźników do celów delimitacji obszaru zdegradowanego w gminie. Wyznaczone obszary zdegradowane cechują te same problemy (w różnym stopniu natężenia), co umożliwiło scharakteryzowanie wspólnych celów dla całego obszaru rewitalizacji. Zaplanowane kierunki działań obejmują zarówno sferę społeczną, gospodarczą oraz przestrzenno-funkcjonalną i środowiskową. Zostały skonstruowane w taki sposób, aby wzajemnie się uzupełniały przyczyniając się do kompleksowej realizacji celów strategicznych programu rewitalizacji. Każde z zadań przewidzianych w programie rewitalizacji realizuje przynajmniej jeden z celów operacyjnych i strategicznych. Istotne jest, aby realizacja poszczególnych kierunków działań wpływała pośrednio lub bezpośrednio do poprawy wartości wskaźników, na podstawie których został wyznaczony obszar zdegradowany objęty rewitalizacją.

Cele strategiczne i cele operacyjne:

SFERA	CEL STRATEGICZNY	CELE OPERACYJNE/KIERUNKI DZIAŁAŃ
I. SPOŁECZNA	1. Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców; • Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych; • Zwiększenie poziomu integracji społecznej i kulturalnej; • Wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży; • Wzrost aktywności zawodowej osób mających utrudniony dostęp do rynku pracy z powodu sprawowania opieki nad dziećmi.
II. GOSPODARCZA	2. Aktywizacja gospodarcza i zawodowa mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój inwestycji na profesjonalnie przygotowanych terenach inwestycyjnych; • Wzrost liczby przedsiębiorstw; • Wzrost miejsc pracy oraz wysokości dochodów mieszkańców;
III. PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA I ŚRODOWISKOWA	3. Poprawa estetyki, funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszaru rewitalizacji z zachowaniem walorów środowiskowych oraz dziedzictwa kulturowego miejscowości	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa infrastruktury komunikacyjnej; • Zwiększenie dostępności mieszkańców do sieci kanalizacyjnej; • Zmniejszenie kosztów zużycia energii oraz emisji zanieczyszczeń w budynkach sektora publicznego; • Poprawa estetyki przestrzeni publicznej;

7. ZGODNOŚĆ CELÓW LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Na poziomie Unii Europejskiej

Strategia „Europa 2020”

Strategia Europa 2020 to unijna strategia wzrostu na okres od 2010 do 2020 r. Stanowi ona długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej (UE), który zastąpił realizowaną od 2000 r., zmodyfikowaną pięć lat później, Strategię Lizbońską. Europejskie cele wskazane w strategii przekładane są na cele krajowe, co pozwala uwzględnić specyficzną sytuację każdego z państw UE. W dokumencie podkreślona została potrzeba wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów.

W celu osiągnięcia powyższych założeń zaproponowano trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się **priorytety**:

- **wzrost inteligentny (ang. smart growth)**, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- **wzrost zrównoważony (ang. sustainable growth)**, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- **wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth)**, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

KE zaproponowała wskaźniki umożliwiające monitorowanie postępów w realizacji ww. priorytetów za pomocą **pięciu nadrzędnych celów**, określonych na poziomie całej UE, w tym:

- osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%;

- poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, w tym przeznaczanie 3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój;
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%;
- podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe;
- wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza poprzez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego 20 milionów obywateli.

Podstawowymi instrumentami realizacji celów strategii „Europa 2020” są opracowywane przez państwa członkowskie UE **Krajowe Programy Reform** oraz przygotowane przez KE **inicjatywy przewodnie** (ang. *flagship initiatives*), realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych. Te inicjatywy przewodnie to:

- Unia innowacji – poprawa warunków ramowych dla innowacji oraz wykorzystanie innowacji do rozwiązywania najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych wskazanych w strategii Europa 2020;
- Mobilna młodzież – poprawa jakości na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń oraz zwiększanie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej;
- Europejska agenda cyfrowa – osiągnięcie trwałych korzyści gospodarczych i społecznych z jednolitego rynku cyfrowego, opartego na dostępie do szerokopasmowego Internetu;
- Europa efektywnie korzystająca z zasobów – wsparcie zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów środowiska oraz dążenie do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego;

- Polityka przemysłowa w erze globalizacji – poprawa warunków dla przedsiębiorczości, zwłaszcza MŚP oraz wsparcie rozwoju silnej bazy przemysłowej, zdolnej do konkurencyjności w skali globalnej;
- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych;
- Europejski program walki z ubóstwem – zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym.

W celu skutecznej realizacji nowej strategii wzmocnieniu uległ system koordynacji polityki makroekonomicznej i zarządzania procesem wdrażania reform strukturalnych w UE, Wiodącą rolę w tym procesie przewidziano dla Rady Europejskiej. Na system ten składają się m.in. Zintegrowane Wytyczne, przyjmowane na poziomie UE oraz Rekomendacje Krajowe, skierowane do poszczególnych państw członkowskich. KE będzie monitorowała postępy na podstawie dwóch dotychczasowych instrumentów, które zachowają swoją odrębność, ale będą przygotowywane równocześnie, tj. sprawozdania z realizacji programu „Europa 2020” i sprawozdania z realizacji Paktu Stabilności i Wzrostu.

Cele strategiczne gminy są w pełni spójne z dwoma głównymi priorytetami Strategii „Europa 2020”.

Jednym z celów Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 jest redukcja kosztów energii oraz emisji zanieczyszczeń budynków sektora publicznego. Narzędziem realizacji założonego celu będą nowoczesne przedsięwzięcia termomodernizacyjne. Działania te z jednej strony przyczynią się do poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez redukcję emisji niebezpiecznych zanieczyszczeń do atmosfery, a z drugiej przyczynią się do zmniejszenia kosztów związanych z wykorzystaniem energii elektrycznej i ciepłej. Działania w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz efektywne korzystanie z zasobów naturalnych stanowią odpowiedź na zdiagnozowane

problemy obszaru zdegradowanego oraz założenia unijnej polityki wzrostu zrównoważonego. Ponadto jednym celem strategicznym LPR w sferze społecznej jest aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Metody realizacji ww. celu zakładają wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu. W programie planowane są przedsięwzięcia wspierające gospodarkę charakteryzującą się wysokim poziomem zatrudnienia, i zapewniającą spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Na poziomie krajowym

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski. W związku z koniecznością dostosowania Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, przyjętej 29 listopada 2006 r., do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz do wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych, a także wymogów wprowadzanego systemu zarządzania polityką rozwoju, podjęto decyzję o jej aktualizacji oraz o wydłużeniu horyzontu czasowego do 2020 roku. Prace nad aktualizacją realizowano tak, aby skorelować je z pracami nad innymi, opracowywanymi dokumentami strategicznymi, tj. długookresową strategią rozwoju kraju oraz strategiami zintegrowanymi. W nowym systemie do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju, należą: długookresowa strategia rozwoju kraju - DSRK (Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności), określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, średniookresowa strategia rozwoju kraju - ŚSRK (Strategia Rozwoju Kraju 2020) – najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 oraz 9 zintegrowanych

strategii, służących realizacji założonych celów rozwojowych: Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa. DSRK, ŚSRK oraz 9 strategii zintegrowanych łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji. W strategiach zintegrowanych nastąpiło odejście od wąskiego sektorowego podejścia na rzecz integracji obszarów oraz przenikania się różnych zjawisk i procesów. Szczególną rolę w systemie pełni Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, która wskazuje zakres terytorialnego wpływu interwencji realizowanych w ramach różnych polityki publicznych, a więc również w ramach pozostałych strategii zintegrowanych. Przedstawia ona kluczowe dla rozwoju regionalnego wyzwania oraz zarysowuje cele rozwojowe w odniesieniu do różnego rodzaju obszarów uwzględniając funkcje przez nie pełnione, występujące potencjały oraz bariery. Ramy przestrzenne dla prowadzenia polityki rozwoju w Polsce, w tym realizacji poszczególnych strategii rozwojowych stanowi koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030). Jest to główny dokument strategiczny kreujący ład przestrzenny w Polsce oraz porządkujący zagadnienia związane z rozwojem – w którym przestrzeń traktowana jest jako płaszczyzna odniesienia dla działań rozwojowych.

Główne cele ŚSRK:

Cel strategiczny:

Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Obszary strategiczne:

1. Sprawne i efektywne państwo.

Sprawnie działające państwo, efektywnie dysponujące dostępnymi środkami publicznymi i skutecznie odwołujące się do energii samoorganizującego się społeczeństwa obywatelskiego jest warunkiem realizacji przyjętych celów rozwojowych. Sprawne państwo jest: przejrzyste, przyjazne, pomocnicze i partycypacyjne.

2. Konkurencyjna gospodarka.

Zwiększanie konkurencyjności gospodarki jest kluczowym zadaniem warunkującym rozwój kraju i pozycję Polski na rynku światowym. Sprawne i oparte na zdrowych zasadach funkcjonowanie gospodarki, jej efektywność i nowoczesność decydują o zamożności obywateli, zdolności państwa do realizacji swoich funkcji oraz jego bezpieczeństwie

3. Spójność społeczna i terytorialna.

W celu poprawy spójności społecznej i terytorialnej tworzone będą warunki do rozprzestrzeniania procesów rozwojowych zarówno w kontekście geograficznym - na różne obszary o słabszych potencjałach, jak i włączania w procesy rozwojowe tych, którzy pozostawali dotychczas tylko biernymi odbiorcami zachodzących zmian. Procesom rozwojowym towarzyszy zwykle rozwarstwienie, które jest wynikiem splotu różnych czynników: zapóźnień infrastrukturalnych, przestarzałej struktury społeczno-gospodarczej, niskiej produktywności i innowacyjności, słabości kapitału ludzkiego i społecznego.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 odpowiada w pełni dwóm obszarom strategicznym Strategii Rozwoju Kraju 2020:

1. Konkurencyjna gospodarka.
2. Spójność społeczna i terytorialna.

Planowane inwestycje Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 zakładają wzrost gospodarczy oparty na lokalnych zasobach oraz branżach. Planowane funkcjonowanie gospodarki z jednej strony oparte jest na nowoczesności i innowacyjności, a z drugiej na zdrowych i racjonalnych zasadach. Szczególnie istotna dla obszaru rewitalizacji

jest funkcjonalność logistyczna. W perspektywie 2015-2020 zaplanowano przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej (chodniki i energooszczędne oświetlenie uliczne – poprawa bezpieczeństwa), poprawą struktury społeczno-gospodarczej oraz wzrostem produktywności i innowacyjności.

Na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackiego 2020 jest najważniejszym dokumentem programowym, który określa wizję rozwoju oraz cele i kierunki rozwoju województwa podkarpackiego. Dokument powstał w warunkach zmiany podejścia do polityki rozwoju, mocno akcentującego jej wymiar terytorialny. Scenariusz rozwoju województwa do 2020 r. został opracowany przy założeniu zasadniczego wpływu czynników zewnętrznych i wewnętrznych. W oparciu o przeprowadzoną selekcję uwarunkowań o dominującym oddziaływaniu na przyszły stan województwa oraz prospektywną symulację ich wystąpienia sformułowane zostały trzy odmienne scenariusze rozwoju regionu. Zarysowane i skonfrontowane obrazy sytuacji województwa, obejmujące spełnienie każdego ze scenariuszy pozwoliły na wskazanie najbardziej pożądanego modelu rozwoju regionu. Rokuje on stabilnym, trwałym i zrównoważonym wzrostem społeczno-gospodarczym województwa. Podkarpackie charakteryzuje się dynamicznym, ale relatywnie niskim poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego. Wartość regionalnego PKB sytuują województwo na jednym z ostatnich miejsc w Unii Europejskiej. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca województwa w 2012 r. wyniósł 67,0% i był najniższym wynikiem w kraju. W celu przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego w województwie podkarpackim sprecyzowano inteligentne specjalizacje w obszarach, w których osiągnąć można przewagę konkurencyjną i dokonać transformacji gospodarczej zgodnie z Regionalną Strategią Innowacji. W ramach specjalizacji wiodących zostały sprecyzowane: Lotnictwo i kosmonautyka oraz Jakość życia. Specjalizacją wspomagającą jest natomiast Informatyka i telekomunikacja.

Wizja województwa podkarpackiego w 2020 r.

Wizja rozwoju regionu zbudowana została na bazie sformułowanych scenariuszy zmian o charakterze perspektywnym zmierzających do osiągnięcia wariantowych stanów rozwoju regionu. W efekcie przeprowadzonych analiz wybrano ten spośród nich, który rokuje osiągnięcie najpełniejszego efektu rozwojowego.

W 2020 roku województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym wewnętrzne potencjały oraz transgraniczne położenie, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.

Województwo podkarpackie w 2020 roku zmniejszy dystans rozwojowy wobec bardziej rozwiniętych regionów Unii Europejskiej, kraju, a także będzie liderem rozwoju wśród województw Polski Wschodniej. Wymiernymi rezultatami rozwoju regionu będą relatywny wzrost udziału w tworzeniu PKB Polski oraz niższy od średniej krajowej wskaźnik bezrobocia.

W 2020 roku Podkarpacie powinno być obszarem efektywnie wykorzystanych gospodarczych atutów regionu i jego wewnętrznych potencjałów oraz transgranicznego położenia, w którym (dzięki wprowadzeniu innowacyjnych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych oraz inwestycjom zewnętrznym) dynamicznie rozwijają się kluczowe branże, tj. przemysł elektromaszynowy (w tym zwłaszcza lotniczy), informatyczny, chemiczny, farmaceutyczny, przetwórstwo rolno-spożywcze, a także usługi turystyczne, uzdrowiskowe i logistyczne. Proces ten zostanie oparty na znacznie poprawionej zewnętrznej dostępności komunikacyjnej (sieć dróg krajowych i wojewódzkich powiązana funkcjonalnie z autostradą A4 i drogą ekspresową S-19; magistrala kolejowa E30 oraz linia nr 71, lotnisko Rzeszów), a także na zmianach w kluczowych połączeniach wewnątrz regionu.

Podniesiona zostanie konkurencyjność gospodarcza Rzeszowa wraz z jego obszarem funkcjonalnym a także ośrodków stanowiących rzeczywiste i potencjalne bieguny wzrostu. Wzmocnieniu ulega potencjał intelektualny Rzeszowa, m.in. poprzez realne wsparcie wyższych uczelni Rzeszowa (państwowych i prywatnych). Aktywnie działa Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny, a w jego ramach klastry lotniczy i informatyczny. Powstają centra biurowo-kongresowo-handlowo-wystawiennicze przyciągające międzynarodowe instytucje. W efekcie obszar ten będzie regionalnym

centrum wzrostu i innowacji oddziałującym pozytywnie na rozwój pozostałych terytoriów i podniesienie konkurencyjności regionu w skali krajowej i międzynarodowej. Korzystny układ przestrzenny Rzeszowa wraz z otaczającymi go miastami średniej wielkości (rozwinęty układ policentryczny) sprzyja dyfuzji efektów rozwoju na obszarze całego województwa. Poprawiająca się dostępność komunikacyjna, przygraniczne położenie oraz tradycje przemysłowe Rzeszowa i regionalnych biegunów wzrostu przełożą się na dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Dzięki transferowi technologii oraz absorpcji wyników badań naukowych zwiększy się konkurencyjność sektora przedsiębiorstw. Stymulatorami rozwoju podmiotów gospodarczych będą m.in. aktywnie działające instytucje otoczenia biznesu. Proces ten obejmie także rolnictwo, w którym nastąpią zmiany w strukturze agrarnej, rozwinie się specjalizacja w produkcji oraz przetwórstwo rolno-spożywcze. Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu oraz konkurencyjność produktu turystycznego wesprą wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Realnymi motorami wzrostu gospodarczego regionu staną się działające i nowo powstałe klastry gospodarcze, grupy producenckie oraz struktury o charakterze międzysektorowym. Działalność przedsiębiorstw z sektorów wysokiej szansy (w tym grupy przedsiębiorstw przemysłu lotniczego), możliwość skorzystania z zachęt dla inwestorów, liczące się zaplecze naukowo-badawcze, obecność wykwalifikowanych pracowników przy relatywnie niskich kosztach pracy, a także atrakcyjne uwarunkowania kulturowe i rekreacyjne – to czynniki, które doprowadzą do zbudowania przewagi komparatywnej regionu na rynku inwestycyjnym. Efektem tego będą nowe lokalizacje inwestycji w regionie. Zakładanym i pożądanym rezultatem działań rozwojowych będą nowe miejsca pracy, co przyczyni się do zahamowania negatywnych procesów migracyjnych i wesprze włączenie społeczne.

Szkolnictwo wyższe wzmocni swój potencjał kadrowy, a poprzez nowoczesne zaplecze laboratoryjne i współpracę z podmiotami gospodarczymi rozwinie na szerszą skalę badania stosowane i rozwojowe. Nastąpią zmiany w kierunkach kształcenia oraz rozwinęte zostaną praktyczne i interaktywne formy edukacji. Poprawiona zostanie jakość kształcenia i przydatność absolwentów dla pracodawców, poczynając od szkolnictwa wyższego, a na kształceniu zawodowym kończąc. Publiczna oferta edukacyjna zabezpieczy możliwość kształcenia się przez całe życie, w tym z wykorzystaniem Internetu. Zapewniony zostanie powszechny dostęp do Internetu jako

nośnika przekazów edukacyjnych, kulturowych, a przede wszystkim jako narzędzia działalności gospodarczej, co przyczyni się do zmniejszenia wykluczenia społecznego. Proces ten zostanie wsparty poprzez dalszy rozwój społeczeństwa obywatelskiego i solidarności środowiskowej.

Wzbogacone zostanie życie kulturalne w regionie oraz dostęp do kultury wysokiej. Pomimo postępującej uniwersalizacji kultury europejskiej zachowane zostanie dziedzictwo kulturowe regionu stanowiące o tożsamości jego mieszkańców. Poprawiona zostanie dostępność do specjalistycznej opieki medycznej oraz rozwinięte lecznictwo uzdrowiskowe, co wpłynie na dalsze wydłużenie się przeciętnej długości życia w regionie. Dzięki rozwiniętemu monitoringowi zagrożeń, rozbudowie koniecznej infrastruktury oraz poprawie stanu gotowości specjalistycznych służb: znacznie zmniejszy się w regionie skala zagrożeń związanych z nagłym działaniem sił natury oraz ludzi. Poprawie ulegnie stan środowiska naturalnego, w tym cennych zasobów przyrodniczych, wody, powietrza (zmniejszony poziom emisji CO₂), obniżony zostanie poziom hałasu oraz poprawiona gospodarka odpadami. Na szeroką skalę będą rozwijane odnawialne źródła energii.

Pozytywne zmiany, które zajdą w województwie zarówno w sferze gospodarczej jak i społecznej, spowodują poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, sprawią, że stanie się ono miejscem bardziej atrakcyjnym i przyjaznym szczególnie dla ludzi młodych, którzy właśnie na tym obszarze będą mieli możliwość realizacji swoich aspiracji zawodowych i życiowych.

Cel główny strategii:

Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców.

Cele strategiczne pokazują, poprzez jakie obszary działań zamierza się osiągnąć cel główny. Cele strategiczne określono dla dziedzin działań strategicznych wskazanych w *Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 (SRW)*. Przyjęto, iż cele te powinny być jasno sprecyzowane, możliwe do osiągnięcia, wskazujące zakładany czas do realizacji, mierzalne, a także uwzględniające zidentyfikowane szanse rozwojowe oraz zagrożenia.

Układ celów, Dziedzin działań strategicznych oraz Priorytetów tematycznych

1. KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA

Cel 1 Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej

- **Priorytet 1.1 Przemysł**

Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki.

- **Priorytet 1.2 Nauka, badania i szkolnictwo wyższe**

Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu

- **Priorytet 1.3 Turystyka**

Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu

- **Priorytet 1.4 Rolnictwo**

Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego

- **Priorytet 1.5 Instytucje otoczenia biznesu**

Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu

2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Cel 2 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców

- **Priorytet 2.1 Edukacja**

Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości

- **Priorytet 2.2 Kultura i dziedzictwo kulturowe**

Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu

- **Priorytet 2.3 Społeczeństwo obywatelskie**

Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne

- **Priorytet 2.4 Włączenie społeczne**

Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie

- **Priorytet 2.5 Zdrowie publiczne**

Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia

- **Priorytet 2.6 Sport powszechny**

Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa

3. SIEĆ OSADNICZA

Cel 3 Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu

- **Priorytet 3.1 Dostępność komunikacyjna**

Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu.

- **Priorytet 3.2 Dostępność technologii informacyjnych**

Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa.

- **Priorytet 3.3 Funkcje metropolitalne Rzeszowa**

Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa.

- **Priorytet 3.4 Funkcje obszarów wiejskich**

Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

- **Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu**

Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

4. ŚRODOWISKO I ENERGETYKA

Cel 4 Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa

- **Priorytet 4.1 Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków**

Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka.

- **Priorytet 4.2. Ochrona środowiska**

Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa.

- **Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii**

Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.

Cele strategiczne Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 są w pełni zgodne z kierunkami rozwoju województwa podkarpackiego w perspektywie do 2020 roku. W obszarze Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka kierunki rozwojowe zdefiniowane w programie rewitalizacji zakładają wzrost gospodarczy oraz poprawę na rynku pracy. Szczególnie istotne jest stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw. Planowane interwencje wpłyną na realizację celu regionalnego nr 1 *Rozwijanie*

*przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej. W obszarze Kapitał ludzki i społeczny kierunki rozwojowe LPR są zgodne z celem nr 2 Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020 - *Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców*. Program rewitalizacji zakłada zwiększenie atrakcyjności obszaru zdegradowanego jako miejsca odpowiedniego do zamieszkania oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych. W obszarze Sieć osadnicza założona została poprawa funkcjonalności logistycznej obszaru zdegradowanego, jako podstawa rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmniejszenia wykluczenia społecznego i ubóstwa, co wpływa na realizację celu w skali regionalnej nr 3, tj. *Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu*. W obszarze Środowisko i energetyka kierunki rozwojowe LPR są zgodne z celem nr 4 Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020, tj. *Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa*. Jednym z celów programu rewitalizacji jest poprawa stanu środowiska naturalnego oraz efektywności energetycznej.*

Na poziomie gminnym

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2014-2024

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2014-2024 jest nadrzędnym i integratywnym planem gminy, określającym korzyści dla społeczności w związku z oczekiwaniami i wyzwaniem otoczenia. Dokument zawiera Wieloletni Plan Inwestycyjny 2014-2024 oraz Wieloletnią Prognozę Finansową 2014-2024, jest dokumentem kompleksowym, wyznaczającym kierunki rozwoju Gminy Tuszów Narodowy do roku 2024. Jednym z celów strategicznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2024 jest odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych (cel strategiczny nr 6). Jego szczegółowe cele

operacyjne zakładają nadanie nowych funkcji gospodarczych lub społecznych niewykorzystanym obszarom gminy, w konsekwencji poprawę życia mieszkańców. Metodą realizacji celu strategicznego nr 6 są przedsięwzięcia rewitalizacyjne obiektów wraz z ich otoczeniem na terenie sołectw Gminy Tuszów Narodowy, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji użytkowych, w szczególności społecznych i gospodarczych. Przedsięwzięcia obejmą tereny dotknięte koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Gminę charakteryzuje m.in. duża ilość niewykorzystanych obszarów przestrzeni publicznej, degradacja posiadanych zasobów oraz niedostateczna ilość obiektów o przeznaczeniu wypoczynkowym i rekreacyjnym. Wśród zdiagnozowanych problemów społecznych należy wymienić: rosnąca bierność części mieszkańców w zaangażowanie w sprawy gminy, duży stopień ubóstw, migracja młodych ludzi, w celu znalezienia lepszych warunków życia i zatrudnienia oraz starzenie się społeczeństwa. Istnieje zidentyfikowana potrzeba wprowadzenia przemian służących rozwiązywaniu tych problemów, przy wykorzystaniu mocnych stron gminy w tym położenie oraz potencjał przestrzenny do rozwoju usług społecznych. Niezbędnym jest podjęcie realnej współpracy ze społecznością lokalną, której celem będzie diagnoza potrzeb oraz metody ich rozwiązania. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są procesem wieloletnim i wielopłaszczyznowym, dlatego ich realizacja zostanie poprzedzona opracowaniem programu rewitalizacji, który umożliwi odpowiednie zaplanowanie i skoordynowanie działań oraz zapewni komplementarność i zintegrowanie wewnętrzne i zewnętrzne. Ważnym jest, aby podejmowane działania rewitalizacyjne były komplementarne z pozostałymi celami strategicznymi Gminy Tuszów Narodowy oraz dokumentami strategicznymi zarówno na poziomie krajowym, regionalnym jak i unijnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020 stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby

w konsekwencji doprowadzić do integracji społecznej. Dokument określa sfery problemowe, nad którymi winna skupić się lokalna polityka społeczna. Ujęte w formę misji, celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, w sposób praktyczny wyznaczają działania poszczególnych podmiotów. Dokument definiuje problemy społeczne charakterystyczne dla całego obszaru gminy, natomiast program rewitalizacji skupia się na problemach społecznych zdiagnozowanych w obszarze lub obszarach zdegradowanych. Naturalnie szczególna kumulacja problemów społecznych zdefiniowanych w strategii występuje na obszarach zdegradowanych. W przypadku Gminy Tuszów Narodowy wyjątek stanowią problemy uzależnień oraz przemocy w rodzinie, które nie zostały zdefiniowane w LPR jako szczególnie istotne dla obszaru zdegradowanego.

Program rewitalizacji zakłada komplementarną realizację wspólnych celów ukierunkowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych. Metody realizacji poszczególnych celów zostały opracowane w taki sposób, aby nie powielały zadań zaplanowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020, ale stanowiły ich uzupełnienie.

Cele oraz działania zaplanowane w LPR w sposób komplementarny przyczynią się do realizacji celu I Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020 - **Skuteczny system opieki nad rodziną**. Jednym z celów operacyjnych celu strategicznego I LPR *Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu* jest wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży. Oba dokumenty zakładają konieczność podjęcia działań na rzecz wspierania rodziny, w tym dysfunkcjami, z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży. Plany inwestycyjne LPR zakładają, m.in. budowę placów zabaw dla dzieci oraz miejsca wychowania przedszkolnego i żłobka.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020			Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022	
Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Cele operacyjne	Cel strategiczny	Cele operacyjne
I. Skuteczny system opieki nad rodziną.	Działania na rzecz wspierania rodziny, w tym dysfunkcjami, z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży	I. Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	Wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży
		Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży.		Wzrost aktywności zawodowej osób mających utrudniony dostęp do rynku pracy z powodu sprawowania opieki nad dziećmi.

Działania zaplanowane w LPR w sposób komplementarny przyczynią się do realizacji celu strategicznego III Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020 – Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach celu strategicznego *Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu* LPR zaplanowano szereg projektów ukierunkowanych na podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych, zwiększenie poziomu integracji społecznej i kulturalnej oraz wzrost aktywności zawodowej osób mających utrudniony dostęp do rynku pracy z powodu sprawowania opieki nad dziećmi. Do zwiększenia integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym pośrednio wpłyną również inwestycje związane z przygotowaniem

profesjonalnych terenów inwestycyjnych. Celem strategicznym w sferze gospodarczej LPR jest Aktywizacja gospodarcza i zawodowa mieszkańców.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020			Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022	
Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Cele operacyjne	Cel strategiczny	Cele operacyjne
III. Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Działania na rzecz osób bezrobotnych	Wzrost kompetencji i wiedzy dostosowanych do potrzeb rynku pracy	I. Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych;
		Przeciwdziałanie negatywnym skutkom pozostawania bez pracy.		
	Działania na rzecz osób niepełnosprawnych	Aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych.		
		Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.		Wzrost aktywności zawodowej osób mających utrudniony dostęp do rynku pracy z powodu sprawowania opieki nad dziećmi.
	Wsparcie dla osób starszych.	Działania na rzecz zaspakajania potrzeb osób starszych.		
		Aktywizacja osób starszych.		

Zaplanowane w LPR działania w sferze społecznej wpłyną na realizację celu IV Poprawa warunków życia mieszkańców Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych obejmuje, m.in. rozbudowę i doposażenie budynku Wiejskiego Domu Kultury i Rekreacji w Grochowem oraz budowę muszli koncertowych w Grochowem i Tuszowie Narodowym.

W ramach LPR zaplanowano również budowę placów zabaw dla dzieci i placów rekreacyjno-rehabilitacyjnych. Cele operacyjne LPR zakładają, m.in. zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców oraz wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży. Przedsięwzięcia te uzupełnią działania zaplanowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020 w związku z realizacją celu szczegółowego - Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług w sferze sportu, rekreacji i kultury.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszów Narodowy do roku 2020			Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022	
Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Cele operacyjne	Cel strategiczny	Cele operacyjne
IV. Poprawa warunków życia mieszkańców	Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług w sferze sportu, rekreacji i kultury	Tworzenie zróżnicowanej oferty kulturalnej	I. Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	Zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;
				Wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży;

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszów Narodowy

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszów Narodowy jest dokumentem planistycznym określającym [politykę zagospodarowania przestrzennego gminy](#). Podstawowe ustalenia polityki przestrzennej w odniesieniu do gminy Tuszów Narodowy dotyczą zapewnienia warunków rozwoju zrównoważonego tj. takiej organizacji przestrzennej, która eliminowałaby ilość konfliktów między ochroną środowiska i dóbr kultury, a rozwojem gospodarczym i działaniami na rzecz poprawy

warunków życia mieszkańców (w tym rozwoju mieszkalnictwa). Przedstawione aspekty polityki przestrzennej dotyczą zagospodarowania obszaru wynikające z ograniczeń szczegółowo ustalonych w przepisach szczególnych i normatywnych, względnie proponowane do przyjęcia w ramach ustaleń planów miejscowych jako prawa lokalnego z uwagi na powszechną konieczność zabezpieczenia powszechnie uznanych wartości.

Jako główny cel rozwoju gminy zakłada się osiągnięcie stabilnego, wszechstronnego rozwoju, w którym byłoby zapewnione warunki wzrostu jakości życia mieszkańców przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą, a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Realizacja tego celu wymaga:

- ◆ traktowania ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych;
- ◆ prowadzenia racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi między innymi takimi jak: lasy, woda, surowce mineralne;
- ◆ kształtowanie struktury funkcjonalno – przestrzennej w nawiązaniu do systemów ekologicznych uwzględniając ograniczenia wynikające z zagrożeń żywiolowych;
- ◆ rozwijanie funkcji adekwatnych do predyspozycji środowiska.

Ten priorytetowy cel można rozwiązać w postaci celów:

a) społeczno-gospodarczych wyrażających się w:

- dążeniu do kształtowania mechanizmów stymulujących rozwój gospodarczy gminy zapewniający mieszkańcom w maksymalnym stopniu źródła utrzymania w obrębie gminy głównie poprzez restrukturyzację usług dla potrzeb rolnictwa oraz specjalistyczną produkcję rolniczą;
- kształtowanie ładu przestrzennego i estetycznego w rozwoju osadnictwa;
- sukcesywne doposażenie terenów osadniczych w infrastrukturę techniczną;

b) ekologicznych wyrażających się poprzez:

- dostosowanie rozwoju społeczno-gospodarczego do uwarunkowań przyrodniczych;
- racjonalną gospodarkę zasobami wód, lasów oraz ochroną przestrzeni terenów otwartych;

- prawną ochronę wartości przyrodniczych
  - zalesianie gruntów nieprzydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego.
- c) kulturowych polegających na zachowaniu wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i kształtowaniu atrakcyjnego wizerunku gminy;
- d) przestrzennych ukierunkowanych na podnoszeniu ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, w tym sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Cele oraz kierunki rozwoju i przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Tuszów Narodowy zostały opracowane w oparciu o zdiagnozowaną funkcję jej obszaru. Gmina Tuszów Narodowy to obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej ukierunkowany głównie jako zaplecze surowcowe dla pobliskiego Mielca oraz atrakcyjny teren do zamieszkania i wypoczynku.

Przedsięwzięcia o charakterze infrastrukturalnym w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 zostały zaplanowane z uwzględnieniem celów i warunków wynikających ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszów Narodowy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Inwestycje planowane do realizacji zakładają przywrócenie lub nadanie nowych funkcji użytkowych istniejącym budynkom wraz z zagospodarowaniem na cele społeczne bezpośrednio przylegającym obszarom oraz profesjonalne przygotowanie terenów inwestycyjnych wraz z uzbrojeniem terenu na opuszczonych działkach po byłej baraniarni. Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć nie wymaga zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i jest w pełni zgodna polityką przestrzenną gminy. Realizacja LPR nie wymaga również konieczności ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji oraz uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji. Kierunki rozwoju i przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej określone w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszów Narodowy zakładają, m.in. stworzenie warunków przestrzennych dla poprawy jakości życia mieszkańców. W sferze gospodarczej polityka przestrzenna gminy zakłada zapewnienie przestrzennych warunków realizacji inwestycji strategicznych w obszarach przydatnych dla tych celów w ramach istniejącego zainwestowania lub

terenów wyznaczonych w dotychczas obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wyznaczenie nowych terenów dla tych inwestycji w obszarach ustalonych dla urbanizacji pod warunkiem spełnienia wymogu ich nieuciążliwości dla otoczenia.

8. OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Obszar atrakcyjny do pracy i zamieszkania, cechujący się wysoką estetyką przestrzeni publicznej oraz odpowiednimi warunkami do prowadzenia działalności gospodarczej i aktywności kulturalno-sportowej.

Społeczeństwo o silnej tożsamości lokalnej jest zintegrowane i aktywnie uczestniczy w życiu społecznym i kulturalnym. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym posiadają łatwy dostęp do odpowiednich usług społecznych. Rodziny wychowujące małe dzieci mają zapewnioną pomoc w ich opiece, czego konsekwencją jest zwiększona aktywność zawodowa. W obszarze rewitalizacji istnieją odpowiednie tereny oraz warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, co przyciąga coraz więcej inwestorów zewnętrznych i zachęca do zakładania własnych działalności gospodarczych przez mieszkańców. Implikuje to znaczny wzrost przedsiębiorczości w obszarze rewitalizacji, podwyższenie stopy życiowej i zmniejszenie się bezrobocia. Spada skala migracji ludzi młodych z obszarów zdegradowanych w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i zamieszkania, czego konsekwencją jest znaczna poprawa struktury demograficznej.

9. OPIS PRZEDSIĘWZIEĆ REWITALIZACYJNYCH I RAMY FINANSOWE

Zadania rewitalizacyjne objęte Programem Rewitalizacji realizują wszystkie cele strategiczne i operacyjne. Projekty zostały przyporządkowane do poszczególnych celów strategicznych, co ułatwi monitorowanie postępu rzeczowego i efektów rewitalizacji na podstawie założonych wskaźników produktu i rezultatu na etapie wdrażania. Część zadań realizuje więcej niż jeden cel strategiczny i/lub operacyjny.

Głównym źródłem finansowania zadań zaplanowanych w Programie Rewitalizacji są środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, przede wszystkim w ramach Działania 6.3 *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*. Projekty o charakterze infrastrukturalnym zostaną uzupełnione o działania miękkie finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Źródłem finansowania projektu wykonania kanalizacji są środki Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W realizacji zadań rewitalizacyjnych zostaną również zaangażowane środki własne z budżetu gminy oraz środki prywatne podmiotów realizujących projekty inwestycyjne.

Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja (Podobszar)	Źródła finansowania (Fundusz, Program, Priorytet inwestycyjny)	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji	Podmiot realizujący
1.	Modernizacja budynku po byłej szkole w Dębiakach	Dębiaki	EFRR, RPO WP 2014-2020 PI 9b, PI 9a	2 mln PLN	2018-2020	Gmina Tuszów Narodowy /podmiot prywatny/ organizacj

						a pozarządowa
2.	Aktywizacja, reintegracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	Dębiaki	EFS RPO WP 2014-2020 PI 9i, PI 9v	120 tys. PLN	2018-2020	Gmina Tuszów Narodowy /podmiot prywatny. organizacja pozarządowa
3.	Rozbudowa i doposażenie WDKiR w Grochowie I wraz z przyległą infrastrukturą	Grochowe I	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 9b	600 tys. PLN	2018-2022	Gmina Tuszów Narodowy
4.	Rewitalizacja budynku OSP w Grochowie I	Grochowe I	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 9b	200 tys. PLN	2018 - 2020	Gmina Tuszów Narodowy
5.	Utworzenie żłobka w budynku szkoły w Grochowie I	Grochowe I	EFS, RPO WP 2014-2020 PI 8iv, Program „MALUCH” (MRPiPS)	400 tys. PLN	2018 - 2019	Gmina Tuszów Narodowy /podmiot prywatny
6.	Utworzenie oddziału przedszkolnego w budynku szkoły w Grochowie I.	Grochowe I	EFS, RPO WP 2014-2020 PI 10i	200 tys. PLN	2017 - 2019	Gmina Tuszów Narodowy
7.	Modernizacja budynku byłej szkoły w Grochowie II	Grochowe II	EFRR, RPO WP OP PI 9b, PI 9iv	200 tys. PLN	2018-2020	Gmina Tuszów Narodowy
8.	Poprawa dostępu do usług społecznych dla mieszkańców, w tym seniorów.	Grochowe II	EFS RPO WP 2014-2020 PI 9iv	90 tys. PLN	2018-2020	Gmina Tuszów Narodowy

9.	Modernizacja Budynku OSP w Jaślanach wraz z przyległą infrastrukturą	Jaślany	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 9b	300 tys. PLN	2018-2022	Gmina Tuszów Narodowy
10.	Budowa placu rekreacyjno-rehabilitacyjnego w Jaślanach	Jaślany	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 9b	150 tys.	2018-2019	Gmina Tuszów Narodowy
11.	Rewitalizacja budynku „starej poczty” w Sarnowie	Sarnów	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 9b , lub Program „SENIOR+” (MRPiPS)	400 tys. PLN	2017-2019	Gmina Tuszów Narodowy /podmiot prywatny/ organizacja pozarządowa
12.	Budowa windy przy budynku UG Tuszów Narodowy	Tuszów Narodowy	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 9b	100 tys. PLN	2018-2022	Gmina Tuszów Narodowy
13.	Rewitalizacja budynku ZOZ wraz z przyległą infrastrukturą	Tuszów Narodowy	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 3c, 4b	600 tys. PLN	2018 - 2022	NZOZ/ Gmina Tuszów Narodowy

Szczegółowy opis przedsięwzięć:

Zadanie 1

Modernizacja budynku po byłej szkole w Dębiakach

W ramach zadania przeprowadzona zostanie kompleksowa modernizacja (w tym termomodernizacja) i dostosowanie budynku po byłej szkole na potrzeby działalności związanej z aktywizacją społeczną (w tym seniorów) i/lub zawodową osób niepełnosprawnych (np. WTZ/ZAZ/ŚDS). Efektem prowadzonych działań będzie zagospodarowanie nieużywanego budynku na potrzeby aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, nadanie budynkowi nowych funkcji, jak również podniesienie

atrakcyjności miejscowości. Realizacja przedmiotowego zadania przyczyni się do podniesienia jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych;

Zmniejszenie kosztów zużycia energii oraz emisji zanieczyszczeń w budynkach sektora publicznego (cel strategiczny nr 1)

Zadanie 2

Aktywizacja, reintegracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Projekt o charakterze „miękkim” obejmujący, m.in. poradnictwo i wsparcie indywidualne oraz grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społecznozawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową, podnoszenie kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywania nowych kompetencji i umiejętności zawodowych, umożliwiających aktywizację zawodową.

Cele operacyjne:

Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych;

Zadanie 3

Rozbudowa i doposażenie WDKiR w Grochowie I wraz z przyległą infrastrukturą

Rozbudowa i doposażenie budynku Wiejskiego Domu Kultury i Rekreacji w Grochowie wraz z muszlą koncertową modernizacją i rozbudową parkingu oraz placu (w placu zabaw, plac rekreacyjno – rehabilitacyjnego, parkiem) na potrzeby społeczne, w tym seniorów. W ramach przedmiotowego zadania podjęte zostaną czynności związane z nadaniem nowych funkcji społecznym obiektowi, jak również zostanie zwiększona oferta usług społecznych, co wpłynie na wzrost możliwości integracji mieszkańców i atrakcyjność miejscowości.

Cele operacyjne:

Zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;

Zwiększenie poziomu integracji społecznej i kulturalnej;

Zadanie 4

Rewitalizacja budynku OSP w Grochowem I

Realizacja rewitalizacji budynku OSP w Grochowem nadanie nowych funkcji budynku OSP. Będzie to miejsce sprzyjające rekreacji i integracji mieszkańców. Modernizacja wpłynie także na poprawę jakości życia mieszkańców miejscowości. W wyniku realizacji przedsięwzięcia nastąpi wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

Wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży;

Zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;

Zwiększenie poziomu integracji społecznej i kulturalnej;

Zadanie 5

Utworzenie żłobka w budynku szkoły w Grochowie I

Zadanie 6

Utworzenie oddziału przedszkolnego w budynku szkoły w Grochowie I

Utworzenie żłobka i oddziału przedszkolnego w budynku szkoły w Grochowie wpłynie na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z terenów wiejskich. Przedmiotowe przedsięwzięcie umożliwi również powrót kobietom do pracy po urodzeniu dziecka.

Cele operacyjne:

Wzrost aktywności zawodowej osób mających utrudniony dostęp do rynku pracy z powodu sprawowania opieki nad dziećmi;

Zadanie 7

Modernizacja budynku byłej szkoły w Grochowem II

Modernizacja budynku po byłej szkole na potrzeby rozwoju usług społecznych, socjalnych i oświatowych przyczyni się do zwiększenia dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia dla osób zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym oraz seniorów. Wpłynie to także na zwiększenie poziomu integracji społecznej i kulturalnej mieszkańców.

Cele operacyjne:

Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych;

Zadanie 8

Poprawa dostępu do usług społecznych dla mieszkańców, w tym seniorów

Projekty „miękkie” obejmujące, m.in. wykorzystanie dziennych opiekunów, asystentów osób niesamodzielnych, wolontariatu opiekuńczego, pomocy sąsiedzkiej i innych form samopomocowych oraz inne usługi zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo osób niesamodzielnych;

Cele operacyjne:

Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych;

Zadanie 9

Modernizacja Budynku OSP w Jaślanach wraz z przyległą infrastrukturą

Zadanie 10

Budowa placu rekreacyjno-rehabilitacyjnego w Jaślanach

Modernizacja budynku OSP w Jaślanach na potrzeby utworzenia świetlicy wiejskiej wraz z budową parkingu i utworzeniem placu rekreacyjno – rehabilitacyjnego wpłynie na zwiększenie integracji mieszkańców i poprawę jakości życia. Zadanie to poprawi aktywność sportową i rekreacyjną dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

Wzrost aktywności sportowej i rekreacyjnej dzieci i młodzieży;

Zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców;

Zwiększenie poziomu integracji społecznej i kulturalnej;

Zadanie 11

Rewitalizacja budynku „starej poczty” w Sarnowie

Rewitalizacja budynku „starej poczty” na potrzeby utworzenia Domu Seniora w Sarnowie lub inny cel społeczny (w tym termomodernizacja) ma na celu aktywizację społeczną zwłaszcza osób starszych, zwiększenie dostępu do usług społecznych, i kulturalno – wychowawczych, jak również podniesienie jakości życia.

Cele operacyjne:

Podniesienie jakości usług społecznych zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych;

Zwiększenie poziomu integracji społecznej i kulturalnej;

Zmniejszenie kosztów zużycia energii oraz emisji zanieczyszczeń w budynkach sektora publicznego (cel strategiczny nr 3)

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Zadanie 12

Budowa windy przy budynku UG Tuszów Narodowy

Dostosowanie budynku Urzędu Gminy Tuszów Narodowy do potrzeb osób niepełnosprawnych – budowa nowoczesnej windy.

Cele operacyjne:

Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych;

Zadanie 13

Rewitalizacja budynku ZOZ wraz z przyległą infrastrukturą

Kompleksowa Rewitalizacja budynku ZOZ , z utworzeniem parkingu oraz terenów zielonych przyczyni się do poprawy dostępu do usług zdrowotnych oraz ułatwi dostęp do usług zdrowotnych osobom niepełnosprawnym.

Cele operacyjne:

Podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych;

Poprawa estetyki przestrzeni publicznej (cel strategiczny nr 3);

Aktywizacja gospodarcza i zawodowa mieszkańców

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja (Podobszar)	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji	Podmiot realizujący
14.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych na terenie po byłej baraniarni	Tuszów Narodowy – teren po byłej baraniarni	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 3a	450 tys. PLN	2018 - 2022	Gmina Tuszów Narodowy
15.	Rozbudowa i modernizacja lądowiska na terenach po byłej baraniarni	Tuszów Narodowy – teren po byłej baraniarni	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 3c oraz środki prywatne	400 tys. PLN	2018-2022	Aeroklub im. Bogusława „Bodka” Mrozka

Szczegółowy opis przedsięwzięć:

Zadanie 14

Uzbrojenie terenów inwestycyjnych na terenie po byłej baraniarni

Promowanie przedsiębiorczości na terenach po byłej baraniarni, uzbrojenie terenów inwestycyjnych (wraz z mediami – tj. wodociąg, kanalizacja, oświetlenie) + droga. Realizowane zadanie wpłynie na atrakcyjność gospodarczą miejscowości. Przyczyni się do rozwoju terenów inwestycyjnych generując możliwość pozyskania potencjalnych inwestorów. Powstanie terenów inwestycyjnych będzie szansą na zwiększenie liczby przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia na terenach zdegradowanych.

Cele operacyjne:

Rozwój inwestycji na profesjonalnie przygotowanych terenach inwestycyjnych;

Wzrost liczby przedsiębiorstw;

Wzrost miejsc pracy oraz wysokości dochodów mieszkańców;

Zadanie 15

Rozbudowa i modernizacja lądowiska na terenach po byłej baraniarni

Rozbudowa i modernizacja lądowiska na terenach po byłej baraniarni (rozbudowa na potrzeby profesjonalnego symulatora lotów, utwardzona płyta postojowa dla Lotniczego Pogotowia Ratunkowego oraz członków klubu modelarskiego; wykonanie rowu odwodnieniowego na dł. 900 m, rekultywacja części lądowiska, utwardzenie i zagęszczenie terenu, doprowadzenie prądu – 360 V, doprowadzenie wody, termomodernizacja budynku, budowa przydomowej oczyszczalni ścieków; budowa hangaru na potrzeby działalności aeroklubu i stowarzyszenia, budowa hangarów prywatnych do wynajęcia wpłynie na rozwój turystyki lotniczej oraz poprawi atrakcyjność okolicy jak również przyczyni się do stworzenia nowych miejsc pracy.

Cele operacyjne:

Wzrost miejsc pracy oraz wysokości dochodów mieszkańców;

Poprawa estetyki, funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszaru rewitalizacji z zachowaniem walorów środowiskowych oraz dziedzictwa kulturowego miejscowości

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja (Podobszar)	Źródła finansowania	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji	Podmiot realizujący
16.	Modernizacja oświetlenia, budowa chodnika oraz drogi w Tuszowie Narodowym	Tuszów Narodowy	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 9b, 4b	380 tys. PLN	2018 - 2022	Gmina Tuszów Narodowy
17.	Rewitalizacja obszaru w obrębie drogi nr 103615k w Tuszowie Narodowym	Tuszów Narodowy	EFRR, RPO WP 2014-2020, PI 9b	350 tys. PLN	2018 - 2020	Gmina Tuszów Narodowy
18.	Rewitalizacja	Tuszów	EFRR,	300 tys. PLN	2018 -	Gmina

	placu im. gen. W.E. Sikorskiego	Narodowy	RPO WP 2014-2020, PI 9b		2022	Tuszów Narodowy
19.	Wykonanie kanalizacji	Tuszów Narodowy	EFROW, PROW 2014-2020	450 tys. PLN	2017-2020	Gmina Tuszów Narodowy

Szczegółowy opis przedsięwzięć

Zadanie 16

Modernizacja oświetlenia, budowa chodnika oraz drogi w Tuszowie Narodowym

Modernizacja oświetlenia, budowa chodnika oraz drogi na odcinku Urząd Gminy – dzielnica „Załuże” – Ośrodek Zdrowia wpłynie na zwiększenie atrakcyjności miejscowości, poprawi infrastrukturę komunikacyjną i bezpieczeństwo pieszych, co przełoży się na poprawę warunków życia mieszkańców.

Cele operacyjne:

Poprawa infrastruktury komunikacyjnej;

Poprawa estetyki przestrzeni publicznej;

Zadanie 17

Rewitalizacja obszaru w obrębie drogi nr 103615k w Tuszowie Narodowym

Rewitalizacja obszaru w obrębie drogi nr 103615k w Tuszowie Narodowym (UG-gimnazjum-cmentarz-TN) wraz z modernizacją oświetlenia będzie miała wpływ na poprawę zagospodarowania przestrzennego obszaru z zachowaniem walorów środowiskowych. Modernizacja oświetlenia przyczyni się do zmniejszenia kosztów zużycia energii.

Cele operacyjne:

Poprawa infrastruktury komunikacyjnej;

Poprawa estetyki przestrzeni publicznej;

Zadanie 18

Rewitalizacja placu im. gen. W.E. Sikorskiego

Rewitalizacja placu im. gen. W.E. Sikorskiego, w tym budowa muszli koncertowej wraz z przystosowaniem dla potrzeb osób niepełnosprawnych poprawi estetykę otoczenia, jak również przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego mieszkańców.

Cele operacyjne:

Poprawa estetyki przestrzeni publicznej;

Zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców (cel strategiczny nr 1);

Zwiększenie poziomu integracji społecznej i kulturalnej (cel strategiczny nr 1);

Zadanie 19**Wykonanie kanalizacji**

Projekt związany z wykonaniem kanalizacji częściowo obejmie obszar rewitalizacji (Podobszar Tuszów Narodowy)

Cele operacyjne:

Zwiększenie dostępności mieszkańców do sieci kanalizacyjnej;

**10. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ
(KOMPLEMENTARNOŚĆ)**

Rewitalizacja stanowi proces przemian służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów poprzez wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów. Jest procesem długotrwałym, prowadzonym we współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz. Zadania przewidziane w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 prowadzone będą w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie (poszczególne zadania między sobą) oraz zewnętrznie (celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych). Z uwagi na różnorodność zjawisk degradacji i podejść do ich przewyciężenia priorytetem prowadzenia działań rewitalizacji jest dążenie do programowania i prowadzenia działań jak najbardziej dopasowanych do lokalnych uwarunkowań. Zadania przewidziane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 ukierunkowane są na komplementarną realizację wspólnego celu dla wszystkich podobszarów rewitalizacji, tj. Odnowa zdegradowanych przestrzeni oraz rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych w obszarze rewitalizacji. Zadania planowane do realizacji łączą konieczność podjęcia wszechstronnych działań o charakterze rewitalizacyjnym skoncentrowanych na osiągnięciu wyznaczonych celów strategicznych, a zatem zachowują wymogi wzajemnej komplementarności przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza zastosowanie przy określaniu projektów rewitalizacyjnych kryterium ciągłości przestrzeni i relacji przestrzennych łączących obszary rewitalizacji z pozostałymi częściami gminy. Efekty osiągnięte mogą również wpływać na otaczającą je przestrzeń i tam przynosić pośrednie rezultaty rewitalizacji. Obszar rewitalizacji obejmuje 7 podobszarów, które nie mają ze sobą wspólnych granic jednak cechują się szczególnym natężeniem tych samych obszarów problemowych. Z uwagi na niewielką powierzchnię obszaru gminy wszystkie podobszary są usytuowane w bliskiej od siebie odległości, co umożliwiło zaplanowanie takich działań, które będą pośrednio lub bezpośrednio oddziaływały na wszystkie podobszary rewitalizacji. Zadania przewidziane dla wyznaczonych w Gminie Tuszów Narodowy obszarów zdegradowanych, mają na celu oddziaływanie na cały dotknięty kryzysem obszar, wzajemnie się dopełniają, co implikuje efekt synergii pomiędzy nimi. Jednym z przykładów komplementarności przestrzennej jest zadanie przygotowania profesjonalnych terenów inwestycyjnych na obszarze poprzemysłowym, po byłej baraniarni, którego celem jest rozwiązanie problemów gospodarczych i bezrobocia w pozostałych podobszarach rewitalizacji. Komplementarność przestrzennej interwencji poszczególnych projektów ujawnia się również tym, że planowane działania nie będą skutkować przesuwaniem problemów na inne obszary, ani prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza uwzględnienie wszystkich zdiagnozowanych obszarów problemowych w planowaniu celów, kierunków i zadań Programu Rewitalizacji. Zadania określone w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 dopełniają się tematycznie, sprawiając, że Program Rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar zdegradowany we wszystkich niezbędnych aspektach, społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym i środowiskowym. Wyznaczone obszary zdegradowane cechują te same problemy (w różnym stopniu natężenia), co umożliwiło scharakteryzowanie wspólnych celów dla całego obszaru rewitalizacji. Zaplanowane do realizacji zadania zostały skonstruowane w taki sposób,

aby wzajemnie się uzupełniały przyczyniając się do kompleksowej realizacji celów strategicznych programu rewitalizacji. Każde zadanie realizuje przynajmniej jeden z celów operacyjnych i strategicznych. Część pojedynczych zadań realizuje więcej niż jeden cel strategiczny. Projekty o charakterze infrastrukturalnym uzupełniane są o projekty miękkie ukierunkowane na rozwiązanie zdiagnozowanych społecznych. Planowane projekty unikają fragmentacji działań, koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, określają pożądany stan, do jakiego mają doprowadzić dany obszar zadania rewitalizacyjne.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zaplanowane zarządzanie Programem Rewitalizacji pozwala na efektywne i harmonijne współdziałanie i zapewnia spójność procedur. Za koordynację zarządzania strategicznego Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 jest Wójt Gminy Tuszów Narodowy. W strukturze Urzędu Gminy Tuszów Narodowy zostanie wyodrębniony zespół roboczy odpowiedzialny za wdrażanie programu, w tym realizację i koordynację zaplanowanych działań, celów, pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania oraz monitoring, ewaluację i promocję. Zadania gminy w przedmiotowym zakresie obejmują również monitorowanie projektów realizowanych przez inne podmioty oraz zapewnienie aktywnego udziału wszystkich potencjalnych interesariuszy w aktualizacji Programu Rewitalizacji.

Komplementarność międzyokresowa

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 uwzględnia zachowanie ciągłości programowej. Działania podejmowane w poprzednim okresie programowania mają swoją ciągłość i kontynuację w niniejszym dokumencie. W perspektywie finansowej 2007-2013 został zainicjowany szereg zadań związany, m.in. poprawą estetyki przestrzeni publicznej oraz poprawą efektywności energetycznej budynków znajdujących się obecnie w obszarze rewitalizacji. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań rewitalizacyjnych pozwolą na jeszcze bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej.

Komplementarność źródeł finansowania

Głównym źródłem finansowania zadań zaplanowanych w Programie Rewitalizacji są środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, przede wszystkim w ramach Działania 6.3 *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*. Projekty o charakterze infrastrukturalnym zostaną uzupełnione o działania miękkie finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Źródłem finansowania projektu wykonania kanalizacji są środki Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W realizacji zadań rewitalizacyjnych zostaną również zaangażowane środki własne z budżetu gminy oraz środki prywatne podmiotów realizujących projekty inwestycyjne.

11. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 nie wywiera negatywnego wpływu na środowisko naturalne. Przewidziane do realizacji zadania nie zostały wymienione w Załączniku I (mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko) i II (przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko) Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko. Projekty o charakterze infrastrukturalnym charakteryzują się neutralnym wpływem na środowisko naturalne. Obejmują one modernizację budynków użyteczności publicznej w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych oraz zagospodarowanie na cele społeczne najbliższego otoczenia, tj. place zabaw, place rehabilitacyjne, parkingi, w tym zbudowanie dwóch muszli koncertowych w Tuszowie Narodowym i Grochowie Pierwszym. Ponadto Program Rewitalizacji obejmuje modernizację oświetlenia, budowę chodnika oraz modernizację drogi na odcinku Urząd Gminy – dzielnica „Załuże”. W obszarze gospodarczym planowane jest uzbrojenie terenów przeznaczonych pod inwestycje na

terenie po byłej baraniarni (wodociąg, kanalizacja, oświetlenie, wewnętrzny układ komunikacyjny) oraz modernizacja funkcjonującego tam lądowiska. Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć nie wymaga zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ponieważ jest w pełni zgodna z polityką przestrzenną gminy, w tym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszów Narodowy. W ramach Programu Rewitalizacji nie planuje się ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji, uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy na obszarze rewitalizacji, czy zawarcia umowy urbanistycznej.

12. STRUKTURA ZARZĄDZANIA I OPIS MONITOROWANIA

ZARZĄDZANIE

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 jest złożonym procesem zarówno pod względem organizacyjnym jak i finansowym. Ramy czasowe określone w Programie Rewitalizacji mają charakter ponadkadencyjny, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system wdrażania. W tym celu do wdrożenia LPR rekomenduje się zastosowanie metodologii zarządzania projektami PRINCE2. Zgodnie z tą metodologią plan wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 podzielić na 2 główne procesy realizacji:

1. **Przygotowanie**, Opracowanie programu rewitalizacji, w tym wykonanie pełnej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, konsultacje społeczne programu rewitalizacji – proces poprzedzający realizację.
2. **Zarządzanie strategiczne**, które obejmuje wdrożenie programu rewitalizacji. Proces ten składa się, m.in. z następujących procesów: Inicjowania realizacji programu

rewitalizacji, zabezpieczenie środków finansowych (budżet gminy, środki zewnętrzne, środki prywatne), koordynacja procesu wdrażania, w tym zapewnienie komplementarności działań i osiągnięcie założonych celów, zapewnienie partycypacji społecznej, monitoring i ewaluacja, zamknięcie programu, promocja efektów realizacji.

Za ogólną koordynację zarządzania strategicznego Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 jest Wójt Gminy Tuszów Narodowy. W strukturze Urzędu Gminy Tuszów Narodowy zostanie wyodrębniony zespół roboczy odpowiedzialny za wdrażanie programu, w tym realizację i koordynację zaplanowanych działań, celów, pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania oraz monitoring, ewaluację (w tym projektów realizowanych przez podmioty zewnętrzne) i promocję. W przypadku projektów własnych, przez Urząd Gminy podległe jej jednostki i pracownicy merytoryczni odpowiedzialni będą za całokształt zadań związanych z realizowanymi projektami, w tym, m.in. przygotowanie dokumentacji technicznej, studiów wykonalności, przygotowanie wniosków o dofinansowanie, nadzór techniczny i merytoryczny oraz opracowanie odpowiednich sprawozdań z realizacji projektów. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się również możliwość skorzystania z odpłatnej pomocy zewnętrznych podmiotów doradczych. Dodatkowo rekomenduje się powołanie Komitetu ds. wdrażania procesu rewitalizacji, skupiającego przedstawicieli wszystkich potencjalnych interesariuszy działań rewitalizacyjnych. Skład Komitetu oraz regulamin jego działania powinien zostać uzależniony od aktywności i wyników prac Zespołu ds. zarządzania i koordynowania Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022, który uczestniczył w przygotowaniu Programu Rewitalizacji. Zadania Komitetu powinny obejmować w szczególności udział w monitorowaniu postępu rzeczowego oraz aktualizacji LPR. Partycypacja społeczna stanowi istotny element rewitalizacji. W ramach procesu wdrażania Programu Rewitalizacji należy przewidzieć problem ewentualnej dezaktualizacji jego założeń wynikających ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa oraz innych czynników mogących mieć wpływ na podejmowane decyzje związane z jego realizacją. Dopuszczalna jest zatem modyfikacja zaplanowanych zadań pod warunkiem realizacji tych samych celów strategicznych i operacyjnych. Lokalny

Program Rewitalizacji może się rozwijać wraz ze zmieniającą się sytuacją społeczną, gospodarczą, przestrzenno-środowiskową i infrastrukturalną.

MONITORING I EWALUACJA:

Profesjonalne wykonanie zadania zawsze wymaga odpowiedniej kontroli. Systematycznie przeprowadzany monitoring Programu pozwoli na uniknięcie ewentualnych błędów przy realizacji założonych celów, jak również określi aktualny stopień wdrażania dokumentu. Zapewni także zgodność efektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami. Monitoring – oznacza regularne pomiary lub obserwacje przeprowadzane przez z góry określony czas. W przypadku celów strategicznych Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 monitoring zostanie wykorzystany do śledzenia przebiegu zaplanowanych zadań, ich terminowości oraz zgodności z założonym harmonogramem. W procedurze monitoringu z reguły nie ma elementu oceny jakości efektów realizowanych zadań. Proces monitoringu jest mocno powiązany z procesem wdrażania, ponieważ osiągnięcie założonych celów uwarunkowane jest ilością i jakością zebranych danych. Monitoring jest procesem polegającym na koordynacji, obserwacji i ocenie realizacji kolejnych projektów, ma na celu analizę stanu zaawansowania projektu oraz zgodności z postawionymi celami, a także ocenę terminowości realizacji wyznaczonych działań. Istotą tego procesu jest wyciąganie wniosków z realizacji założeń Programu. Ponadto umożliwi identyfikację pojawiających się problemów, ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za realizację zadań oraz ocenę efektywności wykorzystania przeznaczonych, na realizację tych zadań, środków. Najistotniejszym i zarazem najbardziej skomplikowanym elementem monitoringu i ewaluacji jest proces badania faktycznych efektów realizacji podejmowanych zadań. W celu określenia efektywności interwencji w odniesieniu do celów rewitalizacji do poszczególnych celów operacyjnych/kierunków działań zostały przypisane odpowiednie wskaźniki zgodnie z metodologią stosowaną w Funduszach Strukturalnych Unii Europejskiej. Zostały one podzielone na wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego oraz wskaźniki strategiczne. Wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego będą generowane na

poziomie poszczególnych projektów, podczas ich przygotowywania. W celu zachowania spójności Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 z funduszami europejskimi (EFRR, EFS) wskaźniki służące weryfikacji efektów jej wdrażania zostały opracowane na podstawie Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 (Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 – EFRR, EFS oraz wskaźniki specyficzne). Większość zaproponowanych wskaźników zawiera się w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, co umożliwi jednoczesne monitorowanie postępu realizowanych projektów finansowanych ze środków regionalnych oraz procesu wdrażania Programu Rewitalizacji.

W celu identyfikacji mierzalnych efektów wyprowadzenia ze stanu kryzysowego zdiagnozowanych obszarów zdegradowanych, po zakończeniu działań objętych Programem Rewitalizacji zostaną ponownie przeanalizowane wartości wskaźników, na podstawie których przedmiotowe obszary zostały uznane za zdegradowane. Oczekiwanym efektem działań rewitalizacyjnych jest poprawa wartości tych wskaźników do wartości równej lub bardziej korzystnej od wartości referencyjnych dla województwa podkarpackiego aktualnych na dzień badania. Wskaźniki te uznaje się za strategiczne dla Programu Rewitalizacji. Mając na uwadze, że działania rewitalizacyjne mają wyłącznie pośredni wpływ na poprawę wartości wskaźników strategicznych (wartości tych wskaźników mogą być również implikowane dodatkowymi czynnikami zewnętrznymi, niezależnymi od działań rewitalizacyjnych) należy przyjąć pewien margines tolerancji w stosunku do oczekiwanych wartości docelowych.

Sposób monitorowania i ewaluacji osiągania celów strategicznych:

1. Zadania realizowane z udziałem źródeł zewnętrznych będą podlegać kontroli Instytucji Wdrażających i Finansujących Fundusze Pomocowe.
2. Monitoring i sprawozdawczość w zakresie wskaźników osiągniętych produktów i rezultatów będzie odbywać się w cyklach rocznych. Źródłem danych będą, m.in. wskaźniki projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, Bank Danych Lokalnych oraz opracowania

- własne gminy. Zadanie będzie realizowane przez zespół roboczy wyodrębniony w strukturze Urzędu Gminy Tuszów Narodowy z udziałem Komitetu ds. wdrażania rewitalizacji.
3. Sprawozdanie z realizacji Programu Rewitalizacji będzie corocznie przedmiotem oceny przez komisje stałe i sesje Rady Gminy.
  4. Informacja i promocja z realizacji Programu Rewitalizacji będzie publikowana w lokalnej prasie i na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz za pomocą tablic informacyjnych i pamiątkowych.
  5. Realizacja Programu Rewitalizacji będzie oceniona przez wyborców przy następnych wyborach samorządowych.

Wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego

Cel strategiczny	Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa
1. Aktywizacja społeczno-kulturalna mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	• Liczba wybudowanych / przebudowanych obiektów infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, społecznej lub kulturalnej	Produkt	Szt.	4
	• Liczba osób korzystających z wybudowanych/przebudowanych obiektów infrastruktury sportowej, rekreacyjnej lub kulturalnej	Rezultat	Szt.	1 000
	• Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury społecznej	Rezultat	szt.	45
	• Liczba utworzonych obiektów opieki nad dziećmi do 3 roku życia	Produkt	Szt.	1
	• Liczba utworzonych obiektów opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, realizujących program zwiększający ich szanse edukacyjne.	Produkt	Szt.	1
	• Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z	Rezultat	Os.	20

	urodzeniem/wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu			
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu 	Rezultat	Szt.	3
2. Aktywizacja gospodarcza i zawodowa mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych; 	Produkt	ha	7,5
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją 	Produkt	ha	146,95
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba kampanii promujących obszar rewitalizacji jako miejsce przyjazne do inwestowania 	Produkt	Szt.	1
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba odbiorców kampanii informacyjno-promocyjnych 	Rezultat	Szt.	6000
3. Poprawa estetyki, funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszaru rewitalizacji z zachowaniem walorów środowiskowych oraz dziedzictwa kulturowego miejscowości	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 	Produkt	szt.	10
	<ul style="list-style-type: none"> Ilość wybudowanych / przebudowanych obiektów wspomagających infrastrukturę transportową (parkingi, przystanki, chodniki itd.) 	Produkt	Szt.	1
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych 	Produkt	Szt.	12
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków 	Produkt	Szt.	3
	<ul style="list-style-type: none"> Długość przebudowanych dróg gminnych 	Produkt	km	1,5
	<ul style="list-style-type: none"> Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej [km] 	Produkt	km	1,7
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba gospodarstw korzystających z kanalizacji 	Rezultat	Szt.	20

Wskaźniki rezultatu strategicznego

Nr	Nazwa wskaźnika	Sfera	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1.	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	Demografia	43,85%	Równa lub niższa od wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego
2.	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Demografia	-0,73	Równa lub wyższa od wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego
3.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Rynek pracy	12,31	Równa lub niższa od wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego
4.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar wiejski	Podmioty gospodarcze	3,86	Równa lub wyższa od wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego
5.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar wiejski	Podmioty gospodarcze	0,24	Równa lub wyższa od wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego
6.	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	Uwarunkowania przestrzenne	91,95%	Równa lub niższa od wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego
7.	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Ochrona środowiska	0,24	Równa lub wyższa od wartości referencyjnej dla województwa podkarpackiego

13. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Partycypacja społeczna stanowi niezbędny element tworzeniu programów rewitalizacji dla problemowych i zdegradowanych obszarów, ponieważ zmiany, jakie na nich zachodzą, dotyczą bezpośrednio zamieszkałą na ich terenach społeczność. Bezpośrednie włączenie społeczności lokalnej w proces rewitalizacji stwarza możliwość dyskusji na otwartym forum, wymianę poglądów, czy zaproponowanie rozwiązań dla obszarów kryzysowych każdego programu. Warunkiem dobrej dyskusji jest jednak świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, o jego znaczeniu i skutkach, jakie za sobą niesie. Dlatego tak istotna jest rola Gminy Tuszów Narodowy jako realizatora i wykonawcy większości zadań Programu Rewitalizacji.

Zaangażowanie społeczności lokalnej w tworzenie dokumentu strategicznego badanego obszaru ma kluczowe znaczenie dla kierunków rozwoju gminy, ponieważ to właśnie do nich adresowane są przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji. Współdziałanie interesariuszy w procesie rewitalizacji przyczynia się do:

- Lepszego zrozumienia potrzeb i oczekiwań artykułowanych przez poszczególne grupy;
- Większej reprezentacji ośrodków wykluczonych oraz grup społeczno – zawodowych niebiorących dotychczas aktywnego udziału w procesach rozwoju lokalnego;
- Zaangażowanie w większym stopniu potencjału endogenicznego i realizacji inicjatyw oddolnych;
- Wspólnego podejmowania unikatowych inicjatyw uwzględniających warunki lokalne

Prace związane z przygotowaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022 składały się z dwóch etapów:

1. Opracowanie diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji;
2. Scharakteryzowanie celów i kierunków rozwoju, powiązań z dokumentami strategicznymi, zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, określenie ram finansowych, struktury zarządzania i monitorowania postępu rzeczowego i efektów rewitalizacji.

Informacje dotyczące prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2020 były rozpowszechniane za pośrednictwem strony internetowej Gminy Tuszów Narodowy (www.tuszownarodowy.pl), ulotek i plakatów oraz osobiście przez przedstawicieli gminy podczas spotkań z mieszkańcami. Wszyscy interesariusze rewitalizacji mieli możliwość zdiagnozowania najważniejszych problemów gminy, scharakteryzowania obszarów o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk oraz zgłoszenia własnych propozycji projektów rewitalizacyjnych, na podstawie ankiet, kart projektów oraz spotkań poświęconych rewitalizacji.

Przed przystąpieniem do opracowania diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w dniu 11 października 2016 r. w siedzibie Urzędu Gminy Tuszów Narodowy odbyło się pierwsze spotkanie z mieszkańcami oraz radnymi gminy. W ramach prezentacji zostały przedstawione kluczowe informacje dotyczące procesu rewitalizacji, jej celów, podstaw prawnych oraz zasad udziału społeczeństwa w opracowaniu Programu Rewitalizacji i jego wdrażaniu. Podczas spotkania wszyscy potencjalni interesariusze rewitalizacji zostali zaproszeni na spotkanie robocze służące delimitacji obszaru zdegradowanego. W dniu 18 października 2016 r. odbyło się spotkanie podczas którego uczestnicy zostali poproszeni o scharakteryzowanie najistotniejszych problemów gminy w obszarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym, infrastrukturalnym i środowiskowym oraz wskazanie obszarów, które w ich ocenie cechują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. W dniu 14 października 2016 r. na stronie internetowej gminy dodatkowo została udostępniona ankiet, na podstawie której wszyscy potencjalni interesariusze działań rewitalizacyjnych otrzymali możliwość scharakteryzowania najważniejszych obszarów problemowych, określenia negatywnych zjawisk oraz zaproponowania sposobu ich

rozwiązania. W wyznaczonym terminie do siedziby Urzędu Gminy Tuszów Narodowy wpłynęły 82 ankiety.

Po zdiagnozowaniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gmina Tuszów Narodowy udostępniła mieszkańcom Karty propozycji projektów rewitalizacyjnych w obszarze rewitalizacji. Wszyscy interesariusze działań rewitalizacyjnych mogli składać własne propozycje projektów. Dodatkowo zarządzeniem Wójta Gminy Tuszów Narodowy został powołany Zespół ds. zarządzania i koordynowania Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022, składający się z przedstawicieli wszystkich grup interesariuszy działań rewitalizacyjnych. Do zadań zespołu należy, m.in. udział w identyfikacji problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, potrzeb rewitalizacyjnych, celów oraz kierunków działań rewitalizacyjnych. W dniu 14 lutego 2017 r. w siedzibie Urzędu Gminy Tuszów Narodowy odbyło się spotkanie poświęcone dyskusji na temat kształtu Programu Rewitalizacji oraz scharakteryzowaniu projektów, które w największym stopniu przyczynią się do eliminacji lub zmniejszenia zdiagnozowanych problemów w obszarze rewitalizacji. W spotkaniu wzięli udział radni gminy, sołtysi oraz zainteresowani mieszkańcy gminy. Na zakończenie spotkania uczestnicy zostali poproszeni o wypełnienie Kart propozycji projektów rewitalizacyjnych w obszarze rewitalizacji.

Spotkanie w dniu 14 lutego 2017 r.

Łącznie wpłynęły 32 Karty propozycji projektów rewitalizacyjnych w obszarze rewitalizacji. 7 propozycji dotyczyło podobszaru w Tuszowie Narodowym, 6 w Sarnowie, po 5 w Grochowie Pierwszym i podobszaru w po byłej baraniarni w Tuszowie Narodowym, 4 w Jaślanach, 2 w Grochowie Drugim i 2 w Dębiakach. Przekazane propozycje zostały przedstawione Zespołowi ds. zarządzania i koordynowania Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022. W wyniku partycypacji społecznej zostały scharakteryzowane poszczególne projekty objęte Programem Rewitalizacji.

Udział społeczeństwa zostanie również zapewniony na etapie wdrażania Programu Rewitalizacji. Należy przewidzieć problem ewentualnej dezaktualizacji jego założeń wynikających ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa oraz innych czynników mogących mieć wpływ na podejmowane decyzje związane z jego realizacją. Z uwagi na powyższe planowane jest powołanie Komitetu ds. wdrażania procesu rewitalizacji, skupiającego przedstawicieli wszystkich potencjalnych interesariuszy działań rewitalizacyjnych oraz zapewnienie szerokiego dostępu do informacji na temat stanu wdrażania programu.

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1

OBSZAR ZDEGRADOWANY/REWITALIZACJI NA TLE GMINY TUSZÓW (obszary zaznaczone kolorem niebieskim).

Załącznik nr 2

MATRYCA WSKAŹNIKÓW

Załącznik nr 3

KARTA PROPOZYCJI PROJEKTU W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2016-2022

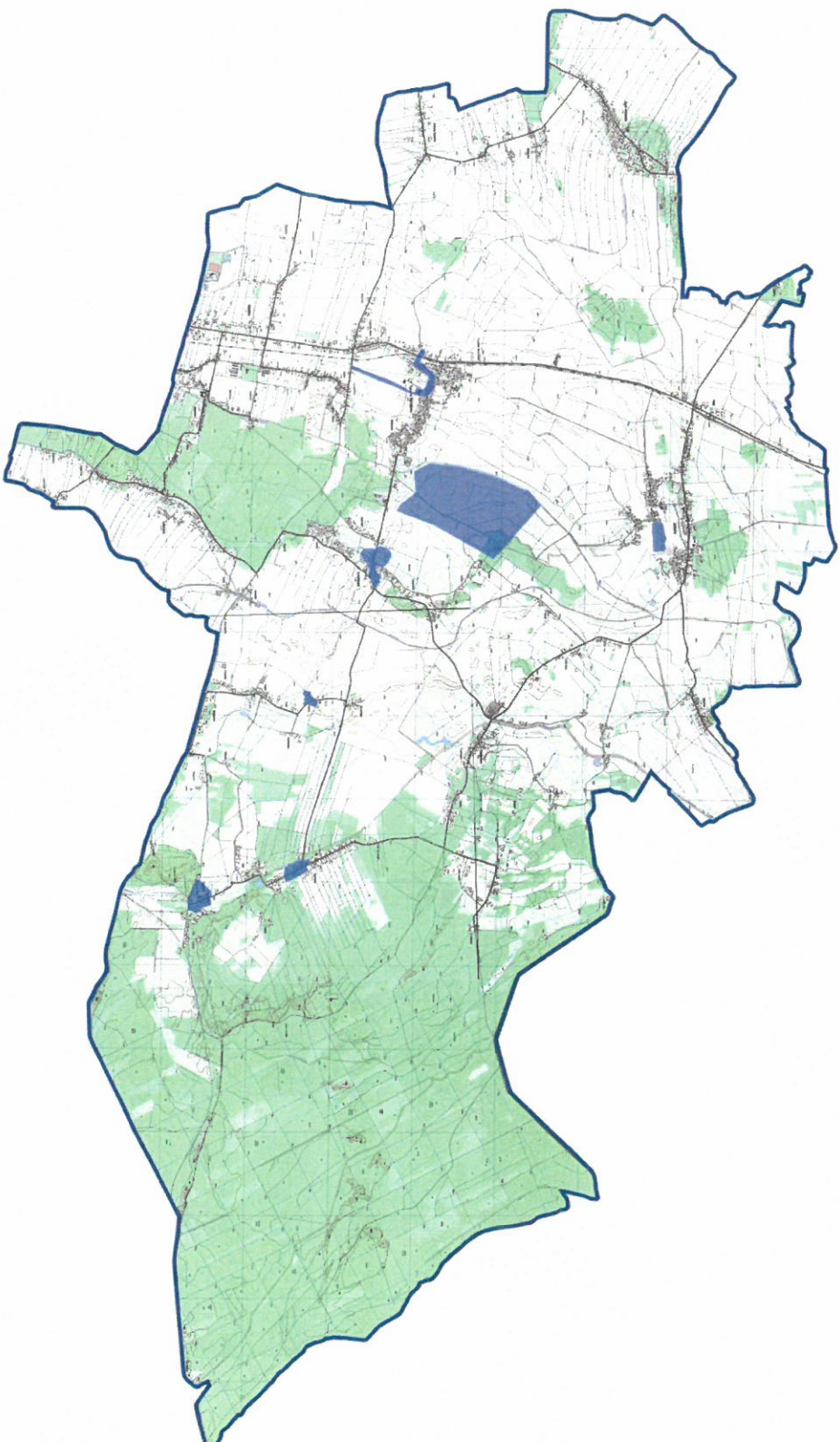
Załącznik nr 4

ANKIETA

Załącznik nr 5

MAPY OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH/REWITALIZACJI

OBSZAR ZDEGRADOWANY/REWITALIZACJI NA TLE GMINY TUSZÓW NARODOWY (obszary zaznaczone kolorem niebieskim).

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

MATRYCA WSKAŹNIKÓW

Nazwa wskaźnika	Podobszar Tuszów Narodowy 99 mieszkańców	Podobszar Tuszów Narodowy ¹ 0 mieszkańców	Podobszar Grochowe I 55 mieszkańców	Podobszar Grochowe II 29 mieszkańców	Podobszar Sarnów 83 mieszkańców	Podobszar Debiaki 72 mieszkańców	Podobszar Iaśiany 76 mieszkańców	Gmina Tuszów Narodowy (Cały obszar)	Wartość referencyjna dla województwa podkarpackiego	Obszar zdegradowany / rewitalizacji 414 mieszkańców
Kategoria: demografia										
Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania ²	26 - wiek poprodukcyjny 57 - wiek produkcyjny 45,61%	0 - wiek poprodukcyjny 0 - wiek produkcyjny 0%	16 - wiek Poprodukcyjny 32 - wiek produkcyjny 50%	9 - wiek Poprodukcyjny 16 - wiek produkcyjny 56,25%	14 - wiek Poprodukcyjny 54 - wiek produkcyjny 25,93%	26 - wiek Poprodukcyjny 57 - wiek produkcyjny 45,61%	23 - wiek Poprodukcyjny 44 - wiek produkcyjny 52,27%	1303 - wiek poprodukcyjny 5074 - wiek produkcyjny 25,68%	27,9%	114 - wiek poprodukcyjny 260 - wiek produkcyjny 43,85%
Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób faktycznego miejsca zamieszkania ³	1 - liczba urodzeń 0 - liczba zgonów 1,01	0 - liczba urodzeń 0 - liczba zgonów 0	0 - liczba urodzeń 0 - liczba zgonów 0	0 - liczba urodzeń 0 - liczba zgonów 0	0 - liczba urodzeń 1 - liczba zgonów -1,2	0 - liczba urodzeń 1 - liczba zgonów -1,39	0 - liczba urodzeń 2 - liczba zgonów -2,63	79 - liczba urodzeń 67 - liczba zgonów 0,15	0,07	1 - liczba urodzeń 4 - liczba zgonów -0,73

¹ Teren po byłej baraniarni

² Wartości dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji zostały oszacowane na podstawie danych USC w Tuszowie Narodowym za rok 2014. Dane zostały zweryfikowane przez pracownika Urzędu Gminy w Tuszowie Narodowym (samodzielne stanowisko ds. gospodarowania odpadami komunalnymi w UG w TN) - na podstawie oświadczeń związanych ze składanymi deklaracjami śmieciowymi, złożonymi przez właścicieli nieruchomości, wykluczono osoby, które faktycznie nie zamieszkują na danym obszarze. Dane dodatkowo zostały zweryfikowane przez sołtysów poszczególnych miejscowości. Wartości dla obszaru całej gminy zostały oszacowane na podstawie GUS-BDL Wybrane dane demograficzne w 2014 r.

³ Wartości dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji zostały oszacowane na podstawie danych USC w Tuszowie Narodowym za rok 2014. Wartości dla obszaru całej gminy zostały oszacowane na podstawie GUS-BDL Wybrane dane demograficzne w 2014 r.

MATRYCA WSKAŹNIKÓW

Kategoria: rynek pracy																					
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania (10,2%) ⁴	7 – bezrobotni ogółem 57 – ludność w wieku produkcyjnym	0 – bezrobotni ogółem 0 – ludność w wieku produkcyjnym	3 – bezrobotni ogółem 32 – ludność w wieku produkcyjnym	3 – bezrobotni ogółem 16 – ludność w wieku produkcyjnym	5 – bezrobotni ogółem 54 – ludność w wieku produkcyjnym	6 – bezrobotni ogółem 57 – ludność w wieku produkcyjnym	8 – bezrobotni ogółem 44 – ludność w wieku produkcyjnym	491 – bezrobotni ogółem 5074 – ludność w wieku produkcyjnym	32 – bezrobotni ogółem 260 – ludność w wieku produkcyjnym	12,28%	0%	9,38%	18,75%	9,26%	10,53%	18,18%	9,68%	10,2%	12,31%		
	Kategoria: podmioty gospodarcze																				
	Liczba zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób faktycznego miejsca zamieszkania ogółem. ⁵	7 – liczba podmiotów gospodarczych	0 – liczba podmiotów gospodarczych	1 – liczba podmiotów gospodarczych	0 – liczba podmiotów gospodarczych	2 – liczba podmiotów gospodarczych	3 – liczba podmiotów gospodarczych	3 – liczba podmiotów gospodarczych	480 – liczba podmiotów gospodarczych	16 – Liczba podmiotów gospodarczych	7,07	0	1,81	0	2,41	4,17	3,95	5,96	7,6	3,86	
		7 – liczba podmiotów gospodarczych	0 – liczba podmiotów gospodarczych	1 – liczba podmiotów gospodarczych	0 – liczba podmiotów gospodarczych	2 – liczba podmiotów gospodarczych	3 – liczba podmiotów gospodarczych	3 – liczba podmiotów gospodarczych	480 – liczba podmiotów gospodarczych	16 – Liczba podmiotów gospodarczych											
		Liczba zarejestrowanych podmiotów																			

⁴ Wartości dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji zostały oszacowane na podstawie danych PUP w Mielcu. Wartości dla obszaru całej gminy zostały oszacowane na podstawie GUS-BDL Wybrane dane o rynku pracy w 2014 r.

⁵ Wartości dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji zostały oszacowane na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie za rok 2014, zweryfikowane przez pracownika Urzędu Gminy w Tuszowie Narodowym (Samodzielne Stanowisko ds. Gospodarowani Odpadami Komunalnymi). Wartości dla obszaru całej gminy zostały oszacowane na podstawie GUS-BDL Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2014 r.

MATRYCA WSKAŹNIKÓW

gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób faktycznego miejsca zamieszkania obszar wiejskie	h	7,07	0	1,81	0	h	2,41	4,17	3,95	5,96	5,5	3,86
Liczba zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób faktycznego miejsca zamieszkania ogółem ⁷	0 - liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	0	0	0	0	0 - liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	0	1,39	0	0,51	0,7	0,24
Liczba zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób faktycznego miejsca	0 - liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	0	0	0	0	0 - liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	1 - liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	0	0	0,51	0,6	0,24

⁶ Jw.

⁷ Wartości dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji zostały oszacowane na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie za rok 2014, zweryfikowane przez pracownika Urzędu Gminy w Tuszowie Narodowym (Samodzielne Stanowisko ds. Gospodarowani Odpadami Komunalnymi). Wartości dla obszaru całej gminy zostały oszacowane na podstawie GUS-BDL

MATRYCA WSKAŹNIKÓW

		Kategoria: uwarunkowania przestrzenne										
zamieszkania obszar wiejski	-											
Liczba budynków mieszkalnych, zamieszkałych, wybudowanych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych ⁸	46 - liczba budynków przed '89 49 - ogółem 93,88%	0 - liczba budynków przed '89 0 - ogółem 0 %	15 - liczba budynków przed '89 16 - ogółem 93,75%	8 - liczba budynków przed '89 9 - ogółem 88,89%	17 - liczba budynków przed '89 21 - ogółem 80,95%	20 - liczba budynków przed '89 22 - ogółem 90,91%	31 - liczba budynków przed '89 32 - ogółem 96,88 %	1 379 - liczba budynków przed '89 1 921 - ogółem 71,79%	137 - liczba budynków przed '89 149 - ogółem 91,95%			
		Kategoria: ochrona środowiska										
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej ⁹		1,01%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	27,9%	68,7%	0,24%

⁸ Wartości dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji zostały oszacowane na podstawie danych Urzędu Gminy w Tuszowie Narodowym (referat inwestycji i budownictwa).

⁹ Wartości dla obszaru zdegradowanego / rewitalizacji zostały oszacowane na podstawie danych Urzędu Gminy w Tuszowie Narodowym. Wartości dla obszaru całej gminy zostały oszacowane na podstawie GUS-BDL Wybrane dane statystyczne w 2014 r.

**KARTA PROPOZYCJI PROJEKTU W RAMACH LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI
DLA GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2016-2022**

Nazwa projektu/przedsięwzięcia	
Lokalizacja projektu <i>Proszę o zaznaczenie właściwego podobszaru rewitalizacji.</i>	☐ Tuszów Narodowy ☐ Tuszów Narodowy - teren po byłym lądowisku ☐ Grochowe I ☐ Grochowe II ☐ Sarnów ☐ Jaślany ☐ Dębiaki
Miejsce przeprowadzenia przedsięwzięcia (powierzchnia, nr działek) <i>Proszę podać konkretną lokalizację, np. ulica, numer budynku i lokalu, oraz dodatkowo w przypadku posiadania danych powierzchnie i numer działki.</i>	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie <i>Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, który będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.</i>	
Partnerzy w realizacji projektu/przedsięwzięcia	
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego <i>Opis problemu, stanu obiektu, miejsca, które chcemy zmienić.</i>	
Cel projektu/przedsięwzięcia <i>Jakie cele, w szczególności w sferze społecznej będzie realizował projekt.</i>	
Zakres realizowanych działań <i>W tym miejscu proszę opisać, na czym będzie polegał projekt, wymienić kroki, które przyczynią się do jego powstania, jakie działania będą potrzebne do realizacji zadania, jakie należy wykonać prace, kto jest odbiorcą projektu.</i>	

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów programu rewitalizacji	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i miary
<p><i>Prognozowane rezultaty: Proszę podać przewidywane rezultaty. Rezultaty mogą być „miękkie” lub „twarde”. Rezultaty twarde są policzalne (np. liczba przeprowadzonych szkoleń, liczba publikacji, liczba spektakli, liczba osób uczestniczących w projekcie). Rezultaty miękkie to zmiany społeczne czy psychologiczne, które nastąpiły w wyniku działań, które prowadziliśmy. Oprócz rezultatów „twardych” i „miękkich” w punkcie tym można opisać oddziaływanie naszego projektu – czyli co się zmieni w przyszłości dzięki jego realizacji.</i></p> <p><i>Sposób oceny i miary: Proszę wpisać, w jaki sposób zostanie przeprowadzona weryfikacja rezultatów w stosunku do zamierzonych celów</i></p>		
Harmonogram i kosztorys		
Planowane rozpoczęcie projektu/przedsięwzięcia <i>Proszę wpisać min. rok rozpoczęcia projektu.</i>		
Planowane zakończenie projektu/przedsięwzięcia <i>Proszę wpisać min. rok zakończenia projektu</i>		
Szacunkowy koszt <i>Proszę określić przedział kosztów realizacji projektu.</i>		
Potencjalne źródła finansowania <i>Proszę określić, z jakich źródeł możliwe jest potencjalnie finansowanie projektu.</i>		
Informacja o osobie składającej kartę projektu:		
Instytucja/osoba prywatna		
Adres instytucji:		
Imię i nazwisko osoby zgłaszającej		
Tel. kontaktowy		
E-mail		

Wyrażam zgodę na:

- przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w niniejszej karcie propozycji projektu zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922) w celu sporządzenia oraz przeprowadzenia konsultacji społecznych Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016-2022

.....
Data i czytelny podpis

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

ANKIETA
Rewitalizacja Gminy Tuszów Narodowy w latach 2016–2022
Wyznaczenie obszarów zdegenerowanych

Szanowni Państwo,

Celem badania jest poznanie Państwa opinii na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na terenie gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, w związku z przystąpieniem do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuszów Narodowy na lata 2016–2022. Ankieta ma charakter anonimowy, zaś jego wyniki będą jednym z wyznaczników służących do określenia obszarów problemowych w gminie oraz zaplanowania adekwatnych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Rewitalizacja - rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Obszar zdegradowany - obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

1. Proszę wskazać obiekt/obszar, który uważa Pani/Pan, że wymaga rewitalizacji?

.....
.....

2. Proszę ocenić najważniejsze problemy społeczne występujące na wybranym przez Panią/Pana obszarze według skali:

1-najmniej istotny , 2 - raczej nieistotny, 3 - trudno powiedzieć, 4 - raczej istotny, 5 - najbardziej istotny (proszę wskazać maksymalnie 3)

	1	2	3	4	5
Przestępczość					
Ubóstwo					
Bezrobocie					
Patologie społeczne					
Niski poziom edukacji					
Niepełnosprawność					
Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym					
Słaba integracja lokalnej społeczności					
Wyludnianie się miejscowości					
Niski poziom bezpieczeństwa publicznego					

Starzenie się społeczeństwa					
inne					

3. Proszę ocenić najważniejsze problemy gospodarcze występujące na wybranym przez Panią/Pana obszarze według skali: 1-najmniej istotny , 2 - raczej nieistotny, 3 - trudno powiedzieć, 4 - raczej istotny, 5 - najbardziej istotny (proszę wskazać maksymalnie 3)

	1	2	3	4	5
Słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw					
Niski stopień przedsiębiorczości					
Brak inwestorów					
Słabo rozwinięty sektor usług					
inne					

4. Proszę ocenić najważniejsze problemy środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, występujące na wybranym przez Panią/Pana obszarze według skali: 1-najmniej istotny , 2 - raczej nieistotny, 3 - trudno powiedzieć, 4 - raczej istotny, 5 - najbardziej istotny (proszę wskazać maksymalnie 3)

problemy środowiskowe

	1	2	3	4	5
Przekroczenie standardów jakości środowiska					
Obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska					
inne					

problemy przestrzenno-funkcjonalne

	1	2	3	4	5
Brak dostępu do urządzeń, sieci przesyłowych infrastruktury technicznej (energetyka, ciepło, woda, gaz, ścieki)					
Bariery architektoniczne w zakresie dostępności osób niepełnosprawnych do: budynków, dróg, chodników					
Brak dostępu lub niska jakość podstawowych usług					
Brak terenów rekreacyjno-wypoczynkowych					
Niski poziom obsługi komunikacyjnej					
Niska estetyka przestrzeni publicznych					
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną: przedszkola, szkoły, ośrodki: zdrowia, kultury, sportowe, rekreacyjne					

inne					
------	--	--	--	--	--

problemy techniczne

	1	2	3	4	5
Zły stan techniczny budynków					
Brak rozwiązań technicznych w zakresie energooszczędności w obiektach budowlanych					
Brak rozwiązań technicznych w zakresie ochrony środowiska w obiektach budowlanych					
inne					

5. Na jakie przedsięwzięcia w pierwszej kolejności, warto Pani/Pana zdaniem wydatkować środki w ramach wdrażanego programu rewitalizacji?

.....
 .....
 .....

6. Jakie widzi Pani/ Pan zagrożenia w przypadku niepodjęcia działań rewitalizacyjnych na terenie wybranego obszaru?

.....
 .....
 .....

7. Jakie korzyści wg Pani/Pana zdaniem przyniesie wdrożenie działań rewitalizacyjnych?

.....
 .....
 .....

Metryczka

- Płeć:
A. Kobieta   B. Mężczyzna
- Wiek:
A. Do 20 lat   B. 21-35   C. 36-60   D. powyżej 60
- Stan cywilny:
A. Panna/kawaler
B. Zamężna/żonaty (także w stałym niezalegalizowanym związku)
C. Rozwiedziona/rozwiedziony
D. Wdowa/ wdowiec
- Proszę podać, miejsce zamieszkania (miejscowość, ulica):
.....

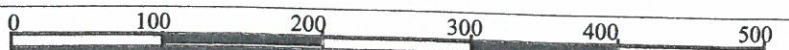
Dziękujemy za wypełnienie ankiety

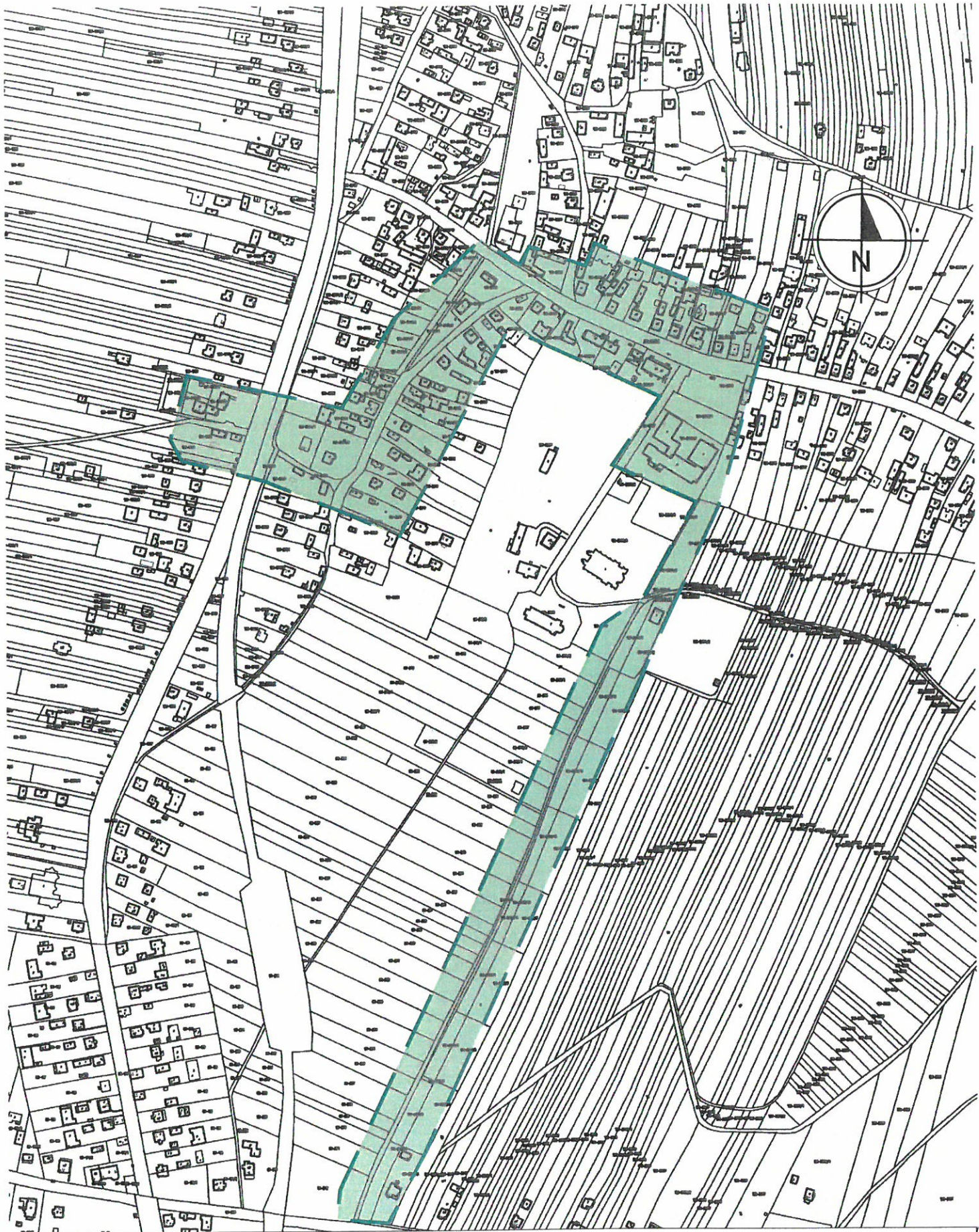
PODOBSZAR: JAŚLANY

 GRANICE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH / REWITALIZACJI

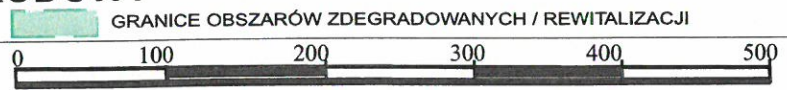

SKALA 1:5000

GMINA TUSZÓW NARODOWY

PODOBSZAR: TUSZÓW NARODOWY

SKALA 1:5000

GMINA TUSZÓW NARODOWY

PODOBSZAR: SARNÓW

 GRANICE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH / REWITALIZACJI

SKALA 1:5000

GMINA TUSZÓW NARODOWY

PODOBSZAR: DĘBIAKI

 GRANICE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH / REWITALIZACJI

SKALA 1:5000

GMINA TUSZÓW NARODOWY

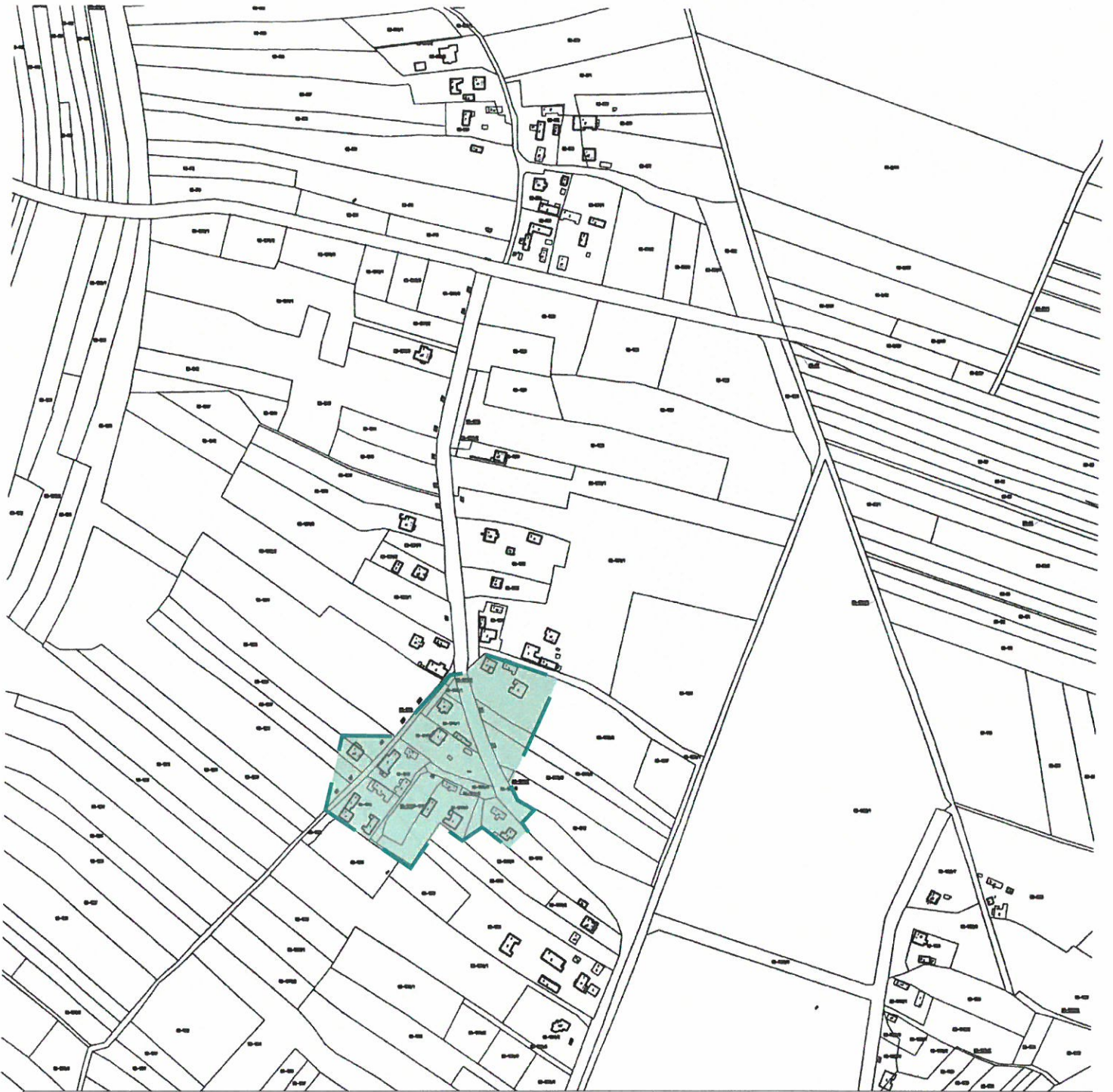
PODOBSZAR: GROCHOWE I

 GRANICE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH / REWITALIZACJI

SKALA 1:5000

GMINA TUSZÓW NARODOWY

PODOBSZAR: GROCHOWE II

GRANICE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH / REWITALIZACJI

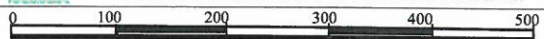
SKALA 1:5000

GMINA TUSZÓW NARODOWY

PODOBSZAR: TUSZÓW NARODOWY - TEREN PO BYŁEJ BARANIARNI

GRANICE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH / REWITALIZACJI

SKALA 1:5000

GMINA TUSZÓW NARODOWY

